

**GENÇ YETİŞKİN KADIN BİREYLERİN BAĞLANMA
STİLLERİ İLE CİNSEL YAŞAM KALİTESİ DÜZEYLERİ,
CİNSEL ÖZGÜVEN VE PSİKOLOJİK BELİRTİLERİNİN
İNCELENMESİ**

Didem Küt

DOKTORA TEZİ

**Psikoloji Anabilim Dalı, (Gelişim Psikolojisi) Doktora Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre AYNA**

**İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temmuz, 2018**

**GENÇ YETİŞKİN KADIN BİREYLERİN BAĞLANMA
STİLLERİ İLE CİNSEL YAŞAM KALİTESİ DÜZEYLERİ,
CİNSEL ÖZGÜVEN VE PSİKOLOJİK BELİRTİLERİNİN
İNCELENMESİ**

Didem Küt

DOKTORA TEZİ

**Psikoloji Anabilim Dalı, (Gelişim Psikolojisi) Doktora Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre AYNA**

**İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temmuz, 2018**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Didem KÜT' ün "Genç Yetişkin Kadın Bireylerin Bağlanma Stilleri İle Cinsel Yaşam Kalitesi Düzeyleri, Cinsel Öz-Güven ve Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi " başlıklı tezi 06/07/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca, Psikoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans/Doktora tezi ~~oy birliğiyle~~ / oy çokluğuyla olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı ve Soyadı

Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre AYNA
Üye : Prof. Dr. Nermin ÇELEN
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Kuntay ARCAN
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ATLI
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Özlem TOLAN

İmza

Doç. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

 maltepe üniversitesi	ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	Doküman No	FR-178
		İlk Yayın Tarihi	01.03.2018
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa	1/1

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

29/07/2018

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmamın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığımı beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Öğrencinin Adı ve Soyadı

Didem Küt

Hazırlayan
İlgili Birim

Kalite Koordinatörü
Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ

Kurumsal Yetkili
Prof. Dr. Belma AKŞİT

(Doküman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanması sırasında, 10 Nisan 2018’de, bir yıl süren ağır bir hastalığın ardından, 59 yaşında beka yurduna göç eden annemin anısına...

Didem Küt
Temmuz, 2018

ÖZ

GENÇ YETİŞKİN KADIN BİREYLERİN BAĞLANMA STİLLERİ İLE CİNSEL YAŞAM KALİTESİ DÜZEYLERİ, CİNSEL ÖZGÜVEN VE PSİKOLOJİK BELİRTİLERİNİN İNCELENMESİ

Didem Küt
Doktora Tezi

Psikoloji Anabilim Dalı, (Gelişim Psikolojisi) Doktora Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre AYNA
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018

Bağlanma kuramına göre, anne/bakıcıyla kurulan bağlanma biçimi, bireyin yetişkinlik dönemindeki yaşantısını da etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı, genç ve yetişkin kadınların bağlanma stillerinin; cinsel yaşam kaliteleri, cinsel özgüven ve psikolojik belirti açısından incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 18-40 yaş arası 423 kadın oluşturmaktadır. Araştırmada Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II), Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği Kadın Formu (CYÖ), Cinsel Öz-güven Ölçeği (CÖÖ) ve Kısa Semptom Envanteri (KSE) ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada korelasyonel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Genç ve yetişkin kadınların cinsel yaşam kaliteleri, cinsel özgüvenleri, bağlanma stilleri ve psikolojik belirtileri arasında farklılık olup olmadığını test etmek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Ölçekler arası korelasyon hesaplandıktan sonra bağlanma stillerinin diğer ölçekler üzerindeki yordama katsayılarını belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Araştırmada hesaplanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı bütün ölçekler ve alt boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğunu göstermektedir. Kaçınmacı bağlanmanın cinsel yaşam kalitesini, cinsel özgüveni ve psikolojik belirtileri (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite) anlamlı düzeyde yordamadığı, kaygılı bağlanmanın ise cinsel yaşam kalitesini, cinsel özgüveni ve psikolojik belirtileri anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Bu çalışma anne ve çocuk ilişkisinin bağlanma kuramı perspektifinde ileriki dönemlerde kadın cinselliğini nasıl etkilediğini göstermesi bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma; Cinsel Yaşam Kalitesi; Cinsel Özgüven; Psikolojik Belirti; YİYE-II.

ABSTRACT

EXAMINATION OF YOUNG ADULT WOMEN'S ATTACHMENT STYLES, SEXUAL LIFE QUALITY LEVELS, SEXUAL CONFIDENCE AND PSYCHOLOGICAL SYMPTOMS

Didem Kut

PhD Thesis

Psychology Department, Developmental Psychology Programme

Thesis Advisor: Dr. Lecturer Yunus Emre AYNA

Maltepe University Social Sciences Graduate School, 2018

According to attachment theory, the form of attachment established with the mother/primary caregiver also affects the person's experience during adulthood. The aim of this study was to examine the attachment styles of young and adult women; in terms of sexual life qualities, sexual self-confidence and psychological symptoms. The sample of the study consisted of 423 women, aged 18-40 years. Experiences in Close Relationships Scale- II Revised, Sexual Quality of Life Questionnaire-Female(SQLQ-F), Sexual Self-Confidence Scale and Brief Symptom Inventory (BSI) are used as measures. Correlational research method was used in this study. Independent sample t-test was conducted to test for differences in the quality of sexual life, sexual self-confidence, attachment styles and psychological symptoms of young and adult women. After the correlation between the scales was calculated, in order to determine the effects of attachment on other variables, multiple linear regression analysis was done.

Product-Moment Correlation Coefficient shows that there is a significant relationship between all scales and sub-dimensions. Results showed that avoidant attachment doesn't significantly predict sexual quality of life, sexual self-confidence and psychological symptoms (anxiety, depression, negative self, somatization, hostility), while anxious attachment predicts sexual quality of life, sexual self-confidence and psychological symptoms in a significant level. This study is important that it shows how the mother and child attachment affects the female sexuality in adult life, from the perspective of the attachment theory.

Keywords: Attachment; Sexual Life Quality; Sexual Confidence; Psychological Symptoms; ECR-II.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
ÖZGEÇMİŞ	xii
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
Problem	1
Bağlanma.....	4
Çocukluk Dönemi Bağlanma Stilleri.....	5
Yetişkinlik Dönemi Bağlanma Stilleri.....	5
Cinsellik.....	11
Cinsel Yaşam Kalitesi.....	15
Cinsel Özgüven.....	17
Psikolojik Belirti Durumu.....	19
İlgili Araştırmalar.....	20
Amaç	28
Önem	29
Sınırlıklar	30
Tanımlar	30

BÖLÜM 2. YÖNTEM	32
Araştırma Modeli	32
Evren ve Örneklem	32
Veriler ve Toplanması	33
Kişisel Bilgi Formu	34
Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği (CYKÖ)	34
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II (YİYE-II)	34
Cinsel Özgüven Ölçeği (CÖÖ).....	36
Kısa Semptom Envanteri (KSE).....	36
BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR	38
Bulgular	38
Yorumlar	53
Korelasyon Analizleri Bulguları Sonuçlarının Tartışılması.....	53
Regresyon Analizleri Bulguları Sonuçlarının Tartışılması	57
BÖLÜM 4. SONUÇ	61
Öneriler	63
EKLER	65
KAYNAKÇA	73

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1 Araştırmaya Katılan Bireylere Ait Tanımlayıcı İstatistikler	33
Tablo 3.2 Bireylere Uygulanan Ölçeklerden Elde Edilen Toplam Puanların Normallik Analizi.....	39
Tablo 3.3 Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	40
Tablo 3. 4 Ölçekler ve Alt Ölçekler Arası Korelasyonlar	43
Tablo 3. 5 Bağlanma Stillerinin Cinsel Yaşam Kalitesi Puanlarını Açıklama Gücü	45
Tablo 3. 6 Bağlanma Stillerinin Cinsel Yaşam Kalitesini Yordama Katsayısı.....	46
Tablo 3. 7 Bağlanma Stillerinin Cinsel Özgüven Puanlarını Açıklama Gücü	46
Tablo 3. 8 Bağlanma Stillerinin Cinsel Özgüveni Yordama Katsayısı	47
Tablo 3. 9 Bağlanma Stillerinin Anksiyete Puanlarını Açıklama Gücü.....	47
Tablo 3. 10 Bağlanma Stillerinin Anksiyeteyi Yordama Katsayısı.....	48
Tablo 3. 11 Bağlanma Stillerinin Depresyon Puanlarını Açıklama Gücü.....	48
Tablo 3. 12 Bağlanma Stillerinin Depresyonu Yordama Katsayıları	49
Tablo 3. 13 Bağlanma Stillerinin Olumsuz Benlik Puanlarını Açıklama Gücü.....	49
Tablo 3. 14 Bağlanma Stillerinin Olumsuz Benliği Yordama Katsayıları	50
Tablo 3. 15 Bağlanma Stillerinin Somatizasyon Puanlarını Açıklama Gücü	50
Tablo 3. 16 Bağlanma Stillerinin Somatizasyonu Yordama Katsayıları.....	51
Tablo 3. 17 Bağlanma Stillerinin Hostilite Puanlarını Açıklama Gücü	51
Tablo 3. 18 Bağlanma Stillerinin Hostiliteyi Yordama Gücü	52

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Bartholomew ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli	7
Şekil 2 Brennan, Clark ve Shaver'in Temel Bağlanma Boyutları	9

KISALTMALAR LİSTESİ

CETAD:	Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği
CİB:	Cinsel İşlev Bozukluğu
DSM-V:	Diagnostic and Statistical Manual and Mental 12 Disorder-5th Edition
APA:	Amerikan Psikiyatri Birliği
LGBTİ:	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks
YİYE:	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri
KSE:	Kısa Semptom Envanteri
CYKÖ:	Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği
CÖÖ:	Cinsel Özgüven Ölçeği
SCL-90-R:	Symptom Check List- Revised
SPSS:	Statistical Package for the Social Sciences

SİMGELER LİSTESİ

F:	F değeri
r:	Korelasyon katsayısı
t:	T değeri
p:	Anlamlılık düzeyi
R²:	Çoklu korelasyon katsayısı

ÖZGEÇMİŞ

Didem Küt

Psikoloji Anabilim Dalı

Eğitim

Doktora	2018	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı
Y.Ls.	2006	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı
Ls.	2004	Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Anabilim Dalı

Kışisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı	: Ankara/1982	Cinsiyet: Kadın
Yabancı diller	: İngilizce	
GSM / e-posta	: 533 730 06 98 / didemkut@gmail.com	

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem

Son altmış yılda gelişim psikolojisi alanındaki en kapsamlı ilerleme, çocuğun diğer insanlarla etkileşimindeki öneme yapılan vurgu olmuştur (Cavell, 2003). Çocuğun, en temel kişilerarası dinamiği, bağlı iletişim olarak adlandırılan anne-çocuk arasındaki ilişkidir. Bağlanma Kuramı (Bowlby, 1969), bu ilişkiyi bebeklerin dünyaya geldiklerinde kendilerini koruma yetilerinin olmaması nedeniyle, kendilerini koruyacak ve çevreyi öğrenme sürecinde ihtiyaç duyduklarında güvenli bir sığınak işlevi görecektir. Masterson'a (2008) göre bağlanma, çocuğun gelecekteki zihinsel, duygusal ve sosyal yeteneklerini oluşturacak zemini sağlamaktadır.

Sağlıklı gelişim sırasında bağlanma davranışı, önce çocuk ile annesi ya da birincil bakıcısı, daha sonra da yetişkinle yetişkin arasındaki duygusal bağlanmaların oluşması ile ilerleme göstermektedir. Bu bağlar yaşam döngüsü boyunca mevcut ve aktiftir. Çocukluk döneminde temeli atılan bağlanmaya paralel yapıların, genç yetişkinlik döneminden itibaren kişiler arası ilişkilerde önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Fraley ve Shaver, 2000).

Genç yetişkinlik kavramı ilk defa ünlü gelişim psikoloğu Jeffrey Jensen Arnett tarafından ortaya atılmıştır. Geç ergenlik, erken yetişkinlik, yetişkinliğe geçiş gibi kavramların bu evreyi tanımlamakta yetersiz olması nedeniyle farklı bir kavrama ihtiyaç duyulmuştur. İngilizce karşılığı "Emerging adulthood" olan kavramda, "emerging" kelimesi; "oluşmakta, gelişmekte" anlamlarına gelmekte, en yakın Türkçe karşılığı "genç" kelimesine karşılık gelmektedir (Atak ve Çok, 2010). Genç yetişkinlik evresinin 18- 25 yaş olarak belirlenmesine karşın, üst sınır olarak 28-29 yaşa kadar çıkabileceği de belirtilmektedir (Arnett, 2000).

Genç yetişkinlik evresi, ergenlik dönemindeki hızlı fiziksel gelişim ve benlik arayış sürecinin ardından, yetişkin sorumluluklarının alınmaya başlandığı bir dönemdir. Bu dönem bireyin toplumda iş, statü ve sosyal rollere sahip olma girişiminde bulunduğu, evlilik hazırlığı yaptığı veya cinsel partnerler aradığı bir zaman dilimidir.

Ergenlik evresinde romantik ilişkiler alanında kısa süreli ve geçici bir kimlik keşfi yaşanırken, genç yetişkinlik evresinde romantik ilişkilerde daha yakın ilişkilerin tercih edildiği görülmektedir (Arnett, 2004). Genç yetişkinlerin yakınlığa yönelik arayışları zihinsel süreçten davranış sürecine evrilmektedir. Bu dönemde birçok birey evlenmekte ve cinsel olarak aktif olmaktadır (Çelen, 2011).

Arnett'e (2004) göre, genç yetişkinlik döneminin diğer bir özelliği ise alınan yaşamsal kararlarda istikrar sağlanamamasıdır. Birey bu dönemde iş seçimi, romantik birliktelik gibi alanlarda bir dizi araştırma ve deneme sonucu rol arayışını sürdürmektedir. Erikson (1968) da her ne kadar bu döneme bir isim vermese de bireylerin ergenlik ve yetişkinlik arasında yetişkinlik sorumluluklarını erteledikleri bir dönem geçirebileceklerine dikkat çekmiştir.

Erikson' un (1968) gelişim evrelerinden altıncısı olan evre “yakınlığa karşı yalıtılmışlık” olarak tanımlanmış olup, 20-40 yaş arasındaki genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemlerini kapsamaktadır. Psiko-sosyal gelişim kuramının kurucusu Erikson'a (1968) göre, birey yaşamı boyunca çevreyle etkileşim içerisindeydir. Erikson (1968) bireyin gelişiminin biyolojik, psikolojik ve sosyal yönden incelenebileceğini öne sürmektedir.

Biyolojik Özellikler: Ergenlik döneminin sonlarına ve ilk yetişkinlik döneminin başlarına doğru bütün bedensel gelişme ve olgunlaşma hemen hemen tamamlanmış olur. Özellikle genç yetişkinlik dönemi (18-30 yaş) insan hayatının biyolojik olarak en aktif dönemidir. Bireyin fiziki çekiciliğinin, güç, kuvvet ve tazeliğinin ergenlik döneminden sonra da yetişkinlik döneminde de belirli bir süre devam ettiği görülür.

Psikolojik Özellikler: Genç yetişkinlik dönemi psikolojik açıdan da en yoğun ve karmaşık dönemdir. Erikson bu dönemdeki bireylerin birçoğunun psikolojik çatışma ve bunalımlar içinde olabileceklerini belirtmiştir. Yetişkinlikle beraber kişinin benlik algısının oluşmuş olması beklenmektedir. Çevreyle etkileşim içerisinde olmak, oluşacak olan benlik üzerinde oldukça etkilidir. Bu nedenle yetişkin bireyler, samimi bir yakınlık kurma eğilimindedirler.

Sosyal Özellikler: Genç yetişkinlik dönemini bireyler toplumda iş, statü ve sosyal rollere sahip olma girişiminde bulunarak geçirmektedir. Genç yetişkinlik dönemi sosyal açıdan en fazla stresin yaşandığı bir dönem olarak görülür. Bu dönemde birey, bir yandan bireysel hazlar peşindeyken; öte yandan, içinde yaşadığı toplumdaki yerini

bulma ve statüsünü elde etme çabasıdır (Levinson, 1986). Yetişkinlik döneminin en belirgin sosyal özelliği ise bireysel ve toplumsal sorumlulukların yerine getirilmesi olarak görülebilir. Ekonomik bağımsızlık ve eylemlerinin sonuçlarının sorumluluğunu almak, yetişkinlik ölçütleri olarak kabul edilmektedir. Bireyin kendi kendine kazanması, çalışması, meslek seçmesi, evlilik yapması, ev idare etmesi ve çocuk yetiştirmesi gibi farklı toplumsal eylemler, yetişkin bireylerin yapmakla yükümlü hissettikleri görevler arasında bulunmaktadır (Santrock, 2004). Bu dönemde anne-baba olmak ya da annelik-babalık rol ve görevlerini yerine getirebilmek ciddi bir uyum meselesi olarak kabul edilir. Erikson'a göre (1968) yetişkinlikle birlikte, üreme işlevleri en üst noktaya ulaşır ve cinselliğin ifadesi (üreme ve cinsel doyum) yetişkinlik döneminde kimlik ile ilgili en önemli konulardan biri olarak değerlendirilir.

Yaşam boyu gelişim perspektifinden bakıldığında; bireyin bağlanma stillerinin, gelecekte kuracağı yakın ilişkiler, bireyin cinsel yaşam kalitesi, cinsel özgüveni ve sahip olduğu psikolojik problemler ile önemli ölçüde ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bireyin çocukluğu boyunca anne veya birincil bakıcı ile kurduğu ilişki, onun bağlanma süreçlerini etkilemekte ve eş seçiminde önemli bir rol oynamaktadır (Feeney ve Noller, 1990). Bireyin bağlanma stilleri ayrıca sahip olduğu özgüven düzeyini belirleyebilmekte, bireyin yakın arkadaşlık ilişkilerini, karşı cinsle olan ilişkilerini ve cinsel aktiviteleri ile bunları gerçekleştirme sürecini etkilemektedir (Brennan ve Morris, 1997; Feeney, Noller ve Patty, 1993; Fraley ve Davis, 1997). Bağlanma süreçlerinin bireylerin cinsel etkileşimlerini şekillendirdiğini gösteren bir çok çalışma bulunmaktadır. Sağlıklı bağlanma stilleri çiftlerin cinsel yaşam kalitesine, ilişki memnuniyetine ve ilişkinin istikrarlı bir şekilde devam etmesine katkıda bulunur (Feeney ve Noller, 2004; Sprecher ve ark., 2004). Shaver ve Mikulincer'e (2006) göre sağlıklı bir bağlanma ve cinsel hayatın pürüzsüz bir şekilde ilerlemesi tatmin edici bir ilişkinin devam etmesi için gereklidir.

Bu sebeple genç yetişkinlik ve yetişkinlik döneminde var olan cinsellik ile ilgili tutum ve davranışlara bağlanma perspektifinden bakmak önemlidir. Bu noktadan yola çıkarak; genç yetişkinlik ve yetişkinlik döneminde bulunan kadın bireylerin bağlanma stilleri ile cinsel yaşam kalitesi, cinsel öz-güven ve psikolojik belirti düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır.

Bağlanma

Bowlby (1969; 1988) bağlanmayı, bebeklerin dünyaya geldiklerinde kendilerini koruma yetilerinin olmaması nedeniyle, kendilerini koruyacak ve çevreyi öğrenme sürecinde ihtiyaç duyduklarında güvenli bir sığınak işlevi görecektir olan bireylerle yakınlık kurmalarını sağlayan bir mekanizma olarak tanımlamaktadır. Evrim sürecinde ortaya çıkmış olan ve türün devamını sağlama amacı güden bağlanma mekanizması sayesinde bebekler, birincil bakıcılarının yakınında bulunmakta ve onların bakım ve korumaları sayesinde hayatta kalabilmektedirler. Bu yakınlık sayesinde birincil bakıcı bebek için güvenli bir alan oluşturabilmekte ve bebek çevresini güvenli bir biçimde keşfederek zihinsel gelişimi için gerekli bilgileri edinip, fiziksel gelişimi için gerekli davranışsal egzersizleri yapabilmektedir.

Bebeğe güven içinde olduğu duygusunu vermek, bağlanma sisteminin temel amacı olmakla birlikte, bu güvenin ne ölçüde gelişeceği, birincil bakıcının bebek için ulaşılabilirliğine, duyarlılığına ve ihtiyaçlarına ne düzeyde kaliteli tepkiler verdiğine göre değişmektedir (Sroufe, 2000). Bebeklerin bağlanma stillerinde görülen bireysel farklılıkların temelinde, birincil bakıcılarıyla olan bu tür yaşantılar yatmaktadır. Bağlanma kuramına göre, erken yaşlarda bağlanma figürü ile kurdukları ilişkilerin niteliği, bebeklerin kişilerarası ilişkilere yaklaşım biçimleri üzerinde yaşam boyu süren bir belirleyici etki yapmaktadır (Bowlby, 1969).

Bebekler bağlanma figürleri ile olan yaşantılarından yola çıkarak kendileri ve başkaları hakkında bir tür bilişsel şema olan, “zihinsel temsiller” ya da “içsel çalışan modeller” oluşturmaktadır (Bowlby, 1988). Bağlanma figürünün sıcak, ulaşılabilir ve güvenilir olarak algılanması durumunda, bebeğin kendisine ve başkalarına ilişkin olarak geliştirdiği zihinsel temsiller de olumlu; bağlanma figürünün aksi özelliklere sahip olduğu durumlarda ise olumsuz olduğu görülmektedir. Bir kez oluştuktan sonra, özellikle de olumsuz olduklarında, değişime dirençli yapılar haline gelen bu zihinsel temsiller, bireylerin yaşamları boyunca kendileri için önemli olan başkalarıyla kurdukları ve kuracakları duygusal bağları ve bunların nedenlerini açıklayıcı birer model işlevi görmektedirler (Bretherton, 1992; Feeney ve Noller, 1990).

Bu zihinsel temsillerin kişilerarası ilişkilere yansıtılma biçimlerine “bağlanma stili” adı verilmiştir. Göreceli olarak durağan bir gelişim özelliği gibi düşünülen bağlanma stillerinin, bireylerin kuracakları ilişkinin biçim ve niteliğini belirlemede önemli bir rolü olduğu ileri sürülmektedir (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1969).

Çocukluk Dönemi Bağlanma Stilleri

Ainsworth ve arkadaşları (1978) bebeklerin bağlanma davranışında bireysel farklılıklar olabileceği olgusunu ilk kez “yabancı ortam” adını verdikleri bir deneysel işlem ile yürüttükleri araştırmalarla ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar, 12-18 aylık bebeklerin yabancı oldukları bir ortamda önce anneleriyle birlikteyken, yalnızken ve annelerinin yokluğunda bir yabancı ile birlikteyken sergiledikleri çevreyi keşfetme davranışlarını gözlemlemişlerdir. Sonraki aşamada ise bebeklerin anneler ortamdan ayrıldığında ve geri döndüğünde verdikleri tepkileri dikkate alarak güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan olmak üzere üç farklı bağlanma stili saptamışlardır.

Güvenli bir şekilde bağlanmış olan bebeklerin, annelerini güvenli bir üst gibi algıladıkları, ayrılık yaşadıklarında bu süreçten üzüntü duydukları ve tekrar bir araya gelmeyi istedikleri, bu gerçekleştikten sonra da yeniden etrafı keşfetmeye yöneldikleri belirtilmiştir.

Kaçınan bir şekilde bağlanmış olan bebekler ise, oyun oynarken anne odada yokmuş gibi davranmakta, anne tekrar odaya girdiğinde bir miktar yakınlık kurmak istese de ondan kaçınan davranışlar sergilemektedirler. Örneğin; anne kucağına almak istediğinde, yüzlerini başka yöne çevirerek bundan kaçındıkları gözlenmektedir. Araştırmacılar bu tür bebeklerin annelerini soğuk, reddedici ve aşırı müdahale edici olarak değerlendirmiş, bebeklerin annelerini güvenli bir üst gibi algılayamadıkları için annelerine karşı savunmaya yönelik davranışlar geliştirdiklerini gözlemlemiştir.

Kaygılı-kararsız bağlanmış olan bebekler ise anneye yakın olmak ile ona kızgınlık içinde reddetme davranışlarını göstermek arasında kalıp, oyun oynamayı tercih etmek yerine anneye yoğunlaşmışlardır. Araştırmacılar bu tür tepkiler gösteren bebeklerin, anneleri tutarsız davranışlar sergilediği için ihtiyaç duydukları anda onlara yardım edip etmeyecekleri ile ilgili kararsız kaldıklarını öne sürmüştür (Ainsworth ve ark., 1978).

Yetişkinlik Dönemi Bağlanma Stilleri

Hazan ve Shaver'ın Yetişkin Bağlanma Modeli

Bazı araştırmacılar; bağlanma kuramının, yaşamın ilk yıllarında oluşan zihinsel temsillerin fazla değişim göstermeden yetişkinlikte de kişilerarası ilişkilerde rol oynayacağı görüşünden (Bowlby, 1969; 1988) hareketle, temeli bebeklik döneminde atıldığı öne sürülen farklı yetişkin bağlanma stilleri tanımlamışlardır (Hazan ve Shaver,

1987; Main, Kaplan ve Cassidy, 1985). Bu bağlamda, karşılıklı olması nedeniyle çocuklukta tek yönlü ve tamamlayıcı nitelikteki bağlanmadan farklılık göstermekle birlikte (Fraley ve Shaver, 2000), çocukluk bağlanmasına paralel yapıların, yetişkinlikteki yakın ilişkilerde de gözlendiği belirtilmektedir. Örneğin, Hazan ve Shaver (1987); Ainsworth ve arkadaşları tarafından saptanan üç çocukluk bağlanma stilinden hareketle güvenli, kaygılı/kararsız ve kaygılı/kaçınan olmak üzere üç yetişkin bağlanma stili ayırt etmiştir.

Bu sınıflandırmaya göre; güvenli bağlanma biçimine sahip yetişkinler, öz-güven sahibi, kolay sosyalleşebilen, ilişki kurmakta zorlanmayan, samimi, sıcak ve kendilerini açabildikleri ilişkiler yaşayabilen bireyler olarak tanımlanmaktadır. Kaygılı-kararsız bağlanma biçimine sahip bireyler ise kendileri ile ilgili özgüven seviyeleri düşük, kendilerinden hoşnut olmayan, terk edilmek ve reddedilmeye karşı aşırı hassas kişiler olarak nitelendirilmektedir. Kaygılı-kaçınan bağlanma stiline sahip yetişkinlerin ise uzak ve mesafeli olmayı tercih ettikleri, yakın ilişkide olmayı ve samimi ve sıcak ilişki kurmayı tercih etmedikleri gibi bundan kaçındıkları belirtilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987)

Bartholomew ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli

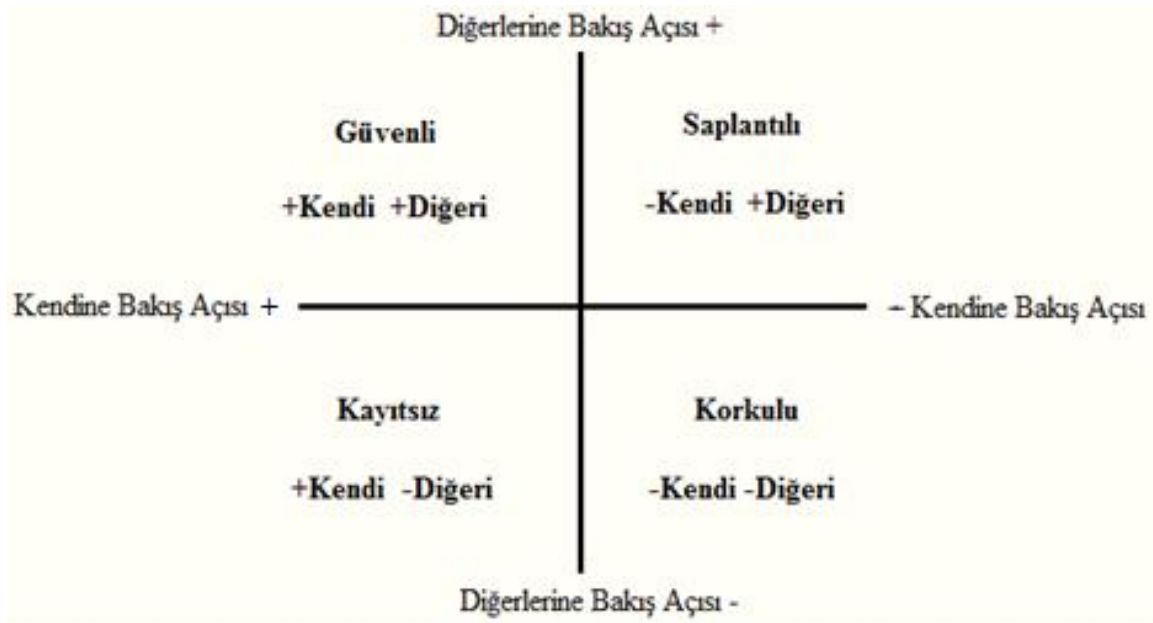
Bartholomew ve Horowitz (1991), bireylerin bağlanma figürleriyle olan yaşantıları boyunca kendileri ve diğer insanlar için geliştirdikleri zihinsel temsilleri (benlik ve başkaları modellerini) temel alarak bir yetişkin bağlanma stili modeli önermişlerdir. Bu modelde, benlik ve başkaları modellerinin olumlu ya da olumsuz olmalarına bağlı olarak; güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız olmak üzere dört farklı yetişkin bağlanma stili tanımlanmıştır.

Bartholomew ve Horowitz (1991), benlik ve başkaları modellerinin olumlu ve olumsuz olmalarına göre tanımlanan her bir bağlanma stiline bireylerin dâhil oldukları kategoriye özgü bazı özelliklere sahip olduklarını ve bu özelliklere bağlı olarak başka birtakım özellikleri de barındırabileceklerini öne sürmektedirler. Hem kendilerine hem de başkalarına ilişkin zihinsel temsilleri olumlu olan güvenli bağlanma stiline sahip bireyler bir yandan kendilerini diğer insanların değerlendirmelerinden bağımsız olarak yeterli, değerli ve sevmeye layık varlıklar olarak görürken, diğer yandan başkalarının da güvenilir, destekleyici ve iyi niyetli olduğuna inanmaktadırlar. Dolayısıyla, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin daha kolay yakınlık

kurabilmeleri, daha az ilişki kaygısı yaşamaları, ancak başkalarının onayına daha az gereksinim duymaları nedeniyle de özerk kalmayı başarabilmeleri beklenmektedir.

Benlik modelinin pozitif olması, bireyin başkalarının onayından bağımsız olarak var olabilmesi ve özsaygının içselleştirilmiş olması ve sevilebilirlik duygusu ile; benlik modelinin olumsuz olması ise bireyin başkalarından onay alma gereksinimi ve düşük özsaygı ile ilişkili olarak tanımlanmaktadır. Başkaları modelinin olumlu olması, bireyin kendisi için önemli olan diğer bireylerin ulaşılabilir ve güvenilir olduklarına ilişkin beklentilerini ve yakınlık ve destek arayışı davranışlarını beraberinde getirirken; olumsuz başkaları modeli kişilerarası ilişkiler ile ilgili olumsuz beklentilere sahip olma, yakınlık kurmaktan kaçınma ve sosyal destek alma konusunda kayıtsızlık ile tanımlanmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Feeney ve Noller, 1993).

Benlik modeli olumsuz, başkaları modeli olumlu olan saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler, kendilerini değersiz hissetme ve sevilebilir bulmama eğilimindedir. İlişkilerinde kendilerine güvenmedikleri gibi, reddedilme ve terk edilme konusunda da yoğun kaygı yaşamaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu doğrultuda, ilişkilerine yönelik bu tip kaygılar yaşayan bireylerin, ilişkilerinde kendilerini kanıtlamaya çalışabilecekleri ve ilişkilerine dair saplantılı beklentilere sahip olabilecekleri öne sürülmektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

Şekil 1 Bartholomew ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli

Kaynak: Bartholomew, K., & Horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-241.

Olumlu benlik modeliyle birlikte olumsuz başkaları modeli ile tanımlanan kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin, kendilerine fazla değer vermelerine ve özsaygılarının yüksek olmasına karşın, başkalarına ilişkin olumsuz beklenti ve değerlendirmelere sahip oldukları görülmektedir (Sümer ve Güngör, 1999). Bartholomew ve Horowitz' e göre (1991), özerkliğe fazla değer veren bu bireylerin, başkalarına olan gereksinimlerine ve yakın ilişkilere yönelik reddedici bir tavırları bulunmaktadır.

Benlik ve başkaları modelleri olumsuz olan korkulu bağlanma stilindeki bireyler, hem kendilerinin değersiz ve sevilemez olduklarını düşünürler; hem de başkalarının güvenilmez olduğuna dair değerlendirmelere sahiptirler. Bu bireyler aslında reddedilmeye ilişkin korku yaşamakta, bunu çözümlenmenin yolu olarak yakın ilişkilerden kaçınmayı seçmektedirler (Main ve Cassidy, 1988).

Bağlanma stillerini ve bu stillere sahip olan bireylerin özelliklerini belirlemeye yönelik çalışmalar (Bartholomew, 1990; Bartholomew ve Horowitz, 1991; Hatfield ve Rapson, 1993; 1996; Hazan ve Shaver, 1987) aynı zamanda değişik bağlanma stillerine sahip olan bireylerin sahip oldukları öne sürülen özellikleriyle ilişkili olabilecek diğer bireysel özelliklerini de belirlemeye yönelik birçok çalışmalara yol açmışlardır. Bu çalışmalarda güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, daha kolay ilişki kurma ve sürdürme özelliklerinin yanı sıra, belirsizlik karşısında daha toleranslı ve esnek davrandıklarına, karar verme ve yargılama süreçlerinde kalıp yargılara daha az başvurduklarına, araştırma eğilimli olduklarına ve yeniliklere daha fazla ilgi ve merakla yaklaştıklarına işaret eden bulgular elde edilmiştir (Mikulincer, 1997). Buna karşın diğer bağlanma stillerine sahip bireylerin, olumsuz tutumlarını değiştirme konusunda tutucu davrandıkları ve değişimden uzak durabilmek için tutum nesnelileriyle ilgili olumsuz bilgileri toplayıp olumlu bilgileri göz ardı ettikleri gözlenmiştir (Berscheid ve Ammazalorso, 2001).

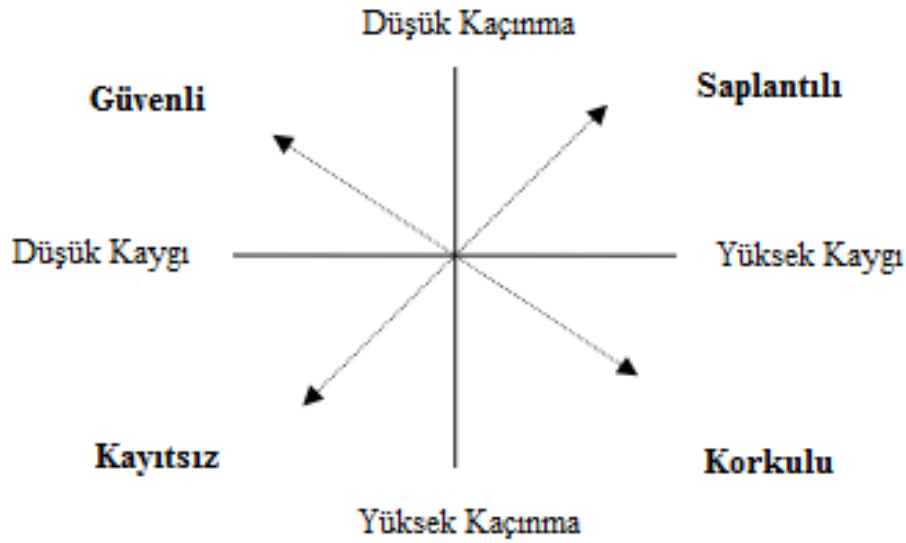
Brennan, Clark ve Shaver'in Temel Bağlanma Boyutları

Yukarıda anlatılan Dörtlü Bağlanma Modelinden yola çıkan bazı araştırmacılar, yeni bağlanma teorileri ortaya koymuştur. Örneğin; Brennan, Clark ve Shaver (1998), "bağlanmaya ilişkin kaygı" ve "bağlanmaya ilişkin kaçınma" olarak tanımladıkları bağlanma boyutlarının, dörtlü kategoriden daha belirleyici olduğunu söylemişlerdir. Brennan ve arkadaşları (1998), yetişkin bağlanma davranışlarını başkalarıyla

yakınlaşmaktan kaçınma ve yakın ilişkilerde yaşanan kaygı olmak üzere iki temel boyutta tanımlanmışlardır.

Kaygı boyutu, yakın ilişkilerde hissedilen reddedilme ve terk edilme konusundaki aşırı duyarlılıktan kaynaklanan bağlanma kaygısıyla; kaçınma boyutu ise başkalarına yakın olmaktan ya da bağımlı olmaktan hissedilen rahatsızlıkla karakterizedir. Bu iki boyut arasında bireyin konumlanması, yine Brennan ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilen Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) ile değerlendirilmektedir.

Söz konusu bağlanma boyutları modelinde; güvenli bağlanma stili düşük düzeyde kaçınma ve kaygı boyutunda tanımlanırken, bunun karşı kutbunda yer alan korkulu bağlanma ise yüksek düzeyde kaygı ve kaçınma boyutunda tanımlanmaktadır. Saplantılı bağlanma stili, düşük kaçınma ve yüksek kaygı ile tanımlanırken; kayıtsız bağlanmanın ise, yüksek kaçınma ve düşük kaygı birleşimi ile tanımlandığı görülmektedir (Brennan, Clark ve Shaver, 1998)

Şekil 2 Brennan, Clark ve Shaver'in Temel Bağlanma Boyutları

Kaynak: Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult romantic attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships*. New York: Guilford Press.

Güvenli bağlanmada birey süreç boyunca kendisini değerli hissetmek ile birlikte, diğer insanların da güvenilebilir ve bağlanılabilir olabileceği düşüncesine sahiptir. Bireyin kendini değerli hissetmesi karşı tarafın onayına bağlı değildir. Birey stresle ve

negatif duygularla baş edebilme, yönetebilme işlevlerine sahiptir. Bu tip bireyler yüksek özgüvene sahip olup; kıskançlığın ve psikolojik iniş çıkışların minimum olduğu ilişkiler yaşarlar. Bu bağlanma türünü inceleyen araştırmalar, bu bireylerin sorumluluk sahibi, empati kurmayı becerebilen, kolay iletişim kurulabilen ve yeniliklere açık olduklarını göstermektedir (Brennan ve Shaver, 1998).

Kaygılı bağlanmada, bireyin kendisini değerli hissetme durumu, birey için ciddi şüpheler doğurmaktadır. Kişinin değerinin diğer bireylerin onaylarına bağlı olduğu görülmektedir. Bu durum bireyde yakınlık için haddinden fazla emek verme zorunluluğu yaratacağı gibi; sevilmeme, reddedilme ihtimallerine karşı olağandan fazla bir hassaslık oluşturabilmektedir. Kaygılı bağlanma stili ile bağlanan bireyler, ilişkilerinde aşırı tetikte olma (hipervijilans) halindedirler. Bu bireyler kendilerini değerli hissedebilmek için hep bir arayış içerisindedirler. Kıskançlık nöbetlerine kapılabilmekte ve duygularını düzenlerken sıkıntı çekebilmektedirler. Bu alandaki çalışmalar, ilişkilerdeki bu işleyişin, kadın bireylerde daha güçlü olduğunu göstermektedir (Brennan ve Shaver, 1998).

Kaçıncı bağlanmada birey, bağlanma figürlerinin güvensiz ve umursamaz olduklarını düşünmektedir. Bu yüzden yardım amacıyla başkalarına bağlanmak bu bireyler tarafından tercih edilmemektedir. Bu tip bireylerin özgüven değerlerinin düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca, samimiyet ve karşılıklı bağımlılıktan rahatsızlık duymaktadırlar. Olumlu bir kendilik görünümü oluşturabilmek amacıyla bağlanma ihtiyaçlarını reddetmeye eğilimli oldukları düşünülmektedir. Sınırlı bir duygu dışavurumları bulunmakta ve diğerlerinden uzakta olmayı tercih etmektedirler. Bu bireylerin ilişkilerinde düşük haz ve düşük samimiyetten söz edilmektedir. Bu alandaki akademik çalışmalar, ilişkilerdeki bu tarz yapıların erkek bireylerde daha güçlü olduğunu göstermektedir (Brennan ve Shaver, 1998).

Bağlanma kuramına göre bireyin anne ya da birincil bakıcıyla kurduğu bağlanma biçimi, yetişkinlik döneminde ikili ilişkilerine yansımakta ve ilişkilerini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Dolayısıyla bireyin bağlanma biçimi, çift ilişkilerini de olumlu ya da olumsuz etkilemektedir (Davila, Karney ve Bradbury, 1999). Bu bağlamda, çift ilişkisinin bir boyutu olan cinsel ilişkinin de olumlu veya olumsuz etkilenmesi beklenmektedir.

Cinsellik

Cinsellik, cinsel doyum ve iki insanın uyum içerisinde beraberliklerini içeren değer yargıları, sosyal kurallar ve tabularla belirlenmiş, sosyal, geleneksel, biyolojik, psikolojik, ahlaki, dini, kültürel, antropolojik, politik ve ekonomik boyutları olan çok boyutlu özel bir yaşantı olarak tanımlanmaktadır (Ertem ve Sevil, 2009; Gülsün, Aydın ve Gülçat, 2005).

Cinsellik, gelişimin ayrılmaz bir parçası ve temel bir insan gereksinimidir. İnsanoğlunun cinsiyet, cinsel yönelim, cinsel kimlik, toplumsal cinsiyet, erotizm, sevgi ve üremeyi kapsayan temel bir boyutu olan cinsellik, bir durum olmaktan çok çeşitli anatomik, fizyolojik, psikolojik ve sosyokültürel etmenlerin rol oynadığı çok yönlü bir süreçtir (Acar, 2008). Başka bir ifadeyle cinsellik; bireyin emosyonel, mental ve fiziksel olarak dişiliği veya erkekliği deneyimleme ve gösterme becerisi olup, sahip olduğu cinsel organlarının fonksiyonlarını kullanabilmeyi, cinselliği algılama düzeyini ve bunu yaşama ve ifade etme tarzını içermektedir (Kütmeç, 2009).

Mete'ye göre (2008), cinsellik bireyin gelişim dönemlerinden veya önemli yaşam olaylarından sürekli olarak etkilenerek değişim göstermektedir. Bireyin vücudundaki değişiklikler, kendine güven, beden imajı, cinsellik bilgisi, cinsiyet rollerine ilişkin eğilimler, ırk, etnik köken, örf ve adetler, inanışlar, sosyal statü, aile ve sosyal destek grupları, evlilik durumu, meslek ve eğitim düzeyi, aile planlaması bilinci hatta mevcut yasalar; cinselliği ve cinsel sağlığı etkileyebilmektedir (Kütmeç,2009).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre sağlık, sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedenen, ruhen ve sosyal yönden tam iyilik halinde olmaktır (DSÖ, 1948). Cinsel sağlık da genel sağlık açısından toplumu en çok ilgilendiren konulardan biridir. Özellikle kadın cinsel işlevleri, hayatın farklı evrelerinde değişiklik gösterip, gelişim dönemlerinden ve yaşanan deneyimlerden etkilenebilmektedir (Akyüz, 2009).

Kadın cinselliği konusunda ilk temel çalışmaları yapan Masters ve Johnson'a göre cinsel yanıt döngüsü; uyarılma evresi, plato evresi, orgazm evresi, çözülme evresi olarak isimlendirilen dört evreden oluşmaktadır (Masters ve Johnson, 1966). Daha sonrasında plato evresi çıkarılarak cinsel döngü; cinsel istek, uyarılma, orgazm ve çözülme evreleri şeklinde ele alınmaya başlanmıştır (Basson ve ark., 2004).

Cinsel istek evresi: Cinsel aktivite için cinsel fantezi ve cinsel arzunun olması durumudur. Cinsel ilgi, düşünce ve fanteziler; medial preoptik, hipotalamik ve limbik sistemlerle ilişkilidir. Bununla birlikte libidonun uyarılması ve cinsel isteğin devamlılığında androjenler de önemli yer tutmaktadır (Tashbulatova, 2007).

Uyarılma Evresi: Bu faz erotik cevabın başladığını göstermektedir. Genel olarak her iki cinsiyette de temel cevap, pelvik vazokonjesyon ve kaslarda meydana gelen konstrüksiyonlardır (Tunç, 2005). Bu evrede cinsel organlardaki yerel kanlanma artışının yanında genel olarak kan dolaşımı hızlanmakta, memelerdeki büyüme en ileri seviyeye ulaşmaktadır. Uyarılma evresinin sonlarına doğru kaslardaki gerilim kalbin hızlı çarpması, hızlı nefes alıp verme, kan basıncının artması ve anüsü çevreleyen kaslarla kalça kaslarında kasılmalar gözlenmeye başlanmaktadır (Şahin ve ark., 2007). Bu faz boyunca meydana gelen en açık gösterge olan vajinal lubrikasyon, penisin vajinaya girişinin daha kolay ve rahat olmasını sağlamaktadır. Uyarı yetersiz kalır ya da tümüyle sona ererse, birey orgazma ulaşamamakta ve yerini çözülme evresi almaktadır (Kapdağlı, 2009).

Orgazm Evresi: Masters ve Johnson, orgazmı, cinsel uyarı sonucu oluşmuş olan vazokonstrüksiyon ve myotoninin rahatladığı birkaç saniye ile sınırlı evre olarak tanımlamışlardır (Çeri, Yılmaz ve Soykan, 2008; Kapdağlı, 2009). Orgazm süresi genellikle 3-60 saniye sürmektedir. Erkeklerden farklı olarak, bir cinsel birleşmede kadının birden fazla kez orgazm olabileceği bilinmektedir (Mete, 2008).

Çözülme Evresi: Genital organlarda oluşmuş fizyolojik değişikliklerin aynı sırayı takip ederek uyarı öncesi duruma dönmesi, gevşeme dönemidir. Kadınlarda, yeterli uyarıyı yeniden alma durumunda, tekrardan başka bir orgazm evresine girme potansiyeli bulunmaktadır (Çeri, Yılmaz ve Soykan 2008; Kapdağlı, 2009)

Cinsel yanıtların fizyolojik bir süreci vardır. Bu sürecin sağlıklı bir şekilde işlememesi durumunda Cinsel İşlev Bozuklukları (CiB) oluşmaktadır. CiB'e ilişkin farklı sınıflandırma anlayışları arasında DSM-V (Diagnostic and Statistical Manual-Fifth Edition) sistemi temel alınmaktadır. Bu sınıflandırma sisteminde semptomlar; kalıcı ya da tekrarlayıcı, belirgin bir sıkıntıya ya da kişilerarası güçlüklereden dolayı CiB tanısı konulmaktadır. Kadında CiB genel olarak; istek, uyarılma, orgazm ve tatmin ile ilgili bozuklukları içermektedir. Bozulan cinsel fonksiyonlar kadının özgüvenine, yaşam kalitesini ve eşi ile ilişkisini etkileyebilmektedir.

DSM- V' e göre (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2014) CiB sınıflandırması şu şekilde yapılmaktadır:

1. Geç boşalma
2. Sertleşme bozukluğu
3. Kadında orgazm bozukluğu
4. Kadında cinsel ilgi/uyarılma bozukluğu
5. Cinsel organlarda-pelviste ağrı/ie girme bozukluğu
6. Erkekte düşük cinsel istek bozukluğu
7. Erken boşalma
8. Maddenin/ilacın yol açtığı cinsel istek bozukluğu
9. Tanımlanmış diğer bir CiB
10. Tanımlanmamış CiB

Kadın CiB etiolojisinde genetik faktörler dâhil birçok biyolojik, bilişsel, emosyonel ve sosyal faktör rol oynamaktadır (Oğuzölgen ve Peşkircioğlu, 2005; Özerdoğan ve ark., 2009). Birçok faktör ile ilişkili olabilen CiB çok boyutlu bir sağlık sorunu olarak görölmektedir, çünkü bireyin duygusal, fiziksel, biyolojik, psikolojik ve kişilerarası ilişkileri cinsel fonksiyonunu etkilemektedir (Ege, Akın, Arslan ve Bilgili, 2010). CiB birçok kadın için fiziksel olarak huzursuz edici, emosyonel olarak üzücü ve sosyal açıdan yıkıcıdır (Yeşiltepe ve Kızılkaya, 2008).

Cinsel işlev hemen her kültürde gizli ve tabu olarak kabul edildiği için, bu alanda sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır (Akyüz, 2009). Konu ile ilgili çalışmalardaki bu sınırlılığın kadınların cinsel yaşamlarına ilişkin sorunların belirlenmesi ve soruna yönelik özömlerin üretilmesinde gecikmelere neden olduğu düşünölmektedir.

Ancak son yıllarda, kadın CiB' ine yönelik gösterilen ilginin ve bu konudaki çalışmaların artması ile elde edilen bulgular, cinsel problemi olan kadınların prevalansının %19-63 arasında değiştiğini göstermektedir (Demir, Parlakaya, Gök ve Esen, 2007; Kütmeç, 2009). Yetişkin kadınlar arasında, cinsel sorunu olan klinik hastalar oldukça nadirdir, ancak cinsel şikâyetler oldukça yüksek sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Amerika Ulusal Sağlık ve Sosyal Yaşam Araştırması verilerine göre; kadınların %43'ünde cinsel işlev bozukluğu bulunmaktadır. Kadınların üçte biri cinsel ilgi yokluğu, dörtte biri ise orgazm olamama sorunu yaşamaktadır. Aynı araştırmada kadınların %20'sinin ıslanma yetersizliği yaşadığı, %20'sinin de cinsellikten zevk alamadıkları bildirilmiştir (Lauman, Paik ve Rosen, 1999).

Cinsellik, birçok kültürde olduğu gibi bizim ülkemizde de tabu olarak görülen, kadınların bu konu hakkında konuşmaktan çekindikleri ve sağlık profesyonellerinin de çok üzerinde durmadıkları bir konudur. Her ne kadar toplumumuzda kadınlar tarafından cinsel fonksiyon bozuklukları ile ilgili yakınmalar kolay dile getirilmese de kadınların bu konuda son derece şikâyetçi olduğu ve kadın cinsel fonksiyon bozukluklarının toplumumuzda da yüksek oranlarda olduğu görülmektedir (Yaşar, Özkan ve Tepeler, 2010). Türkiye'de Çayan ve arkadaşları (2004) tarafından 179 kadın ile yapılan çalışmada CiB prevalansı ve risk faktörleri incelenmiş, 18-27 yaşlarda %21,7 olan prevalansın; 28-37 yaşlarda %25; 38-47 yaşlarda %53,5 olduğu ve yaş ile birlikte giderek arttığı gösterilmiştir. Öksüz ve Malhan'ın (2006) yaptıkları bir başka çalışmada ise, kadınların %48,3'ünde cinsel işlev bozukluğu tespit edilmiştir. Yaşa göre dağılıma bakıldığında cinsel işlev bozukluğu; 18-30 yaş arasında %41, 31-45 yaş arasında %53,1, 46-55 yaş arasında %67,9 olarak bulunmuştur. CiB, kadınların %48,3'de arzu, %35,9'da uyarılma, %40,9'da ıslanma, %42,7'de orgazm, %45'de tatmin bozukluğu, %42,9'da ağrı şeklinde kendini göstermektedir. Ege ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan bir çalışmada ise kadınların CiB prevalansının %45,6 olduğu belirlenmiştir.

Cinsel sağlık ile ilgili sorunlar sadece fiziksel olarak yaşanmamakta, kadın ve erkekte ruhsal sağlığı etkilediği gibi, ardından aile sağlığını, ilişkilerini ve de sosyal sağlığı da etkilemektedir (Şahin ve ark., 2007). Psikolojik bakış açısına göre; sağlıklı bir şekilde çalışan beden, cinselliği sağlıklı bir şekilde yaşayabilmek için gerekli olan tüm altyapıyı sağlamaktadır. Fakat cinselliğin nasıl, ne zaman, nerede ve kiminle yaşanacağını belirleyen faktör bireyin kendi psikolojisidir. İnsan psikolojisini oluşturan temel tutumlar, kişilik özellikleri, duygular, bilişsel işlevler, geçmiş yaşantılar, travmalar, öğrenilmiş davranış şekilleri gibi etmenler; cinselliğe olan yaklaşımımızı ve tercihlerimizi belirlemekte önemli rol oynamaktadır. Sosyokültürel bakış açısına göre ise; bireylerin içinde yetiştiği ve yaşadığı aile, yakın çevre ve toplumsal yapı, gelenekler, dini inanç ve ahlaki tutumlar da cinsel tutum ve davranışlarımızı belirleyen faktörler arasında yer almaktadır (Şahin ve ark., 2007).

Cinsellik; duygu, düşünce, davranış ve kişilerarası ilişkiler üzerinde büyük etkiye sahiptir. Bundan dolayı cinsellik bireyin ruhsal, fiziksel sağlığını ve yaşam kalitesini etkilemektedir (Acar, 2008). Geçirilen hastalıklar, aile yaşamında değişiklikler, tıbbi ve cerrahi müdahaleler, ailede şiddetin olması gibi unsurlar bireyin cinsel sağlık durumunu etkileyen faktörler arasında bulunmaktadır. Kadınlar için bunun dışında menars, gebelik, doğum, laktasyon ve menopoz gibi gelişimsel yaşam olaylarının, kadın cinselliğini, cinsel sağlığını ve cinsel işlevlerini etkilediği görülmektedir (Acar, 2008; Shirvani, 2010; Tashbulatova, 2007).

Cinsellik genel olarak çift ilişkisinde önemli bir yere sahiptir ve genç yetişkinlik döneminde ilk cinsel deneyimlerinin yaşanmasıyla birlikte daha da önem kazanmaktadır (Pastore, Owens ve Raymond, 2007). Cinsel işlevlerde yaşanan sağlık sorunlarının, kadının ruhsal durumunda, eşi ve diğer bireylerle ilişkilerinde, cinsel özgüveninde ve cinsel yaşam kalitesinde derin etkilere neden olabildiği için özel bir önemi vardır (Acar, 2008; Olsson, Lundqvist, Faxelid ve Nissen, 2005).

Cinsel Yaşam Kalitesi

Kadının cinselliği ve cinsel sağlığı yaşam koşullarından etkilendiği gibi, cinsel sağlıktaki değişim de kadının yaşamını ve genel sağlığını etkiler (Tuğut ve Gölbaşı, 2010). Yani kadının cinselliği ile sağlıklılık düzeyi arasındaki ilişki önem arz etmektedir. Cinselliğin, insanın varlığını devam ettirmek için yaşamsal bir işlevi olmasa da insanın yaşam kalitesini oluşturan ögeler arasında önemli bir yeri bulunmaktadır (Gülsün, Aydın ve Gülçat, 2005). Bir başka ifade ile cinselliğin bireyin temel fizyolojik ihtiyaçlardan biri olduğu gerçekliğini dikkate almak gerekmektedir. Örneğin yapılan birkaç araştırma gebelikteki değişimlerin kadınların genel yaşam kalitesini azalttığını, gebeliğin ilerleyen dönemlerinde ve lohusalıkta ise fiziksel fonksiyonellik ve iyilik algısının gebelik öncesine göre azaldığını göstermektedir (Gjerdingen, Froberg ve Kochevar, 1991; Otchet, Carey ve Adam, 1999).

Cinsel yaşam kalitesi ise bireyin cinsel ilişkiden memnun olup olmadığı şeklinde tanımlanmıştır (Öksüz ve Malhan, 2006). Bireyin cinsel ilişki ile bağlantılı pozitif veya negatif durumları subjektif olarak değerlendirmesi, cinsel yaşam memnuniyetinin çerçevesini oluşturur. Bu bağlamda Kudiaki (2002) tarafından yapılan bir araştırmada cinsel doyum ile evlilik veya çift uyumu arasında ilişki bulunduğu belirtilmiştir. Bu araştırmada, cinsel haz arttıkça çift uyumunun da arttığı ve evlilik ya da çift uyumunun yükselmesiyle cinsel hazzın da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kadın bireyler açısından; cinselliğin anlamı, fizyolojisi ve deneyimlenme süreçleri gibi boyutlarda erkek bireylerden farklı bir durum söz konusudur. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD, 2017) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, kadınların kendi bedenlerinin üreme işlevleri hakkında dahi yeterince bilgi sahibi olmadıkları gözlenmiştir. Ayrıca kadınların cinsel haz hakkındaki bilgilerinin daha az olduğu da çıkarılan sonuçlar arasında yer almaktadır (CETAD, 2017). Diğer yandan, kadın bireylerin cinselliği çoğunlukla sevgi, şefkat ve haz bütünselliği içinde deneyimlemelerinden dolayı erkeklere göre daha tatmin edici bir cinsel hayata sahip olma ihtimalleri artmaktadır. Cinselliği yakınlığın, tutkunun, sevginin ve hatta şefkatin bir parçası olarak algılayan kadınların eğer toplumsal baskılar olmasa, cinselliği yaşama ve haz alma kapasiteleri erkeklere oranla çok daha fazla olabileceği öne sürülmektedir (Yüksel ve Cindoğlu, 2006).

Son yıllarda cinsellik ve cinsel sağlık alanına olan ilginin artmasıyla birlikte (Tuğut ve Gölbaşı, 2010), kadın cinselliği ve kadınların cinsel yaşam kalitesini araştırmaya yönelik çalışmalar da önem kazanmıştır (Nazik ve Eryılmaz, 2011). Yapılan çalışmalardan bazıları cinsel yaşam kalitesinin bağlanma stilleriyle ilişkili olabileceğini ortaya koymuştur. Yüksek kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerine sahip olan eşlerin, daha fazla kişisel cinsel memnuniyetsizlik şikayeti belirttikleri görülmüştür (Butzer ve Campbell, 2008). Özellikle, yüksek seviyede kaçınmacı stilde bağlanan eşlere sahip bireyler, evliliklerinde cinsellikten daha az tatmin olduklarını belirtmektedirler. Bunun nedeni olarak kaçınmacı bağlanma stiline bireylerin cinsellik hakkındaki caydırıcı düşüncelere (intimidating thoughts) sahip olmaları ve cinsel yakınlık, samimiyet gibi konularda rahatsızlık duymaları gösterilmektedir (Birnbaum, Reis, Mikulincer, Gillath ve Orpaz, 2006; Feeney ve Noller, 2004). Yani insan ilişkilerindeki güvensizliklerinden ötürü iletişim kurmaktan kaçınmaları cinsel davranışlarında yansımaktadır. Kaçınmacı bireyler yakın ilişkilerde mesafeyi korumak için uzun süreli ilişkilerden kaçınma ve daha çok günübirlik ilişkileri tercih etme gibi stratejiler geliştirmektedirler (Brassard, Shaver ve Lussier, 2007).

Kaygılı bağlanan eşler ise cinsel tecrübe yaşarken tatmin olmakta ve keyif almakta zorlanmaktadırlar (Butzer ve Campbell, 2008). Bağlanma teorisine göre kaygılı bağlanan bireyler, özellikle partnerlerinin varlığının, bağlılığının ve ilgisinin devam ettiğinden sürekli emin olmak istemektedirler (Fraley ve Shaver, 1997). Bir başka ifade ile partnerlerinin kendileri ile sürekli iletişim halinde olması kendilerini değerli

hissetmelerini sağlamaktadır. Bu durum da onları cinsel etkileşim sırasında reddedilme duygularına karşı savunmasız kılmaktadır. Cinsel olarak değerli hissetme konusundaki yoğun istekleri, istenmeyen cinsel eylemleri kabul etmelerine (Gentzler ve Kerns, 2004) ya da partnerinin ilişkisiye olan ilgisini korumak için istemese dahi partnerleriyle cinsel ilişkiye girmelerine yol açabilmektedir (Schachner ve Shaver, 2004; Tracy , Shaver, Albino ve Cooper, 2003). Kaygılı bağlanmaya sahip bireylerin diğer bağlanma türlerine sahip bireylerden daha düşük cinsel tatmin rapor ettikleri (Birnbaum, 2007; Brassard ve ark., 2012; Butzer ve Campbell, 2008) ve düşük cinsel uyarılma ve orgazm duyarlılığı gösterdikleri (Birnbaum, 2007) görülmüştür. Bu bağlamda, kaygılı bir düşünce ile isteksizce gerçekleştirilen bir cinsel aktivite hem kalitesiz hem de haz olarak düşük seviyede kalacaktır.

Cinsel Özgüven

Bireyin kendini cinsel olarak ifade etmesi, cinsel farkındalığa sahip olması, cinsel açıdan özgüvenli olması gibi faktörler bireyin cinsel hayatında önemli bir rol oynamaktadır. Cinsel özgüven, bireylerin cinsel istek ve duygularını istedikleri gibi yaşayabilmeleri, cinsel anlamda kendilerini yeterli seviyede ifade edebilmeleri ve partnerleriyle sağlıklı bir cinsel birlikteliğe sahip olma cesaretini gösterebilmeleri olarak tanımlanmaktadır (Zeanah ve Schwarz, 1996). Snell, Fisher ve Walters (1993) ise cinsel özgüven kavramını; kişinin cinselliği tatmin edici bir şekilde deneyimleme kapasitesine sahip olduğunu kabul etmesi ve kendini bu konuda yeterli hissetmesi olarak tarif etmektedir.

Lauster (2005), bireylerin yeterli düzeyde özgüvene sahip olmalarının cinsel isteklerini karşılayabilmeleri için önemli olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, yetersiz özgüvene sahip bireylerin karşı cinsle konuşurken kaçınmacı davranışlar sergilediklerini ve cinsel isteklerini ertelemeye eğilimli olduklarını ifade etmektedir. Bu bağlamda, özgüveni düşük bireylerin kendilerini tatmin olmuş hissedebilecekleri bir cinsel hayatı deneyimleyemedikleri düşünülmektedir. Mutsuz olarak tanımlanan evliliklerde eşlerden birisinin ya da her ikisinin özgüven eksikliğinden dolayı cinsel hayatlarının bastırılmış olduğu görülmektedir.

Gökner (2011) ise cinsel özgüveninin ilişkilerde her iki cinsi de tahrir eden bir unsur olduğunu ifade etmektedir. Uyumlu bir cinsel birliktelik için eşler arasında açık bir iletişimin benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Gökner (2011) cinselliğin çoğu zaman eşlerin birlikte keşfedebilecekleri bir yaşantı olduğuna dikkat çekmektedir.

Bu nedenle eşler cinsel ilişki ile ilgili konularda istek, duygu, düşünce ve beklentilerini paylaşmalı ve bunları paylaşma cesaretini gösterebilmelidirler.

Bağlanma literatüründe güvensiz bağlanma stillerinin, özellikle de kaygılı bağlanmanın genel özgüven ile negatif ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Mikulincer ve Shaver, 2007). Ancak 'cinsel özgüven' kavramı hakkında gerek yurt içinde gerekse yurtdışında yürütülen araştırmaların sınırlı olduğu gözlemlenmektedir. Fakat cinsel özgüvenin, bireylerin hayatlarında mutlu olmalarına katkı sağlayabilen etmenlerden biri olan cinsel hayatlarının kalitesine etki eden önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Brassard ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan bir çalışma; düşük cinsel özgüvenin kadınların kaygılı bağlanma ve düşük cinsel hayat kaliteleri arasındaki ilişkide aracı bir faktör olduğunu ortaya koymuştur.

Özellikle kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler, sıklıkla cinsel performans kaygısı taşımaktadır (Birnbaum, 2007). Partnerlerini kaybetme ya da memnun edememe kaygısı taşıyan bireylerin, cinsel ilişkileri konusunda da endişeleri artmakta ve kendilerine cinsel anlamda güvenleri azalmaktadır. Bu durum kişilerin cinsel hayatlarına etki etmekte ve kişiler daha kalitesiz bir cinsel yaşama sahip olmaktadır (Brassard ve ark., 2015)

Cinsel özgüvenin ayrıca cinsel haz (Menard ve Offman, 2009) ve cinsel işlev bozuklukları (Gates ve Galask, 2001) ile negatif yönlü bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Hem kaygılı hem de kaçınmacı bireyler, cinsel ihtiyaçlarını tatmin etme yeteneklerinden emin olamamakla birlikte (Tracy ve ark., 2003), güvenli bağlanan bireylere göre olumsuz cinsel öz şemalara sahiptirler (Shafer, 2001). Ayrıca fiziksel çekiciliklerini daha olumsuz değerlendirmektedirler (Bogaert ve Sadava, 2002). Diğer bir ifade ile cinsel özgüvendeki düşüklük bireylerde cinsel ilişki davranışlarında bazı sorunlara yol açabilmekte ve bunun sonucu olarak da cinsellikten alınacak hazzı da olumsuz etkilemektedir.

Bu anlamda cinsel özgüvenin ve bununla ilgili olabileceği düşünülen cinsel açıdan kendini açığa vurma, cinsel cesaret ve cinsel farkındalık gibi faktörlerin insanların cinsel yaşamında önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir (Çelik, 2012a). Cinsel özgüven sorunları ve cinsel işlev bozuklukları, bireyin cinsel hayatının dışında kalan alanları da etkileyerek uyum zorluklarına ve duygusal değişimlere sebep olabilmektedir (Bozkurt, 1996). Bu anlamda yaşamın önemli bir kısmını içeren cinsellik

ve cinsel hayatta meydana gelen bozukluklar irdelenirken, bireyde oluşan fizyolojik etkilerin yanında duygusal etkilerin de ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

Psikolojik Belirti Durumu

'Psikolojik sağlık', ruhsal bozukluğun olmayışı ve normal olanla ilişkili olan şekilde tanımlanmaktadır (Güleç, 2009). Dünya Sağlık Örgütü' ne göreyse ruhsal sağlığın yerinde olması, bireyin kendisi, çevresiyle ve ailesiyle uyum içinde olması anlamına gelmektedir (DSÖ, 2014).

Bireyin sahip olduğu psikolojik bozuklukların belirtileri çok geniş bir yelpazede yer almaktadır. Derogatis (1993) tarafından psikiyatrik belirtileri ve bireyin içinde bulunduğu stres düzeyinin genel ölçütleri aksiyete, depresyon, kişilerarası duyarlılık, somatizasyon, hostilite, obsesif kompulsif bozukluk, fobik anksiyete ve psikotizm olarak belirtilmiştir.

Anksiyete; bireyi tehdit eden olası olay veya durumlar karşısında bireyin verdiği bilişsel, duygusal, fizyolojik ve davranışsal tepkilerdir. Depresyon ise; neşe kaybı, yalnızlık, kendini suçlamaya bağlı olumsuz benlik algısı, değersizlik duygusu, keyif alınan aktivitelere karşı ilgisizlik, sosyal yaşamdan çekilme, iştahsızlık, uykusuzluk, cinsel istekte azalma, ölüm ve intihar düşünceleri ile ortaya çıkan duygusal çökkünlük hali olarak ifade edilmektedir (Karamustafalıoğlu ve Yumrukçal, 2011). Depresyon toplumda en yaygın görülen psikolojik sorundur (Yaşar, 2003).

Kişilerarası duyarlılık, kolaylıkla incinme ve kırılma, diğerleri tarafından önemsenip değer verilmediğine inanma, kendini diğerlerinden daha aşağı görme, diğerlerinin yanında iken yanlış bir şeyler yapmamaya özen gösterme gibi yaşantılara yol açan bir durumdur (Boyce ve ark., 1991) Somatizasyon ya da Türkçe ifade ile 'bedenselleştirme' ise psikolojik sıkıntının bedensel belirtilerle kendini göstermesidir. Fiziksel rahatsızlıkların bir çoğu psikolojik sıkıntılardan kaynaklanmaktadır (Holder-Perkins ve Wise, 2001). Hostilite; öfke ve düşmanlık duyguları, saldırganlık olarak tanımlanmaktadır. Düşmanca düşünce, duygu ve davranışları kapsamakla birlikte sinirlilik hissi, sık sık tartışmaya girme ve kontrol edilemeyen öfke patlamaları gibi genel özelliklere sahiptir (Budak, 2003)

Obsesyonlar; kişinin aşırı ya da anlamsız olduğunu bildiği ancak engelleyemediği; rahatsız edici, sıkıntı yaratan, yineleyici düşünce, dürtü ya da zihinsel tasarımlardır. Kompulsiyonlar ise obsesyonları engellemek amacıyla sergilenen

yineleyici davranışlar ya da zihinsel eylemlerdir (Tükel, 1997). Fobik anksiyete ise yaygın anksiyeteden farklı olarak, belirli nesne ve durum karşısında hissedilen mantıksız ve aşırı korku olarak tanımlanabilir (Işık ve Taner, 2006)

Diğer bir psikolojik belirti olan paranoid düşüncelerin en önemli özelliği, başkalarının davranışlarının birey tarafından kötü niyetli olarak yorumlanması ve bireylerin sürekli bir kuşku içinde olmalarıdır. Son olarak psikotizm ise; gerçeği değerlendirmede ileri derecede bozulma şeklinde ortaya çıkmaktadır. İçgörü kaybı, hareket ve algılama bozuklukları psikoz hastalarında görülen başlıca belirtilerendir (Soygür, Alptekin, Atbaşoğlu ve Herken, 2007).

Mikulincer ve Shaver (2012), bağlanma stilleri ve psikopatoloji arasındaki ilişkiyi konu alan literatürü taradıkları çalışmalarında, güvensiz bağlanmanın psikolojik sağlığın bozulmasına katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Örneğin, hem kaygılı hem de kaçınmacı bağlanma stillerinin depresyon (Catanzaro ve Wei, 2010); obsesif kompulsif bozukluk (Doron, Moulding ve Kyrios, 2009); ve yeme bozuklukları (Illing, Tasca ve Balfour, 2010) ile ilişki bulunduğunu göstermiş çalışmalar bulunmaktadır.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemlerinde cinsel yaşam kalitesi, cinsel özgüven ve psikolojik sağlık belirtileri gibi değişkenlerin bağlanma stilleriyle aralarındaki ilişki ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar ele alınacaktır.

Birçok bağlanma kuramcısı, bireylerin çocukluk döneminde anne ya da birinci bakıcılarıyla kurdukları ilişkinin, gelecekte kuracakları ilişkilerinin biçim ve niteliğini belirlemede önemli bir rolü olduğunu ileri sürmektedir (Main, Kaplan ve Cassidy, 1985). Geriye dönük olarak gerçekleştirilen bir çalışmada Cindy Hazan ve Phliip Shaver (1987), romantik ilişkilerinde güvenli bağlanma yaşayan genç yetişkinlerin erken çocukluk döneminde ebeveynleriyle olan ilişkilerini de güvenli bağlanma şeklinde tanımladıkları gözlenmiştir.

Feeney (2008)' in yürüttüğü diğer bir çalışmaya göre ise, güvenli bağlanmaya sahip yetişkinler yakın ilişkilerinde güvenli bağlanmaya sahip olmayanlara göre daha fazla doyum sergilemekte ve güvenli bağlanmaya sahip yetişkinlerin ilişkileri daha güvenli, bağlı ve uzun ömürlü özellikler göstermektedir. Rholes and Simpson (2004)'ın araştırma sonuçları, güvenli bağlanmaya sahip yetişkinlerin güvensiz bağlanmaya sahip bireylere göre stres ve kaygı durumlarında daha fazla destek bulabildiklerini ve

partnerleri zor durumda olduğunda onlara daha fazla destek verdiklerini işaret etmektedir (Rholes ve Simpson, 2004).

Güvensiz bağlanma biçimleri kadında ve erkekte cinsel iletişimin bozulması ve cinsel hazda azalma noktasında belirleyici etmenlerden biridir (Çakmak, 2011). Schachner ve Shaver (2004) tarafından yapılan araştırma bağlanma stilleri ve cinsel davranış biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmacılar, son derece kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin, partnerlerinden yakınlık ve ilgi görebilmek için cinsel birleşmeleri araç olarak kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır. Yüksek seviyede kaçınmacı bağlandıklarını belirten bireylerin ise cinsel birleşmeyi duygusal yakınlaşma, iyi hissetme ya da çevrelerini etkilemek amacıyla araç olarak kullanmadıkları ortaya çıkmıştır.

Gentzler ve Kerns (2004) tarafından yapılan, güvensiz bağlanma stilleriyle cinsel davranışlar arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmada ise, üniversitede okuyan 328 öğrenci incelenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, erkek ve kadın bireylerde, kaçınmacı bağlanma şekline sahip bireylerin, yüzeysel cinselliği daha fazla kabul ettiği bulunmuştur. Çalışmanın diğer bir sonucuna göre kadın bireyler, bağlanma stillerindeki kaygı düzeyinin artmasıyla istemedikleri fakat anlaşmalı cinsel ilişkilere daha fazla girmektedirler.

Mikullincer ve Shaver'nin (2007) ilgili çalışmaları incelendiğinde, güvensiz bağlanan çiftlerin ilişkilerinde sorunların ikiye katladığı sonucuna varılmıştır. Örneğin; kaygılı biri kaçınmacı biriyle ilişkiye girdiğinde, kaygılı bireyin ihtiyaçları ve istekleri kaçınmacı partnerin ilişkideki mesafe tercihlerini engelleyebilmektedir. Diğer bir ifade ile kaçınmacı partnerin uzaklaşma ihtiyacı kaygılı partnerin yakınlık ihtiyacına yönelik stres yaşamasına yol açabilmektedir. Sonuçta tarafların ikisi de mutsuz olmakta ve kaygılı-kaçınmacı çiftler birbirlerini eleştirmekte ve karşı tarafın davranışlarını değiştirmeye çalıştıklarında kötü muamele ve şiddet söz konusu olmaktadır. Bu sonuçlarla paralel olarak, Feeney (2008)'in ortaya koyduğu çalışma, çiftlerin her ikisinin de kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip olduklarında evliliğe yönelik memnuniyetsizlik sergilediklerini ve çiftlerin birbirini karşılıklı suçladıklarını göstermektedir. Çiftlerin her ikisinin kaygılı bağlanma stiline sahip olmaları durumunda, çiftler karşılıklı yanlış anlaşılıp ve reddedilebilmekte; karşı tarafa olan güvensizliklerini fazlaca kurcalamakta ve partnerin davranışlarını değiştirme yollarını aramaktadırlar (Feeney, 2008).

Diğer birçok çalışmada elde edilen sonuçlar, yetişkin bağlanma stillerinin evlilik tatmini, cinsel iletişim ve cinsel doyum ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Timm ve Keiley, 2011). Örneğin, Cupach ve Comstock (1990) evlilik ilişkisinde cinsel iletişimden alınan doyum ile cinsel uyum arasındaki ilişkiyi araştırdıkları araştırma sonucunda, cinsel iletişimden elde edilen doyumun cinsel doyum, evlilik uyumu, evlilik doyumu, eşler arasındaki bağlılık, sevgi ifadesi ile pozitif bir ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Cupach ve Metts (1995) ise yaptıkları çalışmada, cinsel tutumlarda çiftler arası benzerlikler, cinsel doyum, ilişkisel doyum, bağlanma ve cinsel iletişimle ilgili doyum arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma sonucu, doyurucu cinsel iletişimin, her iki partner için de cinsel doyum ve erkekler için ilişkisel doyum üzerindeki cinsel tutum benzerliği etkisine aracılık ettiğini göstermiştir (Cupach ve Metts, 1995).

Davis ve arkadaşları (2006) tarafından yapılan çalışmada bağlanma stilleri ile cinsel iletişim ve cinsel doyum arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmanın en önemli bulgularından bir tanesi seksi, ilişkinin kalitesinin bir ölçütü olarak görmenin önemini göstermesidir. Araştırma sonuçları özellikle kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin, seksi ilişkinin kalitesinin bir ölçütü olarak gördüklerini göstermektedir. Yani bağlanma kaygısı yaşayan bireyler partnerlerini ve onların davranışlarını izleyerek duygusal ihtiyaçlarını, ilişkideki yakınlığı ve ilişkinin geleceğini cinselliği kullanarak kontrol etmeye yatkındırlar.

Seksin ölçüt özelliği, kaçınmacı bağlanma stili için de önemli bir araç olarak bulunmuştur. Birey cinsel ilişkileri ilişkinin statüsünün ya da kalitesinin önemli bir göstergesi olarak gördüğünde, cinsel ilişkiyi etkilemeye ve kontrol altına almaya daha fazla eğilimli olmakta ve böyle bir kontrolün mümkün olmadığı durumlarda hayal kırıklığına uğrama olasılığı artmaktadır. Bu bulgular doğrultusunda, Davis ve arkadaşları (2006) seksin bir ölçüt olarak cinselliği zorlayıcı davranış ve eylemlere yol açabileceği tezini ileri sürmüşlerdir. Davis ve arkadaşları (2006) ayrıca bir partnerin seksi, ilişkinin statüsünün bir barometresi olarak görüp reddetmesinin (ki bu aynı zamanda ilişkinin tehlikelerini de reddetmek olarak algılanacaktır) bağlanma sistemini aktive edeceğini ve bunun cinsel ilişki için potansiyel zorlamaları artıracığını da iddia etmektedir.

Birnbaum (2007) tarafından yapılan bir çalışmada bağlanma stillerinin bireylerin ilişki memnuniyetleri üzerindeki olumsuz etkilerini araştırılmıştır. Bulgular, korkulu bağlanma stiline sahip olan bireylerin kronik ilişki endişelerinin cinsel hazza bilişsel engeller vasıtasıyla olumsuz etki ettiğini göstermektedir. Bu model aynı zamanda yüksek derecede korkulu bağlanma stiline sahip kadınlar tarafından seksin karşılanamayan samimiyet, yakınlık, güvence ve bakım verme gibi isteklerini karşılamak için kullandığını göstermektedir. Bu ihtiyaçlar tatmin edilemediğinde, korkulu bağlanan kadınlar cinsel aktivitelere ve partnerlerine karşı yabancılaşma ve kızgınlık yaşayabilmektedirler. Korku seviyesi ne kadar yüksekse, cinsel tatmin, cinsel yakınlık, uyarılma ve orgazm oranları da o kadar düşük olmaktadır. Bu bulgular, aşırı korkulu kadınların, ilişki endişeleri nedeniyle cinsel aktiviteye girebileceğini göstermektedir (Birnbaum, 2007).

Brassard, Shaver ve Lussier (2007) tarafından yapılan bir araştırmaya göre korkulu bağlanma stiline sahip erkek ve kadın bireyler, cinsel ilişkiden kaçınmaya daha eğilimli bulunmuşlardır. Bu araştırmaya göre, kadınların cinsel ilişkiden uzak durma eğilimleri kayıtsız bağlanma özellikleri arttıkça daha da artmaktadır. Kayıtsız bağlanma şekline sahip olan kadınlar cinsellikten de kaçındıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca kadınlar, erkek partnerlerinin korkulu bağlanma şekline sahip olması durumunda da cinsel ilişkiden uzak durmayı tercih etmektedirler. Korkulu bağlanma stiline sahip erkekler ise, cinsel ilişkiye girmek için kadın partnerlerine baskı yapmaya daha eğilimli bulunmuşlardır. Araştırmacılar bu durumu, korkulu bağlanan erkek bireylerin yoğun istekleri veya kabul edilme/reddedilmeme refleksi olarak yorumlamışlardır. Korkulu bir şekilde bağlı olan bireyler, cinsel ilişkilerinde samimiyete, muhtaçlığa ve güvene daha fazla değer vermekte ve birlikte rahat bir cinselliğin gelişimini önemsemektedirler (Brassard, Shaver ve Lussier, 2007).

Butzer ve Campbell (2008) ise bağlanma stillerinin cinsellik üzerindeki etkilerini Kanadalı 126 çift üzerinde araştırmıştır. Bu araştırmanın en önemli bulgusu, kayıtsız bağlanma stiline sahip olan bireylerin, kendi kayıtsız bağlanma seviyelerini kontrol ettikten sonra bile, evliliklerinde cinsel açıdan daha az tatmin olduklarını belirtmeleri olmuştur. Bununla birlikte, bağlanma korkusuna sahip insanlar konusunda partner etkisi bulunamamıştır. Başka bir deyişle, bireyler korkulu bağlanan eşlerle cinsel birlikteliklerinden daha az tatmin olduklarını belirtmemişlerdir. Korkulu bağlanan bireyle evli olmak daha düşük cinsel tatmin anlamına gelmemektedir. Bunun sebebi ise

korkulu bağlanan bireylerin yakınlık ve samimiyet duygularını seks yoluyla bastırmaları olarak görülmektedir. Ancak korkulu bağlanan bireylerin eşleriyle pozitif ve tatmin edici cinsel ilişkilere sahip olduklarında evlilik hayatlarındaki doyum da artmakta ve korkulu bağlanan bireylerin yakınlık ve samimiyet istekleri de karşılanmış olmaktadır (Butzer ve Campbell, 2008). Bu çalışmanın en önemli bulgusu cinsel iletişimin önemidir. Geçmiş çalışmalarda da gösterildiği üzere, cinsel iletişimin sadece cinsel tatminle ilgili olmadığı aynı zamanda duygusal tatmin ve yetişkin bağlanma ile de ilgili olabileceği düşünülmektedir (Metts ve Cupach, 1989). Bütün bu bulgular, var olan çalışmaların gösterdiği, güvenli bağlanma stiline daha iyi ilişki tatminine yol açacağı tezini destekler niteliktedir.

Ertan (2002), belli bağlanma stillerine sahip bireylerin evlilik için hangi bağlanma stilline bağlı eşleri tercih ettiğini ve hangi bağlanma stiline sahip eşlerin daha uyumlu bir evlilik sürdürdüklerini incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre örneklemede en sık rastlanılan çiftler her iki eşin de güvensiz bağlandığı çiftlerdir. Çalışmaya katılan çiftlerin bağlanma stilleri arasında bir ilişki bulunamamıştır. Zeifman ve Hazan (2008) tarafından yapılan bir araştırma, yetişkinlerin çoğunun (yaklaşık %60-%80) kendilerinin güvenli bağlanma stiline sahip olduklarını düşündüklerini ve güvenli bağlanma stiline sahip partnerleri tercih ettiklerini göstermektedir.

Kadın cinselliği çok boyutlu ve karmaşık bir kavramdır. Kadınların cinsel yaşam kalitesini belirleyen en önemli faktörlerden biri olan cinsel işlev bozuklukları da bireylerin cinselliği yaşayışını etkileyebilmektedir (Acar, 2008; Ege, Akın, Arslan ve Bilgili, 2010; Tashbulatova, 2007). Alanyazında ağırlıklı olarak kadın cinsel işlev bozukluğu (CiB) üzerinde durulduğu dikkat çekmektedir.

Amerika Ulusal Sağlık ve Sosyal Yaşam Araştırma Derneği'nin 1749 kadın üzerinde yapmış olduğu çalışmada, kadınların %43'ünde cinsel işlev bozukluğu saptandığı bildirilmiştir (Lauman, Paik ve Rosen, 1999). Shirvani ve arkadaşlarının (2010) belirttiğine göre ise kadınların %49,6'sı cinsel işlev bozukluğu yaşamaktadır. Bununla beraber Kütmeç'in (2009) bildirdiğine göre kadınlarda CiB; İngiltere'de %33, İzlanda'da ise %22 oranındadır.

Türkiye'de Çayan ve arkadaşları (2004) tarafından 179 kadın ile yapılan çalışmada; CiB'in prevalansı ve risk faktörleri incelenmiş, 18-27 yaşlarda %21,7 olan prevalansın 28-37 yaşlarda %25,5, 38-47 yaşlarda %53,5 olduğu ve yaş ile birlikte

giderek arttığı gösterilmiştir. Öksüz ve arkadaşlarının (2007) çalışmasında ise kadınların %48,3'ünde seksüel fonksiyon bozukluğu tespit edilmiştir. Ege ve arkadaşlarının (2010) çalışmasında kadınların CİB prevalansının %45,6 olduğunu saptanmıştır. Mert ve Özen'in (2011) yapmış olduğu çalışmada ise kadınların %32,6'sında CİB olduğu bulunmuştur.

Theiss (2011) tarafından evlilik ilişkisinde cinsel doyum ve cinsellikle ilgili dolaylı iletişim ile ilişki belirsizlik arasındaki ilişkiler araştırılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda hem kadın hem erkek için cinsel yakınlık hakkındaki dolaylı iletişimin ilişki belirsizlik ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Hem kadın hem de erkekler için dolaylı cinsel iletişim ile cinsel doyum arasında ise negatif yönde bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Dolaylı cinsel yakınlık ile cinsel doyum arasında ise pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca cinsel yakınlık hakkındaki dolaylı iletişim evli bireylerin eşlerinin cinsel doyumu ile negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Vajinismus olan kadınlarda bağlanmanın cinsel işlev ve klinik bulgulara etkisinin araştırıldığı Türkiye' de yürütülen bir çalışmaya, 24-67 yaşları arasındaki 69 kadın katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, kaygılı bağlanmanın; utanç ve suçluluk duygusu ile pozitif, cinsel yakınlık, cinsel istek, orgazm cevabı, cinsel haz ve ilişki hazzı ile negatif ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Kaçınmacı bağlanmaysa; cinsel istek ve cinsel haz ile ters ilişkili olarak değerlendirilmiştir (Çakmak, 2011).

Cinsellik konusunda yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde; cinsel doyum ve evlilik uyumu arasındaki ilişki (Kudiaki, 2002), evlilik ilişkisinin cinsel işlev bozukluğu bağlamında incelenmesi (Gülsün, 2003), gebelik ve cinsel doyum (Tunç, 2005), evlilik öncesi cinsel danışmanlık programının yeni evli çiftlerin cinsel doyumuna etkisi (Vural, 2007) gibi konular üzerine odaklanıldığı söylenebilir. Diğer taraftan cinsel yaşam ile ilgili olan cinsel özgüven değişkeni hakkında yeterli araştırmaların yapılmadığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde cinsel özgüven ile ilgili çalışmalar, cinsel risk alma (Rosenthal, Moore ve Flynn, 1991) ve kadınların HIV/AIDS hastalıklarından korunmaları (Bowleg, Belgrave ve Reisen, 2000) gibi değişkenlerle ilişkisinin araştırıldığı araştırmalarla kısıtlı kalmıştır. Bu nedenle cinsel açıdan kendini açığa vurma, cinsel farkındalık ve cinsel cesaret ile ilgili yapılan araştırmalara da bakmak gerektiği düşünülmüştür.

Rosenthal, Moore ve Flynn (1991), 18 yaşındaki kadın ve erkekler üzerinde yaptıkları araştırmada, cinsel benlik saygısı ve cinsel özgüveni de kapsayan benlik algısı ile cinsel risk alma davranışları arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonucunda prezervatif kullanma, satın alma ve cinsel korunma gerçekleşene kadar cinsel ilişkiyi geciktirmeyi de kapsayan cinsel davranışların çoğunda bireylerin kendine güvenlerinin az olduğu görülmüştür. Diğer taraftan bu bireylerin prezervatif ve diğer doğum kontrol yöntemleri ya da korunma yöntemleri hakkında tartışmada kendilerine güven düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur (Rosenthal, Moore ve Flynn, 1991). Cinsel risk alma davranışı ile ilgili yapılan diğer bir araştırma da Plybon ve arkadaşları (2009) tarafından gerçekleştirilmiştir. Beden imajı ve Afrikalı görünüş ile cinsel kaçınmada öz-yeterlik arasındaki ilişkinin araştırıldığı araştırmada beden imajı ile cinsel kaçınmada öz-yeterlik arasında önemli bir ilişki bulunmamıştır.

Reissing, Laliberte ve Davis (2005) cinsel benlik şemalarının cinsel öz-yeterlik, cinsel isteksizlik ve beden imajı üzerindeki rolünü, yaşları 18 ile 29 arasında değişen 80 kadın üzerinde araştırmıştır. Araştırma sonucunda cinsel öz-yeterliğin cinsel uyum ile cinsel benlik şeması arasındaki ilişkiye aracılık ettiği bulunmuştur. Diğer taraftan beden imajının ise cinsel öz-yeterlik, cinsel uyum ve cinsel benlik şeması ile ilişkisinin olmadığı görülmüştür.

Rostosky, Dekhtyar, Cupp ve Anderman (2008), çalışma grubunu 388 lise öğrencinin oluşturduğu araştırmalarında; cinsel öz-yeterlik ile cinsel benlik kavramı (cinsel saygı ve cinsel kaygı) arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonucunda erkeklerin cinsel öz-yeterlilik ve cinsel benlik kavramı puanlarının kadınlardan daha düşük olduğu bulunmuştur. Ayrıca erkeklerin cinsel anksiyete ve öz-yeterlik dirençlerinin kadınlardan daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda ise cinsel özsaygı düzeyleri yüksek olan bireylerin cinsel öz-yeterlik düzeylerinin de yüksek olduğu görülmektedir.

MacNeil ve Byers'un (2009) cinsel açıdan kendini açığa vurmanın cinsel doyum üzerindeki rolünü araştırdığı araştırmada kendini açığa vuran bireylerin cinsel doyumlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Chiou (2006) ergenlik dönemindeki bireylerin internet ortamında cinsel açıdan kendilerini açığa vurmalarını araştırdığı araştırmada erkeklerin kadınlara göre daha fazla cinsel açıdan kendini açığa vurduğu bilgisine ulaşmıştır. Bireylerin internet ortamındaki partnerlerine cinsel açıdan kendilerini açma konusunda daha fazla yakınlık hissettikleri de araştırma sonucunda

ortaya çıkmıştır. Ayrıca cinsel açıdan kendini açma ile ilgili kadınların daha fazla muhafazakâr stratejiler kullandıklarını, erkeklerin ise daha fazla karşılıklılık stratejisi kullandıkları bulunmuştur.

Benzer şekilde Montesi, Fauber, Gordon ve Heimberg (2011) tarafından cinsel ilişki hakkında konuşmanın eşlerin cinsellik ve genel ilişki doyumu üzerindeki öneminin araştırıldığı çalışmada cinsel iletişimin açılmasının cinsel doyum ve genel ilişki doyumu için önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca cinsellik dışındaki genel konularla ilgili kurulan iletişimin ise ilişkideki genel doyum üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Bağlanma genç yetişkin ve yetişkin bireylerin ruh sağlığı açısından da önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Murphy ve Bates (1997) tarafından depresif ve depresif olmayan üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, bağlanma stilleriyle depresif belirtiler arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda kaygılı bağlanma stillerinden alınan yüksek puanla, depresyon ve olumsuz benlik modeli arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Hem kaygılı bağlanmanın bir parçası olan bireyin kendini eleştirmesinin, güçlü depresif belirtilerle ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Bireyin kendini eleştirme bileşenini içermeyen kaçınmacı bağlanmanın depresif eğilimlerle bir ilişkisinin olmadığı, kendine güvenme ve yakınlıktan kaçınma içerdiği gözlenmiştir. Bu bulgulara paralel olarak, Türkiye’de yapılan bir çalışma, olumlu kişiler arası şemaların olumlu benlik modeli ve güvenli bağlanma ile; olumsuz kişiler arası şemaların da olumsuz benlik modeli, yüksek kaygı ve güvenli bağlanma biçimleri ile bağlantılı olduğunu göstermektedir (Tolan, 2002).

Wearden ve arkadaşları (2005) ise, 142 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada yetişkinlikte bağlanma stilleri, duygu yoksunluğu ve psikolojik belirti rapor etme arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Kaygılı bağlanma stilinin hem korkulu hem de saplantılı boyutunun olumsuz duygulanımlar ve duygu yoksunluğu ile anlamlı derecede ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kaçınmacı bağlanma stilinde bu ilişki saptanmamıştır. Korkulu bağlanma ve psikolojik belirti rapor etme arasındaki ilişkinin kısmen duygu yoksunluğu ve olumsuz duygulanımlarla aracılık edildiği ama saplantılı bağlanma ve psikolojik belirti rapor etme arasındaki ilişkinin tepkisel olumsuz duygulanımlarla aracılık edildiği belirtilmiştir.

Amaç

Bu çalışmada genç ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri (kaçınmacı ve kaygılı) ile cinsel yaşam kalitesi, cinsel özgüven ve psikolojik belirtiler (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite) arasındaki ilişki incelenecektir. Araştırmada bağımsız değişken olarak bağlanma stilleri; bağımlı değişken olarak ise cinsel yaşam kalitesi, cinsel özgüven ve psikolojik belirtiler değişkenleri ele alınmıştır. Çalışmanın genel amacı; bağlanma stillerinin (kaçınmacı ve kaygılı), cinsel yaşam kalitesini, cinsel özgüveni ve psikolojik belirtileri (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite) yordayıcı etkisi nedir?’ olarak belirlenmiştir.

Bu amaçla cevaplandırılmaya çalışılan sorular şunlardır:

1. Genç ve yetişkin kadınların cinsel yaşam kalitesi, cinsel özgüven, bağlanma stilleri (kaçınmacı ve kaygılı) ve psikolojik belirtileri (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite) arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
2. Genç ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri cinsel yaşam kalitesini, cinsel özgüveni ve psikolojik belirtileri anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
  - 2.1. Genç ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri cinsel yaşam kalitesini anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
  - 2.2. Genç ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri cinsel özgüveni anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
  - 2.3. Genç ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri anksiyete düzeyini anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
  - 2.4. Genç ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri depresyon düzeyini anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
  - 2.5. Genç ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri olumsuz benlik düzeyini anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
  - 2.6. Genç ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri somatizasyon düzeyini anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?
  - 2.7. Genç ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri hostilite düzeyini anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

Önem

Anne ve çocuk ilişkisinin ileriki dönem etkilerinin anlaşılması açısından bağlanma kuramı önemini hala korumaktadır. Genç yetişkinlik ve yetişkinlik döneminde kurulan romantik ilişkiler üzerinde de bağlanma stillerinin önemli bir rolü vardır. Aynı zamanda bu ilişkiler içerisinde cinselliğin sağlıklı bir şekilde yaşanabiliyor olması bireyin yaşam kalitesi ve ruh sağlığı üzerinde olumlu etkiler oluşturmaktadır (Davison, 2009; Elsenbruch, 2003) Diğer yandan cinsel işlevlerle ilgili meydana gelen sorunlar kadınlar için son derece rahatsız edici ve psikolojik olarak yıkıcı olabilmektedir.

Cinsellikle ilgili konuların hala tabu olarak görüldüğü ülkemizde özellikle kaygılı bağlanma özellikleri gösteren kadınlarda görülen cinsel işlev bozuklukları ve bunların etiyojileri incelemeye değer bir alandır. Bu nedenle bu çalışmanın hem kadınlar hem de ruh sağlığı profesyonelleri için bir başvuru kaynağı olması ve bu konuda yapılacak çalışmalara örnek teşkil etmesi amaçlanmıştır.

Cinsellik insan hayatında insanın yaşam kalitesini belirleyen unsurlardan biri olmasına rağmen birçok kadın cinsellikle ilgili kendisinin ya da eşinin bir sorunu olup olmadığını farkında bile olmadığından yardım almaya geç başvurabilmekte ya da hiç yardım almamaktadır. Bundan dolayı, kadınların bundan sonraki süreçte cinsellik ile ilgili bilgi seviyelerinin artırılması açısından cinsellik ile ilgili konuların daha fazla araştırılması önemli bir konudur. Bunun yanı sıra, ruh sağlığı profesyonellerinin cinsel işlev bozukluğu şikâyetiyle gelen danışanlarını daha iyi anlamaları ve doğru müdahale planları geliştirilebilmelerine yardımcı olması açısından, bağlanma ve cinsel yaşam arasındaki ilişkinin incelendiği daha fazla sayıda çalışmaya ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın konusu, ülkemizde cinsellik ve cinsel gelişim konularının hassasiyetine bağlı olarak az çalışılmış bir konu olması itibarı ile önemlidir.

Bireylerin cinsel özgüven düzeyi, cinsel yaşam kalitesi ve psikolojik belirti düzeylerinin; bağlanma stillerine bağlı olarak şekillenebileceği düşünülmektedir. Bu araştırma ile genç yetişkinlik ve yetişkinlik evresindeki kadın bireylerin, bağlanma stilleri ile cinsel öz-güven düzeyleri, cinsel yaşam kaliteleri ve psikolojik belirtilerinin arasındaki ilişki açıklanarak, bu dönemde bulunan kadın bireyler ile bu alanda çalışan profesyonellere ve alanyazınına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Sınırlıklar

Bu çalışma kurgusu yapılırken diğer tüm çalışmalarda olduğu gibi bazı sınırlılıklar söz konusu olmuştur. Bu araştırmanın en belirgin sınırlılığı psikoloji alanındaki birçok çalışmada olduğu gibi kişisel değerlendirmeye dayalı ölçekler kullanılmış olmasıdır. Cinsellik gibi toplum tarafından son derece mahrem kabul edilen özel hayatlarıyla alakalı bu konu hakkında katılımcıların sosyal istenirlikten etkilenmeleri son derece mümkündür. Araştırmanın diğer bir sınırlılığı ise kesitsel desen kullanılmasıdır. Bu durum değişkenler arasında neden- sonuç ilişkisi çıkartılmasını zorlaştırmaktadır. Daha güvenilir sonuçlara ulaşılması açısından boylamsal çalışmaların yapılması gerekmektedir. Üçüncü sınırlılık ise katılımcıların seçimi ile alakalıdır ve bu çalışmanın sonuçlarının genellenebilir olma gücünü azaltmaktadır. Katılımcılara bakıldığı zaman ağırlıklı olarak yükseköğretim mezunu kişilerden oluştuğu gözlemlenmektedir. Bu açıdan çalışmanın toplumun genelini temsil ettiğini söylemek mümkün değildir. Gelecek çalışmaların, katılımcıları belirlerken toplumun geneli ile bağdaşan seçimler yapmaları çalışmaların genellenebilirliği açısından daha uygun olacaktır. Son olarak bu çalışma kadınlar üzerinde yapılmış cinsiyet farklılığına değinilememiştir. Benzer bir çalışmanın erkekler üzerinde yapılması önerilebilir.

Tanımlar

Bağlanma: Ayırımına varılmış bireyle bireysel olarak tercih edilen ve genellikle güçlü ve/veya bilgili olarak algılanan birey-yakınlığı elde etmek için yapılan tüm davranışlara verilen addır (Bowlby, 1969).

Cinsellik: Cinsellik, cinsel doyumu ve iki bireyin uyum içerisinde beraberliklerini içeren sosyal kurallar, değer yargıları ve tabularla oluşmuş, biyolojik, psikolojik ve sosyal yönleri olan özel bir yaşantı olarak belirtilmektedir (Masters ve Johnson, 1966).

Cinsel Özgüven: Cinsel özgüven bireyin kendini cinsel açıdan yeterli hissetmesi, kendini ve taleplerini ifade etme ve cinsel birleşme cesaretlerine sahip olması olarak tanımlanmaktadır (Branden, 1969).

Cinsel Yaşam Kalitesi: Cinsel yaşam kalitesi ise bireyin cinsel ilişkiden memnun olup olmadığı şeklinde tanımlanmaktadır. Bireyin cinsel ilişki ile bağlantılı pozitif veya negatif durumları subjektif olarak değerlendirmesi, cinsel yaşam memnuniyetinin çerçevesini oluşturmaktadır (Öksüz ve Malhan, 2006).

Psikolojik Belirti Durumu: Derogatis (1993) tarafından psikiyatrik belirtileri ve bireyin içinde bulunduğu stres düzeyinin belirlenmesi amacıyla tanımlanan; genel ölçütleri aksiyete, depresyon, kişiler arası duyarlılık, somatizasyon, hostilite, obsesif kompulsif bozukluk, fobik anksiyete ve psikotizm olan ruh sağlığı belirtileridir.

BÖLÜM 2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Araştırmada genç ve yetişkinlik dönemi kadın bireylerin bağlanma stillerinin cinsel yaşam kalitesini, cinsel özgüveni ve psikolojik belirtileri açıklama düzeylerini belirlemek amacıyla korelasyonel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İki ya da daha çok değişkenin arasındaki ilişkinin, bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği korelasyonel veya ilişkiyel araştırmalar keşfedici ve yordayıcı olarak ikiye ayrılır. Yordayıcı korelasyonel araştırmalarda, değişkenlerin birbiri ile olan ilişkilerinin yanı sıra belirlenen yordayıcı değişken ile değeri belirlenmek istenen ölçüt değişkenin değeri belirlenmeye çalışılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini genç yetişkinlik ve yetişkinlik yıllarında olan (18-40 yaş arası) kadın bireyler oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme yöntemi olarak “uygun örnekleme” kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde, araştırmacının ulaşması kolay ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan bireylere ulaşılmaktadır (Milles ve Gay, 2016). Gönüllü olan bireylere ulaşmak için veri toplama araçları internet ortamına yüklenmiş ve genç ve yetişkinlik döneminde olan kadın bireylere iletilmiştir. Gençlik döneminde ve yetişkinlik döneminde olan bireylerin sayılarının birbirine yakın olması için veri toplama araçları üniversite öğrencileri arasındaki sosyal medya gruplarında, meslek gruplarına ve derneklere ait olan sosyal medya gruplarında paylaşılarak internet ortamında oluşturulan formu doldurmaya gönüllü olan 423 bireye ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan bireylere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 2.1’ de verilmiştir.

Tablo 2.1 Araştırmaya Katılan Bireylere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	<i>N</i>	%	
Yaş	18-25 arası	149	35,2
	26-33 arası	131	31,0
	34-41 arası	143	33,8
Eğitim Durumu	Lise	62	14,7
	Yüksekokul	57	13,5
	Üniversite	213	50,4
	Lisansüstü	91	21,5
Meslek	Öğrenci	121	28,6
	Öğretmen	42	9,9
	Tıp doktoru	68	16,1
	Psikolog / PDR	39	9,2
	Avukat	12	2,8
	Akademisyen	23	5,4
	Ev hanımı	35	8,3
	Diğer	83	19,6

Tablo 2.1 incelendiğinde araştırmaya katılan bireylerin yaş aralığının 18 ile 41 arasında olduğu görülmektedir. 18-25 yaş arası 149 (%35,2); 26-33 yaş arası 131 (%31,0) ve 34-41 yaş arası 143 (%33,8) birey bulunmaktadır. Katılımcıların 62'si (%14,7) lise, 57'si (%13,5) yüksekokul, 213'ü (%50,4) üniversite ve 91'i (%21,5) lisans üstü mezundur. Katılımcılar meslek gruplarına göre incelendiğinde 121 kişinin (%28,6) öğrenci, 42 kişinin (%9,9) öğretmen, 68 kişinin (%16,1) tıp doktoru, 39 kişinin (%9,2) psikolog/PDR, 12 kişinin (%2,8) avukat, 23 kişinin (%5,4) akademisyen, 35 kişinin (%8,3) ev hanımı olduğu görülmektedir. 83 kişi (%19,6) ise bu mesleklerden farklı meslek gruplarında çalışmaktadır.

Veriler ve Toplanması

Verilerin toplanmasında beş (5) ölçek kullanılmıştır. Bunlar; Kişisel Bilgi Formu, Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği Kadın Formu (CYKÖ), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II (YİYE-II), Cinsel Özgüven Ölçeği (CÖÖ) ve Kısa Semptom Envanteridir (KSE)'dir.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, araştırmaya katılan bireyleri tanımlayıcı ve sosyo-demografik özelliklerini sorgulayan maddelerden oluşmaktadır. Sorular katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, iş durumu vb. ile fiziksel ve psikiyatrik sağlık durumları değerlendirmeye yöneliktir.

Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği (CYKÖ)

Bu ölçek, Symonds ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilmiş, geçerlilik ve güvenilirliği sağlanmış bir ölçektir. Tuğut ve Gölbaşı (2010) Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlamışlardır. Ölçek katılımcıların kendi başlarına doldurabilecekleri 18 maddeden oluşmaktadır. Katılımcıların soruları son dört haftalık cinsel hayatlarını göz önüne alarak cevaplamaları istenmektedir.

Ölçeğin her maddesi 1 ve 6 puan arasında değerlendirilir. (1=Tamamen katılıyorum, 2=Büyük ölçüde katılıyorum, 3=Kısmen katılıyorum, 4=Kısmen katılmıyorum, 5= Büyük ölçüde katılmıyorum, 6=Hiç katılmıyorum). Bu şekilde ölçekten alınabilecek toplam puan 18 ila 108 arasında olacaktır. Bu puan sisteminde ölçekten alınan toplam puan 100'e dönüştürülmektedir. Toplam ölçek puanının 100'e dönüştürülmesi için; $(\text{Ölçekten alınan ham puan}-18) \times 100/90$ formülü uygulanmaktadır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması cinsel yaşam kalitesinin iyi olması anlamına gelmektedir (Symonds ve ark., 2005). Ölçeğin madde toplam puan güvenirlik katsayısı 0,32-0,67 arasında değiştiği ve iç tutarlılık için Cronbach α katsayısının 0.83 olduğu bulunmuştur (Tuğut ve Gölbaşı, 2010).

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II (YİYE-II)

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II), 18'i kaygı ve kaçınma boyutlarını ölçen toplam 36 maddeden oluşan bir değerlendirme aracıdır. Brennan, Clark ve Shaver (1998), yetişkin bağlanmasında temel boyutları belirlemek amacıyla en sık kullanılan bağlanma ölçeklerini bir araya getirmiş ve ortaya çıkan 323 maddeli ölçeğe faktör analizi uygulamışlardır. Bu analiz sonucunda araştırmacılar yetişkin bağlanma davranışlarının "bağlanmaya ilişkin kaygı" ve "bağlanmaya ilişkin kaçınma" olarak iki boyutta tanımlanabileceğini göstermişlerdir. Bu iki boyutun da on sekizer maddeyle ölçüldüğü Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri'ni (YİYE- II) geliştirmişlerdir.

Fraley, Waller ve Brennan (2000) tarafından geliştirilen Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ise YİYE'nin madde tepki kuramı temelinde değiştirilmiş halidir. Bu özelliğiyle, madde tepki kuramı temelinde geliştirilen bir bağlanma ölçeğinin daha yüksek ölçüm duyarlılığına sahip olacağı ve ölçülen bağlanma stillerinin sürekliliği ve istikrarı gibi konularda daha güvenilir sonuçlar alınacağı öngörülmüştür. Brennan ve arkadaşları tarafından oluşturulan madde havuzunu kullanan Fraley, Waller ve Brennan (2000) madde tepki kuramına göre yaptıkları analiz sonucunda en yüksek ayırt etme değerine sahip 18 kaygı ve 18 kaçınma maddesini seçerek YİYE-II'yi oluşturmuşlardır. Fraley, Waller ve Brennan (2000) tarafından geliştirilen bu envantere katılımcılardan, her bir maddenin romantik ilişkilerindeki düşünce ve duygularını ne oranda yansıttığını 7'li likert tipi ölçek kullanarak değerlendirmeleri istenmektedir (1 = hiç katılmıyorum, 7 = tamamen katılıyorum). İlgili boyutları ölçen maddeler ayrı ayrı toplanıp ortalamaları alınmakta ve her bir katılımcı için kaygı ve kaçınma sürekli puanları hesaplanmaktadır.

YİYE-II'nin Türkiye'deki standardizasyon çalışmalarını Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal (2005) yapmıştır. Ölçeği oluşturan 36 madde üzerinde temel bileşenler (faktör) analizi yapılmıştır. Buna göre; ölçekteki kaçınma boyutuna karşılık gelen birinci faktör toplam varyansın %21.36'sını, kaygı boyutuna karşılık gelen ikinci faktör ise toplam varyansın %16.33'ünü açıklamıştır. Daha sonra ölçeğin faktör yapısını incelemek için doğrulayıcı faktör analizi de yapılmıştır. Modeldeki tüm standartlaştırılmış faktör yükleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu değerler kaçınma boyutu için .56 ile .87 arasında, kaygı boyutu için .57 ile .80 arasında değişmektedir. Ayrıca kaygı ve kaçınma boyutlarını temsil eden iki gizil bileşen arasında .42 oranında yapısal bir ilişki olduğu bulunmuştur. YİYE-II'nin geçerliğini sınamak için yapılan analizlerde özsaygı, ilişki doyumu ve onaylanmama kaygısı ile kaygı boyutunun -.23 ile .55, kaçınma boyutunun ise -.19 ile .17 arasında değişen korelasyonlara sahip oldukları bulunmuştur. YİYE-II'nin gerek kaçınma gerekse kaygı boyutları yüksek düzeyde iç tutarlığa sahip olup, Cronbach alfa katsayıları bu boyutlar için sırasıyla .90 ve .86 olarak saptanmıştır. YİYE-II'nin test-tekrar test güvenilirlikleri de incelenmiş, yapılan analiz sonucunda kaygı boyutunun .82, kaçınma boyutunun da .81 oranında test-tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu bulunmuştur (Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal, 2005).

Cinsel Özgüven Ölçeği (CÖÖ)

Cinsel Özgüven Ölçeği, Çelik (2012b) tarafından cinsel özgüveni ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçek 4'lü likert tipi, 13 maddeden oluşmaktadır. Cinsel açıdan kendini açığa vurma, cinsel cesaret ve cinsel farkındalık olmak üzere üç alt boyutu vardır. Ölçeğin 1-7. maddeleri cinsel açıdan kendini açığa vurma alt boyutu, 8-10. maddeler cinsel cesaret alt boyutu, 11-13. maddeler ise cinsel farkındalık boyutunu ölçmektedir. Ölçek hem alt ölçeklere ilişkin ayrı ayrı puan vermekte, hem de cinsel özgüven düzeyini gösteren toplam bir puan vermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 13 en yüksek puan ise 52 'dir. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin cinsel özgüven düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin toplam Cronbach alfa değeri .88 iken, alt boyutları olan cinsel açıdan kendini açığa vurma .90, cinsel farkındalık .68, cinsel cesaret Cronbach alfa değeri ise .84'dir.

Kısa Semptom Envanteri (KSE)

Kısa Semptom Envanteri (KSE), Derogatis (1993) tarafından psikiyatrik belirtileri ve bireyin içinde bulunduğu stres düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilen SCL-90-R'nin kısa formudur. SCL-90-R'nin dokuz faktörüne dağılmış olan 90 madde arasından, her faktörde en yüksek yükü almış toplam 53 madde seçilerek kısa form elde edilmiştir. KSE aynen SCL-90-R'deki gibi dokuz alt ölçek, ek maddeler ve üç genel indeksten oluşmaktadır.

Türkiye'de Kılıç'ın (1991) üniversite öğrencileri üzerinde ölçeğin uzun formunun geçerlik güvenirliğini araştırdığı çalışmasında, güvenirlik katsayılarının alt ölçeklere göre. 63 ile. 84 arasında değiştiği gözlenmiştir. Geçerliği benzer ölçekler geçerliği yöntemiyle saptanmaya çalışılmış ve ölçüt olarak MMPI envanteri alınmıştır. İki ölçek arasındaki Pearson Korelasyon katsayılarının .50 ile .59 arasında değişim gösterdiği görülmüştür.

Şahin ve Durak (1994) tarafından da ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirliliğine dair çalışma yapılmıştır. 53 madde ve depresyon, anksiyete, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostalite olmak üzere 5 alt boyut belirlenmiştir. Ölçeğin ergen örnekleminden alınan iç tutarlılık kat sayısı .70 ile .88 iken yetişkin örnekleminden alınan iç tutarlılık kat sayısı .75 ile .87 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği psikolojik belirtilerinin yoğunluğunu ve sıklığını belirtmektedir.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Bu araştırmada verilerin analizi için SPSS 24.0 paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek ve çalışmanın Kişisel Bilgi Formu kısmında yer alan sorulara verilen cevapların betimsel istatistiklerini çıkarmak amacıyla frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. Ölçekler arası korelasyon, Pearson Momentler Çarpımı ile hesaplandıktan sonra bağlanma stillerinin diğer ölçekler üzerindeki yordama katsayılarını belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, önce araştırmanın amaçlarını yansıtan belli başlıklar halinde, elde edilen bulgulara; sonra bunların kümeler halinde anlamlandırılmaya çalışıldığı yorumlara yer verilmiştir

Bulgular

Araştırmada kullanılan ölçeklere ve alt boyutlarına ait güvenilirlik analizi sonucu elde edilen Cronbach's Alpha değerleri Tablo 3.1' de verilmiştir.

Tablo 3.1 Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonucu Elde Edilen Cronbach's Alpha Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği	18	0,96
Cinsel Özgüven Ölçeği	13	0,88
Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II	36	0,94
Kaçınmacı Bağlanma	18	0,90
Kaygılı Bağlanma	18	0,87
Kısa Semptom Envanteri	53	0,97
Anksiyete	13	0,90
Depresyon	12	0,92
Olumsuz Benlik	12	0,90
Somatizasyon	9	0,82
Hostilite	7	0,82

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizi sonucu elde edilen Cronbach's Alpha değerlerinin yer aldığı tabloya göre cinsel yaşam kalitesi ölçeği 0,96; cinsel özgüven ölçeği 0,88; Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II 0,94; kaçınmacı bağlanma ölçeği 0,90; kaygılı bağlanma ölçeği 0,87; kısa semptom envanteri 0,97; anksiyete 0,90; depresyon 0,92; olumsuz benlik 0,90; somatizasyon 0,82 ve hostilite 0,82 güvenilirlik katsayılarına sahiptir. Güvenilirlik katsayısı 0,70'den büyük olan ölçeklerin, yeterli güvenilirliğe sahip olduğu kabul edilmektedir.

Tablo 3.2 Bireylere Uygulanan Ölçeklerden Elde Edilen Toplam Puanların Normallik Analizi

Ölçek	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>Basıklık</i>	<i>Çarpıklık</i>
Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği	423	81,80	22,04	-0,69	-0,69
Cinsel Özgüven Ölçeği	423	41,98	6,46	0,23	-0,73
Yakınlılıklarda Yaşantılar Envanteri – II	423	67,46	20,45	-0,02	0,85
Kaçınmacı Bağlanma	423	36,35	11,99	-0,20	0,78
Kaygılı Bağlanma	423	31,12	9,44	0,73	1,05
Kısa Semptom Envanteri	423	104,79	36,89	1,62	1,21
Anksiyete	423	25,43	9,86	1,65	1,26
Depresyon	423	27,15	10,75	0,21	0,88
Olumsuz Benlik	423	23,27	9,43	1,76	1,32
Somatizasyon	423	14,16	5,25	1,96	1,99
Hostilite	423	14,78	5,41	1,13	1,06

Normal dağılıma uygunluğu araştırmak için kullanılacak ölçütlerden biri basıklık ve çarpıklık katsayılarıdır. Basıklık ve çarpıklık değerleri +2,0 ve -2,0 değerleri arasında ise dağılımın normalliğinden söz edilebilir. Tablo 3.2’ de bireylerin ölçeklerden aldıkları puanların ortalamaları, standart sapma değerleri, basıklık ve çarpıklık katsayıları bulunmaktadır. Cinsel yaşam kalitesi ölçeğinden alınan ortalama puan 81,80’dir (ss=20,04). Basıklık katsayısı -0,69 ve çarpıklık katsayısı -0,69’dur ve normal dağılım göstermektedir. Cinsel özgüven ölçeğinden bireylerin aldıkları puanların ortalaması 41,98’dir (ss=6,46). Basıklık katsayısı 0,23 ve çarpıklık katsayısı -0,73’tür ve normal dağılım göstermektedir. Yakın ilişkilerde yaşantılar envanterinin toplam puanlarından bireylerin aldıkları puanların ortalaması 67,46’dır (ss=20,45). Basıklık katsayısı -0,02 ve çarpıklık katsayısı 0,85’tir ve normal dağılım göstermektedir. Kaçınmacı bağlanma ölçeğinden bireylerin aldıkları puanların ortalaması 36,35’tir (ss=11,99). Basıklık katsayısı -0,20 ve çarpıklık katsayısı 0,78’dir ve normal dağılım göstermektedir. Kaygılı bağlanma ölçeğinden bireylerin aldıkları puanların ortalaması 31,12’dir (ss=9,44). Basıklık katsayısı 0,73 ve çarpıklık katsayısı 1,05’tir ve normal

dağılım göstermektedir. Kısa semptom envanterinden bireylerin aldıkları toplam puanların ortalaması 104,79'dur (ss=36,89). Basıklık katsayısı 1,62 ve çarpıklık katsayısı 1,21'dir ve normal dağılım göstermektedir. Anksiyete ölçeğinden bireylerin aldıkları puanların ortalaması 25,43'tür (ss=9,86). Basıklık katsayısı 1,65 ve çarpıklık katsayısı 1,26'dir ve normal dağılım göstermektedir. Depresyon ölçeğinden bireylerin aldıkları puanların ortalaması 27,15'tir (ss=10,75). Basıklık katsayısı 0,21 ve çarpıklık katsayısı 0,88'dir ve normal dağılım göstermektedir. Olumsuz benlik ölçeğinden bireylerin aldıkları puanların ortalaması 23,27'dir (ss=9,43). Basıklık katsayısı 1,76 ve çarpıklık katsayısı 1,32'dir ve normal dağılım göstermektedir. Somatizasyon ölçeğinden bireylerin aldıkları puanların ortalaması 14,16'dır (ss=5,25). Basıklık katsayısı 1,96 ve çarpıklık katsayısı 1,99'dur ve normal dağılım göstermektedir. Hostilite ölçeğinden bireylerin aldıkları puanların ortalaması 14,78'dir (ss=5,41). Basıklık katsayısı 1,13 ve çarpıklık katsayısı 1,06'dir ve normal dağılım göstermektedir.

Tablo 3.3 Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Değişken	N	%
30 yaş ve altı	217	51,3
30 yaş üzeri	206	48,7

Tablo 3.3' te yer alan verilere göre katılımcılardan 217 kişi (%51,3) 30 yaş ve altındadır, 206 kişi (%48,7) 30 yaş üzerindedir. 30 yaş ve altı bireyler genç yetişkin kadınları, 30 yaş üstü bireyler orta yetişkin kadınları temsil etmektedir.

Alt Problem 1

Araştırmada kullanılan Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeğinin, Cinsel Özgüven Ölçeği ve alt boyutları, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri – II ve alt boyutları, Kısa Semptom Envanteri ve alt boyutları ile olan ilişkilerinin yönlerini ve büyüklüğünü ortaya koymak için yapılan Pearson korelasyon analizi sonucu elde edilen değerler Tablo 3.4 'te verilmiştir.

Tabloya göre; Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği (CYKÖ) ile Cinsel Özgüven Ölçeği (CÖÖ) arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,66$; $p<,01$); CÖÖ'nün kendini açığa vurma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,61$; $p<,01$); cinsel cesaret alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,45$; $p<,01$); cinsel farkındalık alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük

ilişki ($r=.35$; $p<.01$); YİYE-II arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=-.39$; $p<.01$); YİYE-II'nin kaçınmacı bağlanma alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=-.36$; $p<.01$); kaygılı bağlanma alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=-.39$; $p<.01$); KSE arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-.58$; $p<.01$); KSE'nin anksiyete alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-.55$; $p<.01$); depresyon alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-.57$; $p<.01$); olumsuz benlik alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-.52$; $p<.01$); somatizasyon alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=-.45$; $p<.01$); hostile alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-.50$; $p<.01$) bulunmaktadır.

Cinsel Özgüven Ölçeği (CÖÖ) ile kendini açığa vurma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve çok yüksek ilişki ($r=.92$; $p<.01$); cinsel cesaret alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ($r=.64$; $p<.01$); cinsel farkındalık alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ($r=.63$; $p<.01$); YİYE-II arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=.59$; $p<.01$); YİYE-II'nin kaçınmacı bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=.59$; $p<.01$); kaygılı bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=.62$; $p<.01$); KSE arasında negatif yönlü, anlamlı ve çok yüksek ilişki ($r=-.88$; $p<.01$); KSE'nin anksiyete alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve çok yüksek ilişki ($r=-.83$; $p<.01$); depresyon alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve çok yüksek ilişki ($r=-.85$; $p<.01$); olumsuz benlik alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=-.79$; $p<.01$); somatizasyon alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-.65$; $p<.01$); hostile alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=-.76$; $p<.01$) bulunmaktadır.

CÖÖ'nün kendini açığa vurma alt boyutu ile cinsel cesaret alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=.37$; $p<.01$); cinsel farkındalık alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=.42$; $p<.01$); YİYE-II arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=.54$; $p<.01$); YİYE-II'nin kaçınmacı bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=.48$; $p<.01$); kaygılı bağlanma alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-.56$; $p<.01$); KSE arasında negatif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=-.77$; $p<.01$); KSE'nin anksiyete alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=-.73$; $p<.01$); depresyon alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=-.76$; $p<.01$); olumsuz benlik

alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-,69$; $p<,01$); somatizasyon alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-,57$; $p<,01$); hostilete alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-,66$; $p<,01$) bulunmaktadır.

CÖÖ'nün cinsel cesaret alt boyutu ile cinsel farkındalık alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve çok düşük ilişki ($r=,32$; $p<,01$); YİYE-II arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,36$; $p<,01$); YİYE-II'nin kaçınmacı bağlanma alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve çok düşük ilişki ($r=-,32$; $p<,01$); kaygılı bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,37$; $p<,01$); KSE'nin anksiyete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,54$; $p<,01$); depresyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,55$; $p<,01$); olumsuz benlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,51$; $p<,01$); somatizasyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,43$; $p<,01$); hostilete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,51$; $p<,01$) bulunmaktadır.

Tablo 3. 4 Ölçekler ve Alt Ölçekler Arası Korelasyonlar

Ölçekler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. CYKÖ ¹	-													
2. COÖ ²	0,66*	-												
3.Kendini Açığa Vurma	0,61*	0,92*	-											
4.Cinsel Cesaret	0,45*	0,64*	0,37*	-										
5.Cinsel Farkındalık	0,35*	0,63*	0,42*	0,32*	-									
6. YİYE-II ³	-0,39*	0,59*	0,54*	0,36*	-0,42*	-								
7.Kaçınmacı Bağlanma	-0,36*	0,59*	0,48*	-0,32*	-0,38*	0,96*	-							
8.Kaygılı Bağlanma	-0,39*	0,62*	-0,56*	0,37*	-0,43*	0,94*	0,82*	-						
9. KSE ⁴	-0,58*	-0,88*	-0,77*	0,57*	0,65*	0,57*	0,50*	0,60*	-					
10.Anksiyete	-0,55*	-0,83*	-0,73*	0,54*	0,61*	0,54*	0,47*	0,57*	0,95*	-				
11.Depresyon	-0,57*	-0,85*	-0,76*	0,55*	0,63*	0,55*	0,49*	0,57*	0,93*	0,85*	-			
12.Olumsuz Benlik	-0,52*	-0,79*	-0,69*	0,51*	0,60*	0,52*	0,46*	0,55*	0,92*	0,84*	0,82*	-		
13.Somatizasyon	-0,45*	-0,65*	-0,57*	0,43*	0,50*	0,42*	0,37*	0,45*	0,80*	0,76*	0,69*	0,65*	-	
14. Hostilite	-0,50*	-0,76*	-0,66*	0,51*	0,55*	0,49*	0,42*	0,52*	0,84*	0,77*	0,73*	0,73*	0,62*	-

¹Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği; ² Cinsel Özgüven Ölçeği; ³Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II; ⁴Kısa Semptom Envanteri

*p<0,01

CÖÖ'nün cinsel farkındalık ile YİYE-II arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=-,42$; $p<,01$); YİYE-II'nin kaçınmacı bağlanma alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=-,38$; $p<,01$); kaygılı bağlanma alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=-,43$; $p<,01$); KSE arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-,65$; $p<,01$); KSE'nin anksiyete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,61$; $p<,01$); depresyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,63$; $p<,01$); olumsuz benlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,60$; $p<,01$); somatizasyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,50$; $p<,01$); hostile alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,55$; $p<,01$) bulunmaktadır.

Tabloya göre; YİYE-II ile YİYE-II'nin kaçınmacı bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve çok yüksek ilişki ($r=,96$; $p<,01$); kaygılı bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve çok yüksek ilişki ($r=,94$; $p<,01$); KSE arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,57$; $p<,01$); KSE'nin anksiyete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,54$; $p<,01$); depresyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,55$; $p<,01$); olumsuz benlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,52$; $p<,01$); somatizasyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,42$; $p<,01$); hostile alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,49$; $p<,01$) bulunmaktadır.

YİYE-II'nin kaçınmacı bağlanma alt boyutu ile kaygılı bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=,82$; $p<,01$); KSE arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,50$; $p<,01$); KSE'nin anksiyete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,47$; $p<,01$); depresyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,49$; $p<,01$); olumsuz benlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,46$; $p<,01$); somatizasyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,37$; $p<,01$); hostile alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,42$; $p<,01$) bulunmaktadır.

YİYE-II'nin kaygılı bağlanma alt boyutu ile KSE arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,60$; $p<,01$); KSE'nin anksiyete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,57$; $p<,01$); depresyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,57$; $p<,01$); olumsuz benlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,55$; $p<,01$); somatizasyon alt boyutu arasında

pozitif yönlü, anlamlı ve düşük ilişki ($r=,45$; $p<,01$); hostilete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,52$; $p<,01$) bulunmaktadır.

Tabloya göre; KSE ile anksiyete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve çok yüksek ilişki ($r=,95$; $p<,01$); depresyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve çok yüksek ilişki ($r=,93$; $p<,01$); olumsuz benlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve çok yüksek ilişki ($r=,92$; $p<,01$); somatizasyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=,80$; $p<,01$); hostilete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=,84$; $p<,01$) bulunmaktadır.

KSE'nin anksiyete alt boyutu ile depresyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve çok yüksek ilişki ($r=,85$; $p<,01$); olumsuz benlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=,84$; $p<,01$); somatizasyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=,76$; $p<,01$); hostilete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=,77$; $p<,01$) bulunmaktadır.

KSE'nin depresyon alt boyutu ile olumsuz benlik alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=,82$; $p<,01$); somatizasyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,69$; $p<,01$); hostilete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=,73$; $p<,01$) bulunmaktadır. KSE'nin olumsuz benlik alt boyutu ile somatizasyon alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,65$; $p<,01$); hostilete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=,73$; $p<,01$) bulunmaktadır. Son olarak, KSE'nin somatizasyon alt boyutu ile hostilete alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=,62$; $p<,01$) bulunmaktadır.

Alt Problem 2. 1

Çalışmanın alt problemlerinden bağlanma stillerinin cinsel yaşam kalitesi puanını açıklama gücünü belirlemek için kurulan modele aynı anda sokulan kaçınmacı ve kaygılı bağlanma bağımsız değişkenlerine ait değerler Tablo 3.5' te verilmiştir.

Tablo 3. 5 Bağlanma Stillerinin Cinsel Yaşam Kalitesi Puanlarını Açıklama Gücü

Model	R	R²	F	p
Kaçınmacı*Kaygılı	0,398	0,155	39,63	0,00

Tabloya göre bağlanma stilleri ile cinsel yaşam kalitesi ölçeği arasındaki ilişki 0,398 iken, bağlanma stillerinin cinsel yaşam kalitesi ölçeğini regresyon ile açıklama

oranı %16'dır. Kurulan bu çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (F(2,420)=39,63; p<0,001).

Tablo 3. 6 Bağlanma Stillerinin Cinsel Yaşam Kalitesini Yordama Katsayısı

Bağlanma Stilleri	<i>Standart Hata</i>	<i>Standardize Edilmiş Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı	0,14	-0,13	-1,61	0,11
Kaygılı	0,18	-0,29	-3,71	0,00

Bağlanma stillerinin cinsel yaşam kalitesini yordama katsayılarına ait değerlerin yer aldığı Tablo 3. 6' da kaçınmacı bağlanmanın cinsel yaşam kalitesini anlamlı düzeyde yordamadığı görülmektedir (t=1,61; p>0,05). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında -0,13 düzeyinde cinsel yaşam kalitesi ile arasında ilişki olduğu görülmüştür. Bir başka deyişle, bir bireyin kaçınmacı bağlanma puanı 100 puan artarsa cinsel yaşam kalitesi puanı 13 puan düşmektedir ancak bu düşüş anlamlı değildir. Kaygılı bağlanmanın cinsel yaşam kalitesini anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir (t=-3,71; p<0,001). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında -0,29 düzeyinde cinsel yaşam kalitesi ile arasında ilişki olduğu görülmüştür. Yani, bir bireyin kaygılı bağlanma puanı 100 puan artarsa cinsel yaşam kalitesi puanı 29 puan düşmektedir ve bu düşüş anlamlıdır.

Alt Problem 2. 2

Bağlanma stillerinin cinsel özgüven puanını açıklama gücünü belirlemek için kurulan modele aynı anda sokulan kaçınmacı ve kaygılı bağlanma bağımsız değişkenlerine ait değerler Tablo 3.7' de verilmiştir.

Tablo 3. 7 Bağlanma Stillerinin Cinsel Özgüven Puanlarını Açıklama Gücü

Model	<i>R</i>	<i>R²</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı*Kaygılı	0,617	0,377	128,86	0,00

Tabloya göre bağlanma stilleri ile cinsel özgüven ölçeği arasındaki ilişki 0,617 iken, bağlanma stillerinin cinsel özgüven ölçeğini regresyon ile açıklama oranı %38'dir. Kurulan bu çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (F(2,420)=128,86; p<0,001).

Tablo 3. 8 Bağlanma Stillerinin Cinsel Özgüveni Yordama Katsayısı

Bağlanma Stilleri	<i>Standart Hata</i>	<i>Standardize Edilmiş Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı	0,04	-0,07	-1,05	0,29
Kaygılı	0,05	-0,56	-8,34	0,00

Bağlanma stillerinin cinsel özgüveni yordama katsayılarına ait değerlerin yer aldığı Tablo 3.8' de kaçınmacı bağlanmanın cinsel özgüveni anlamlı düzeyde yordamadığı görölmektedir ($t=-1,05$; $p>0,05$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında -0,07 düzeyinde cinsel özgüven ile arasında ilişki olduğu görölmüştür. Bir başka deyişle, bir bireyin kaçınmacı bağlanma puanı 100 puan artarsa cinsel özgüven puanı 7 puan düşmektedir ancak bu düşüş anlamlı değildir. Kaygılı bağlanmanın cinsel özgüveni anlamlı düzeyde yordadığı görölmektedir ($t=-8,34$; $p<0,001$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında -0,56 düzeyinde cinsel özgüven ile arasında ilişki olduğu görölmüştür. Yani, bir bireyin kaygılı bağlanma puanı 100 puan artarsa cinsel özgüven puanı 56 puan düşmektedir ve bu düşüş anlamlıdır.

Alt Problem 2. 3

Araştırmanın alt problemlerinden; bağlanma stillerinin anksiyete puanını açıklama gücünü belirlemek için kurulan modele aynı anda sokulan kaçınmacı ve kaygılı bağlanma bağımsız değişkenlerine ait değerler Tablo 3.9'da verilmiştir.

Tablo 3. 9 Bağlanma Stillerinin Anksiyete Puanlarını Açıklama Gücü

Model	<i>R</i>	<i>R²</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı*Kaygılı	0,566	0,321	99,12	0,00

Tabloya göre bağlanma stilleri ile anksiyete ölçeği arasındaki ilişki 0,566 iken, bağlanma stillerinin anksiyete ölçeğini regresyon ile açıklama oranı %32'dir. Kurulan bu çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F(2,420)=99,12$; $p<0,001$).

Tablo 3. 10 Bağlanma Stillerinin Anksiyeteyi Yordama Katsayısı

Bağlanma Stilleri	<i>Standart Hata</i>	<i>Standardize Edilmiş Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı	0,06	0,02	0,30	0,76
Kaygılı	0,07	0,55	7,84	0,00

Bağlanma stillerinin anksiyeteyi yordama katsayılarına ait değerlerin yer aldığı Tablo 3.10 'da kaçınmacı bağlanmanın anksiyeteyi anlamlı düzeyde yordamadığı görölmektedir ($t=0,30$; $p>0,05$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında 0,02 düzeyinde anksiyete ile arasında ilişki olduğu görölmüştür. Bir başka deyişle, bir bireyin kaçınmacı bağlanma puanı 100 puan artarsa anksiyete puanı 2 puan artmaktadır ancak bu artış anlamlı değildir. Kaygılı bağlanmanın anksiyete anlamlı düzeyde yordadığı görölmektedir ($t=7,84$; $p<0,001$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında 0,55 düzeyinde anksiyete ile arasında ilişki olduğu görölmüştür. Yani, bir bireyin kaygılı bağlanma puanı 100 puan artarsa anksiyete puanı 55 puan artmaktadır ve bu artış anlamlıdır.

Alt Problem 2. 4

Bağlanma stillerinin depresyon puanını açıklama gücünü belirlemek için kurulan modele aynı anda sokulan kaçınmacı ve kaygılı bağlanma bağımsız değişkenlerine ait değerler Tablo 3.11' de verilmiştir.

Tablo 3. 11 Bağlanma Stillerinin Depresyon Puanlarını Açıklama Gücü

Model	<i>R</i>	<i>R²</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı*Kaygılı	0,574	0,327	103,42	0,00

Tabloya göre bağlanma stilleri ile depresyon ölçeği arasındaki ilişki 0,574 iken, bağlanma stillerinin depresyon ölçeğini regresyon ile açıklama oranı %33'tür. Kurulan bu çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F(2,420)=103,42$; $p<0,001$).

Tablo 3. 12 Bağlanma Stillerinin Depresyonu Yordama Katsayıları

Bağlanma Stilleri	<i>Standart Hata</i>	<i>Standardize Edilmiş Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı	0,06	0,08	1,10	0,27
Kaygılı	0,08	0,51	7,33	0,00

Bağlanma stillerinin depresyonu yordama katsayılarına ait değerlerin yer aldığı Tablo 3.12’de kaçınmacı bağlanmanın depresyonu anlamlı düzeyde yordamadığı görölmektedir ($t=1,10$; $p>0,05$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında 0,08 düzeyinde depresyon ile arasında ilişki olduğu görölmüştür. Bir başka deyişle, bir bireyin kaçınmacı bağlanma puanı 100 puan artarsa depresyon puanı 8 puan artmaktadır ancak bu artış anlamlı değildir. Kaygılı bağlanmanın depresyonu anlamlı düzeyde yordadığı görölmektedir ($t=7,33$; $p<0,001$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında 0,51 düzeyinde depresyon ile arasında ilişki olduğu görölmüştür. Yani, bir bireyin kaygılı bağlanma puanı 100 puan artarsa depresyon puanı 51 puan artmaktadır ve bu artış anlamlıdır.

Alt Problem 2. 5

Bağlanma stillerinin olumsuz benlik puanını açıklama gücünü belirlemek için kurulan modele aynı anda sokulan kaçınmacı ve kaygılı bağlanma bağımsız değişkenlerine ait değerler Tablo 3.13’ te verilmiştir.

Tablo 3. 13 Bağlanma Stillerinin Olumsuz Benlik Puanlarını Açıklama Gücü

Model	<i>R</i>	<i>R²</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı*Kaygılı	0,549	0,301	90,54	0,00

Tabloya göre bağlanma stilleri ile olumsuz benlik ölçeği arasındaki ilişki 0,549 iken, bağlanma stillerinin olumsuz benlik ölçeğini regresyon ile açıklama oranı %30’dur. Kurulan bu çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F(2,420)=90,54$; $p<0,001$).

Tablo 3. 14 Bağlanma Stillerinin Olumsuz Benliği Yordama Katsayıları

Bağlanma Stilleri	<i>Standart Hata</i>	<i>Standardize Edilmiş Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı	0,06	0,02	0,22	0,82
Kaygılı	0,07	0,54	7,54	0,00

Bağlanma stillerinin olumsuz benliği yordama katsayılarına ait değerlerin yer aldığı Tablo 3.14'te kaçınmacı bağlanmanın olumsuz benliği anlamlı düzeyde yordamadığı görölmektedir ($t=0,22$; $p>0,05$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında 0,02 düzeyinde olumsuz benlik ile arasında ilişki olduğu görölmüştür. Bir başka deyişle, bir bireyin kaçınmacı bağlanma puanı 100 puan artarsa olumsuz benlik puanı 2 puan artmaktadır ancak bu artış anlamlı değildir. Kaygılı bağlanmanın olumsuz benliği anlamlı düzeyde yordadığı görölmektedir ($t=7,54$; $p<0,001$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında 0,54 düzeyinde olumsuz benlik arasında ilişki olduğu görölmüştür. Yani, bir bireyin kaygılı bağlanma puanı 100 puan artarsa olumsuz benlik puanı 54 puan artmaktadır ve bu artış anlamlıdır.

Alt Problem 2. 6

Çalışmanın diğer bir alt problemi olan bağlanma stillerinin somatizasyon puanını açıklama gücünü belirlemek için kurulan modele aynı anda sokulan kaçınmacı ve kaygılı bağlanma bağımsız değişkenlerine ait değerler Tablo 3.15' te verilmiştir.

Tablo 3. 15 Bağlanma Stillerinin Somatizasyon Puanlarını Açıklama Gücü

Model	<i>R</i>	<i>R²</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı*Kaygılı	0,445	0,194	51,88	0,00

Buna göre bağlanma stilleri ile somatizasyon ölçeği arasındaki ilişki 0,445 iken, bağlanma stillerinin somatizasyon ölçeğini regresyon ile açıklama oranı %19'dur. Kurulan bu çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F(2,420)=51,88$; $p<0,001$).

Tablo 3. 16 Bağlanma Stillerinin Somatizasyonu Yordama Katsayıları

Bağlanma Stilleri	<i>Standart Hata</i>	<i>Standardize Edilmiş Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı	0,03	0,02	0,29	0,77
Kaygılı	0,04	0,43	5,61	0,00

Bağlanma stillerinin somatizasyonu yordama katsayılarına ait değerlerin yer aldığı Tablo 3.16 'da kaçınmacı bağlanmanın somatizasyonu anlamlı düzeyde yordamadığı görülmektedir ($t=0,29$; $p>0,05$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında 0,02 düzeyinde somatizasyon ile arasında ilişki olduğu görülmüştür. Bir başka deyişle, bir bireyin kaçınmacı bağlanma puanı 100 puan artarsa somatizasyon puanı 2 puan artmaktadır ancak bu artış anlamlı değildir. Kaygılı bağlanmanın somatizasyonu anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir ($t=5,61$; $p<0,001$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında 0,43 düzeyinde somatizasyon arasında ilişki olduğu görülmüştür. Yani, bir bireyin kaygılı bağlanma puanı 100 puan artarsa somatizasyon puanı 43 puan artmaktadır ve bu artış anlamlıdır.

3.1.Alt Problem 2. 7

Çalışmanın son alt problemi olan bağlanma stillerinin hostilete puanını açıklama gücünü belirlemek için kurulan modele aynı anda sokulan kaçınmacı ve kaygılı bağlanma bağımsız değişkenlerine ait değerler Tablo 3.17' de verilmiştir.

Tablo 3. 17 Bağlanma Stillerinin Hostilite Puanlarını Açıklama Gücü

Model	<i>R</i>	<i>R²</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı*Kaygılı	0,524	0,274	79,31	0,00

Tabloya göre bağlanma stilleri ile hostilete ölçeği arasındaki ilişki 0,524 iken, bağlanma stillerinin hostilete ölçeğini regresyon ile açıklama oranı %27'dir. Kurulan bu çoklu regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F(2,420)=79,31$; $p<0,001$).

Tablo 3. 18 Bağlanma Stillerinin Hostiliteyi Yordama Gücü

Bağlanma Stilleri	<i>Standart Hata</i>	<i>Standardize Edilmiş Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kaçınmacı	0,03	-0,04	-0,50	0,62
Kaygılı	0,04	0,55	7,64	0,00

Bağlanma stillerinin olumsuz benliği yordama katsayılarına ait değerlerin yer aldığı Tablo 3.18’de kaçınmacı bağlanmanın hostiliteyi anlamlı düzeyde yordamadığı grlmektedir ($t=-0,50$; $p>0,05$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında -0,04 düzeyinde hostilite ile arasında ilişki olduğu grlmştr. Bir başka deyişle, bir bireyin kaçınmacı bağlanma puanı 100 puan artarsa hostilite puanı 4 puan düşmektedir ancak bu düşüş anlamlı değildir. Kaygılı bağlanmanın hostiliteyi anlamlı düzeyde yordadığı grlmektedir ($t=7,64$; $p<0,001$). Standardize edilmiş beta katsayısına bakıldığında 0,55 düzeyinde hostilite arasında ilişki olduğu grlmştr. Yani, bir bireyin kaygılı bağlanma puanı 100 puan artarsa hostilite puanı 55 puan artmaktadır ve bu artış anlamlıdır.

Yorumlar

Bu çalışmanın temel amacı, genç yetişkin ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri ile cinsel yaşam kalitesi düzeyleri, cinsel öz-güven ve psikolojik belirtilerinin arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu bölümde, bulgular bölümünde elde edilen sonuçlar literatür çerçevesinde tartışılarak bir bütün şeklinde ele alınmıştır.

Korelasyon Analizleri Bulguları Sonuçlarının Tartışılması

Araştırmada kullanılan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri– II (YİYE-II) ve alt boyutları, Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği (CYKÖ), Cinsel Özgüven Ölçeği (CÖÖ) ve alt boyutları, Kısa Semptom Envanteri (KSE) ve alt boyutları arasında var olan ilişkilerin yönlerini ve büyüklüğünü ortaya koymak için yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları aşağıda tartışılmıştır.

- *Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeğine Ait Korelasyon Bulguları Sonuçlarının Tartışılması*

Çalışmanın bulguları, Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği (CYKÖ) ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri– II'nin kaçınmacı bağlanma ve kaygılı bağlanma alt boyutları arasında negatif yönlü bir ilişki ($r = -.36 - .45$; $p < .01$) bulunduğunu göstermiştir. Araştırmada ortaya konan cinsel yaşam kalitesinin bağlanma stilleriyle ilişkili olduğu sonucu literatürde de yer almaktadır. Kaçınmacı bağlanma stili, partnerin ilgisi, heyecanı, cinsel güvenlik ve cinsel uyarılma ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Kaygılı bağlanma stiline sahip olan kişilerin ise ilişkisel endişelerinin cinsel hazza bilişsel engeller vasıtasıyla olumsuz etki ettiği görülmüştür. Bu çalışma aynı zamanda yüksek derecede kaygılı bağlanma stiline sahip kadınların seksi karşılanamayan samimiyet, yakınlık, güvence ve bakım verme gibi isteklerini karşılamak için kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu ihtiyaçlar tatmin edilemediğinde, kaygılı bağlanan kadınlar cinsel aktivitelere karşı yabancılaşma ve partnerlerine karşı kırgınlık yaşayabilmektedirler. Kaygı seviyesi ne kadar yüksekse, cinsel tatmin, cinsel yakınlık, uyarılma ve orgazm oranları da o kadar düşük olmaktadır. Bu bulgular, yüksek kaygılı bağlanma stiline sahip kadınların, ilişkisel endişeleri nedeniyle istenmeyen cinsel aktivitede bulunma davranışları gösterebileceklerini ortaya koymaktadır (Davis, Shaver ve Vernon, 2004; Schachner ve Shaver, 2004).

Yüksek seviyede kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin ise genel olarak evliliklerinde cinsellikten daha az tatmin olduklarını belirtilmektedirler (Birnbaum ve ark., 2006). Buna ek olarak, bu bulgular önceki araştırmaların ulaştığı kaçınmacı

bağlanan bireylerin cinsellik hakkındaki caydırıcı düşüncelere sahip olduğu ve cinsel yakınlık, samimiyet gibi konularda rahatsızlıkları yaşadıkları bulgularını desteklemektedir (Feeney ve Noller, 2004). Davis ve arkadaşlarına göre (2006), kaçınmacı bağlanma stili, cinsel tatminin fiziksel boyutu ile negatif olarak en güçlü ilişkiye sahip ve duygusal tatminle orta seviyede ilişkiye sahip olan bağlanma çeşididir. Bu yüzden kaçınmacı eşlere sahip olan bireyler, kaygılı eşlere sahip olan bireylere göre daha düşük cinsel tatmin düzeyine sahiptir.

Bir başka çalışmaya göre de daha endişeli bireyler, evlilik doyumunun ve cinsel tatmin düzeyinin daha düşük olduğunu bildirmiştir. Kaygılı bağlanma ve seksüel motivasyon arasında pozitif bir ilişki bulunurken; cinsel tutku, kaygılı bağlanma ile pozitif yönde ilişkili ve kaçınma ile negatif ilişkili çıkmıştır (Çeri, Yılmaz ve Soykan, 2008). Bu sonuç, daha önce Türkiye’de yapılan ve vajinismus yaşayan kadınların cinsel yaşam kalitesinin kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stilleriyle ilişkisini inceleyen çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, kaygılı bağlanmaya sahip kadınların; cinsel yakınlık, cinsel istek, orgazm cevabı, cinsel haz ve ilişki hazzı ile negatif ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Kaçınmacı bağlanan kadınların ise bağlanma stilleri ile cinsel istek ve cinsel haz ilişkisi negatif yönlü olarak değerlendirilmiştir (Çakmak, 2011).

- *Cinsel Özgüven Ölçeğine Ait Korelasyon Bulguları Sonuçlarının Tartışılması*

Yapılan istatistiki çalışmaların sonuçlarına göre Cinsel Özgüven Ölçeği’nin kendini açığa vurma alt boyutu ile YİYE-II’nin kaygılı bağlanma alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=-.56 - -.69$; $p<.01$) bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde cinsel özgüven ölçeği ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi konu alan çalışmaların sonuçlarıyla bu sonucun örtüştüğü görülmektedir. Brassard ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan bir çalışma; düşük cinsel özgüvenin kadınların kaygılı bağlanma ve düşük cinsel hayat kaliteleri arasındaki ilişkide aracı bir faktör olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler, sıklıkla cinsel performans kaygısı taşımaktadır (Birnbaum, 2007). Partnerlerini kaybetme ya da memnun edememe kaygısı taşıyan bireylerin, cinsel ilişkileri konusunda da endişeleri artmakta ve kendilerine cinsel anlamda güvenleri azalmaktadır.

Ayrıca kaygılı bağlanma stilindeki erkek ve kadın bireylerin cinsel ilişkiden kaçınmaya daha meyilli oldukları görülmüştür. Kadınların cinsel ilişkiden uzak durma eğilimleri kaçınmacı bağlanma özellikleri arttıkça daha da artmaktadır. Kaçınmacı bağlanma şekline sahip olan kadınlar cinsellikten de kaçındıklarını belirtmektedirler. Ayrıca kadınlar, erkek partnerlerinin kaygılı bağlanma şekline sahip olması durumunda da cinsel ilişkiden uzak durmayı tercih etmektedirler. Bu da göstermektedir ki, kaygılı bağlanan kişiler cinsel ilişkilerinde samimiyete, muhtaçlığa ve güvene daha fazla değer vermekte ve birlikte rahat bir cinselliğin gelişimini önemsemektedirler (Brassard, Shaver ve Lussier, 2007).

- *Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterine Ait Korelasyon Bulguları Sonuçlarının Tartışılması*

Araştırma bulgularının yorumlanması sonucunda Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri- II'nin kaçınmacı bağlanma alt boyutu ile kaygılı bağlanma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve yüksek ilişki ($r=.82$; $p<.01$) bulunmuştur. Literatürde de bu bulgu desteklenmektedir. Sibley, Fischer ve Liu (2005) yaptıkları çalışmalarında iki bağlanma boyutu arasında da pozitif korelasyonlar bulmuştur.

YİYE-II'nin psikolojik belirtilerle olan ilişkisi incelendiğinde, kaçınmacı bağlanma alt boyutu ile KSE'nin somatizasyon ve hostilite alt boyutları arasında pozitif yönlü ve düşük ilişki ($r=.37 - .49$; $p<.01$); bulunurken; anksiyete, depresyon, olumsuz benlik alt boyutlarının kaygılı bağlanma alt boyutu ile daha yüksek düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür ($r=.55 - .60$; $p<.01$).

Elde edilen bulgular bağlanma stilleri ile bireyin psikolojik belirtilerinin ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgu diğer araştırma sonuçlarıyla da desteklenmektedir. Daha önce yapılan çalışmalar, kaygılı bağlanan bireylerin zihinlerinin genellikle terk edilme endişesi ve partnerinin cinsel ihtiyaçlarını yerine getirmek ile dolu olması nedeniyle cinsel doyumunu ve eğlenmeyi yaşamakta güçlük çektiği bu nedenle psikolojik belirti gösterme sıklıklarının arttığı göstermektedir. (Shaver ve Hazan, 1988). Bunun bir sonucu olarak, kaygılı bağlanma stilinin psikolojik belirtilerin yoğunluğuna göre en duyarlı boyut olduğu düşünülebilir. Örneğin; bağlanma korkusu yaşayan bireyler partnerlerini ve onların davranışlarını izleyerek duygusal ihtiyaçlarını, ilişkideki yakınlığı ve ilişkinin geleceğini cinselliği kullanarak kontrol etmeye eğilimlidir (Mikulincer ve Shaver, 2003; Simpson, Campbell ve Weisberg, 2006).

Nitekim Sümer ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan çalışmada da kaygılı bağlanmanın hem hasta grubu hem de karşılaştırma grubu açısından psikopatoloji için bir yatkınlık faktörü oluşturduğu belirtilmiştir. Türkiye'de farklı örneklerle yapılan araştırma sonuçlarında elde edilen bulgulara göre depresyon düzeyiyle güvenli bağlanma arasında negatif yönlü, depresyon düzeyiyle güvensiz bağlanma ile de pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunurken; güvensiz bağlanma stillerinden kaygılı bağlanma stiline sahip olan ergenlerin depresyon düzeyinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Kahraman, 2015; Yolalan, 2013).

Kaçınmacı bireylerin genelde bağlanma sistemlerini işlevsiz hale getirmeye eğilimli olmaları psikolojik belirti gösterme olasılıklarını azaltan bir faktör olarak nitelendirilebilir (Mikulincer ve Shaver, 2003). Ayrıca, kaçınmacı bireylerin başkalarıyla cinsel ilişki kurma fikrini rahatsız edici bulduklarına dair bulgular da vardır (Shaver ve Hazan, 1988). Bu, bireylerin sekse kötü bakmaları ve yakınlıktan rahatsız olma eğiliminde olduklarını gösteren önceki araştırmaları desteklemektedir (Birnbaum ve ark., 2006; Feeney ve Noller, 2004). Kaçınmacı bağlanma stili, cinsel tatminin fiziksel boyutu ile negatif olarak en güçlü ilişkiye sahip ve duygusal tatminle orta seviyede ilişkiye sahip olan bağlanma çeşididir (Davis ve ark., 2006). Kaçınmacı bağlanmak fiziksel tatmini dolaylı olarak çekingenlik, duygusal tatminsizlik, partnerin saygısız davranışları ve cinsel kaygılar vasıtalarıyla etkilemektedir (Birnbaum, 2007). Bu yüzden daha fazla kaçınmacı eşlere sahip olan bireyler, kaygılı eşlere sahip olan bireylere göre daha düşük cinsel tatmin düzeyine sahiptir. Ayrıca cinsel ilişkilerinden daha memnun olan kişiler genel olarak evliliklerinden de memnun kaldıklarını belirtmektedir.

Araştırmanın bulgularına ek olarak, Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği (CYKÖ) ile Cinsel Özgüven Ölçeği (CÖÖ)'nün kendini açığa vurma alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzey ilişki ($r=.61 - .66$; $p<.01$) bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar ilgili alanyazındaki bazı sonuçlarla tutarlılık göstermektedir. MacNeil ve Byers (2009)'ın yaptığı çalışmada kendini açığa vuran bireylerin cinsel doyumlarının yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Benzer şekilde Montesi, Fauber, Gordon ve Heimberg (2011) tarafından cinsel ilişki hakkında konuşmanın eşlerin cinsellik ve genel ilişki doyumunu üzerindeki önemini araştırıldığı çalışmada, cinsel konularda kendini açığa vurma cinsel doyum ve genel ilişki doyumunu için önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Regresyon Analizleri Bulguları Sonuçlarının Tartışılması

Bağlanma stillerinin cinsel yaşam kalitesini yordama katsayılarına ait değerlere göre kaçınmacı bağlanmanın cinsel yaşam kalitesini anlamlı düzeyde yordamadığı ($t=1,64$; $p>0,05$) kaygılı bağlanmanın cinsel yaşam kalitesini anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir ($t=-3,71$; $p<0,001$). Bu bulgular alanyazın tarafından desteklenmektedir. Birnbaum'un (2007) bağlanma biçimi, cinsel işlevler ve ilişki doyumunu değerlendirdiği çalışmasında hem kaygılı bağlanma hem de kaçınmacı bağlanmanın cinsel işlevler üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğu ancak kaygılı bağlanmanın daha yıkıcı etkiye sahip olduğu ve hem cinsel doyumsuzluk hem de ilişki doyumsuzluğu ile ilişkili olduğu bildirilmiştir.

Kaygılı bağlanma stili cinsel tatminin duygusal boyutu ile en güçlü negatif ilişkiliye sahip bağlanma stildir ve fiziksel tatminle anlamsız bir ilişkiye sahiptir. Seksin fiziksel tatmini ile alakalı en güçlü tatminsizlik unsurları ise iletişimin engellenmiş olması, partnerin saygı seviyesi, ilişki memnuniyeti ve cinsel kaygılardır. Kaçınmacı bağlanmak ise fiziksel tatmini dolaylı olarak çekingenlik, duygusal tatminsizlik, partnerin saygısız davranışları ve cinsel kaygılar vasıtalarıyla etkilemektedir (Birnbaum, 2007). Başka bir deyişle, bağlanma stillerine bağlı anksiyetik yapılanma özellikle de cinsel davranışlardaki kaygılar ortaya çıkmaktadır. Öte yandan, bireyin cinsiyeti ne olursa olsun bağlanma korkusunun cinsel tecrübelerin kararsız bir şekilde yorumlanmasıyla ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar da mevcuttur. Yüksek kayıtsız bağlanma şekline sahip bireylerin cinsellikten daha fazla korktukları görülmekte ve cinsel ilişkiden daha az haz almaktadırlar (Hazan ve Zeifman, 1994). Ancak bunun tersine, yüksek kaygılı bağlanma stiline sahip olan kişiler ağırlıklı olarak bağlanma ihtiyaçlarını karşılamak için cinsel yolları tercih ederler (Davis ve ark., 2004; Schachner ve Shaver, 2004). Bunun bir sonucu olarak, bazen takıntı derecesine varabilecek bu davranışların kaygılı bağlanan kişinin reddedilmesine veya istismar edilmesine neden olabileceğini öne sürülmektedir (Feeney ve ark., 2000). Davis ve arkadaşları (2006) yaptıkları çalışmada, seksin kaygılı bireyler tarafından bir ölçüt olarak algılandığı ve cinselliği zorlayıcı davranış ve eylemlere yol açabileceği tezini ortaya atmışlardır.

Bağlanma stillerinin cinsel özgüveni yordama katsayılarına ait değerlere göre kaçınmacı bağlanmanın cinsel özgüveni anlamlı düzeyde yordamadığı ($t=-1,05$; $p>0,05$), kaygılı bağlanmanın cinsel özgüveni anlamlı düzeyde yordadığı ($t=-8,34$;

$p<0,001$) görülmektedir. Elde edilen bu bulgular literatür ile örtüşmektedir. Cinsel işlev problemlerinde biri olan vajinismus kısaca kadının ilişkiye girememesi olarak tanımlanmaktadır (Basson ve ark., 2004). Çakmak (2011), çalışmasında bağlanmanın boyutsal olarak, vajinismus olan kadınlarda hem kaygı hem de kaçınma puanları açısından istatistiksel olarak daha yüksek olduğunu saptamıştır. Çakmak'ın (2011) çalışmasında elde edilen bulgular hem kaygılı bağlanma hem de kaçınmacı bağlanmanın olumsuz cinsel bilişlere neden olduğunu gösterirken, kaygılı bağlanmanın cinsel işlevselliğe daha zararlı olduğunu göstermektedir. Kaygılı bağlanmanın olumsuz cinsel düşüncelere neden olduğunu gösterirken, kaçınmacı bağlanmanın daha olumsuz cinsel duygu ve düşüncelerle ilişkili olduğunu göstermiştir.

Bağlanma stillerinin anksiyeteyi yordama katsayılarına ait değerlere göre kaçınmacı bağlanmanın anksiyeteyi anlamlı düzeyde yordamadığı ($t=0,30$; $p>0,05$), kaygılı bağlanmanın anksiyeteyi anlamlı düzeyde yordadığı ($t=7,84$; $p<0,001$) görülmektedir. Bu sonuçlar bağlanma stillerinin bireylerdeki kaygı yapılanması üzerindeki etkisini göstermektedir. Korkulu bağlanan bireyler cinsel tecrübe yaşarken tatmin olmakta ve cinsel birleşmeden keyif almakta zorlanmaktadırlar çünkü çoğu zaman terk edilme korkusu yaşayıp, partnerlerinin cinsel isteklerini erteleme eğilimindedirler (Davis ve ark., 2006; Shaver ve Hazan, 1988). Diğer yandan, yapılan bazı çalışmalar bağlanma korkusu yaşayan bireylerin; partnerlerinin davranışlarını ve duygusal ihtiyaçlarını sürekli takip etme ihtiyacı hissettiklerini, ilişkideki yakınlığı ve ilişkinin geleceğini cinselliği kullanarak kontrol etmeye eğilimli olduklarını göstermektedir (Mikulincer ve Shaver, 2003; Simpson, Campbell ve Weisberg, 2006). Bir başka ifadeyle kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler, farklı cinsel stratejiler deneyerek ilişkiyi kaybetme kaygılarını engellemeye çalışmaktadırlar.

Bağlanma stillerinin depresyonu yordama katsayılarına ait değerlere göre kaçınmacı bağlanmanın depresyonu anlamlı düzeyde yordamadığı ($t=1,10$; $p>0,05$), kaygılı bağlanmanın depresyonu anlamlı düzeyde yordadığı ($t=7,33$; $p<0,001$) görülmektedir. Bu bulguya benzer olarak, Murphy ve Bates (1997) tarafından yapılan bir araştırmada, depresif ve depresif olmayan üniversite öğrencilerinin ayrımını yapmak amaçlanmıştır. Bu ayrımı yaparken yetişkin bağlanma stillerinin rolü ve bağlanma stilleriyle depresif kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda kaygılı bağlanma stillerinden alınan yüksek puanla, depresyon ve olumsuz benlik modeli arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Hem kaygılı bağlanmanın

bir parçası olan bireyin kendini eleştirmesinin, güçlü depresif belirtilerle ilişkili olduğu vurgulanmıştır. Bireyin kendini eleştirme bileşenini içermeyen kaçınmacı bağlanmanın depresif eğilimlerle bir ilişkisinin olmadığı, kendine güvenme ve yakınlıktan kaçınma içerdiği gözlenmiştir.

Bu çalışmanın sonuçları ile örtüşmeyen araştırma sonuçları da bulunmaktadır. Salahur (2010) tarafından yapılan çalışma hem kaygı hem de kaçınma boyutlarının depresyonu yordadığını göstermiştir. Ayrıca Shaver, Schachner ve Mikulincer (2005), kaçınmacı bağlanma tarzının kişileri depresyona daha yatkın hale getirdiği sonucuna varırken; Wei, Heppner ve Mallinckrodt'a göre (2003) kaçınmacı bağlanma tarzı depresyonu yordamada birincil neden olmaktan çok, bir ara değişken rolünü oynamaktadır.

Bağlanma stillerinin olumsuz benliği yordama katsayılarına ait değerlere göre kaçınmacı bağlanmanın olumsuz benliği anlamlı düzeyde yordamadığı ($t=0,22$; $p>0,05$), kaygılı bağlanmanın olumsuz benliği anlamlı düzeyde yordadığı ($t=7,54$; $p<0,001$) görülmektedir. Literatürde elde edilen bulgularla paralel çalışmalar yer almaktadır. Snell ve Finney'e göre (1993) güvenli bağlanan insanlar kendilerini ve ilişkilerini olumlu değerlendirme eğilimindeyken; kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler olumsuz benlik algılarından dolayı kendilerini, partnerlerini ve ilişkilerini olumsuz yorumlamaya eğilimlidir. Bu bireyler içinde buldukları ilişkiyi ve sevgiyi hak etmediklerini; ilişkinin her an bitebileceği korkusuna sahip olabilirler. Bu yüzden yakın ilişkilerden ve diğer insanlara güvenmekten uzak durma eğilimindedirler (Bartholomew, 1990). Bir başka çalışma da bağlanma stillerinin cinsel ilişkilerde olumsuz benlik oluşumuyla ilişkisini ortaya koymaktadır. Çalışma sonuçlarına göre, korkulu bağlanan bireyler; sadakat, samimiyet, aşk, onaylanma gibi ihtiyaçlarını karşılamak, partnerleri tarafından değerli hissedildiklerini görmek, partnerlerinin onları daha fazla sevmesini sağlamak ve daha iyi hissetmek amacıyla cinsel ilişkilerde bulunurlarken; kayıtsız bağlanan bireyler genellikle olumsuz benlik düzeylerini düşürmek amacıyla bir sosyal gruba girmek, çevre baskısı ya da bu konu hakkında övünmek için cinsel ilişkilere girerler. Kayıtsız bağlanma stiline sahip kadınların, cinselliği bir mahremiyet alanı olarak gördükleri için seks yapmaktan kaçındıkları ve bağımsız kalmayı tercih ettikleri gözlenmiştir (Impett ve Peplau, 2003).

Bağlanma stillerinin somatizasyonu yordama katsayılarına ait değerlere göre kaçınmacı bağlanmanın somatizasyonu anlamlı düzeyde yordamadığı ($t=0,29$; $p>0,05$) kaygılı bağlanmanın somatizasyonu anlamlı düzeyde yordadığı ($t=5,61$; $p<0,001$) görülmektedir. Bu bulgu ise literatürde bu konuda yapılan çalışmalarla örtüşmemektedir. Ağrılı cinsel ilişki şikayeti gösteren kadınların bağlanma stilleri ve somatizasyon seviyelerini sağlıklı kontrol grubu ile karşılaştıran araştırmacılar, yüksek kaygılı veya kaçınmacı bireylerin daha yüksek somatizasyon seviyeleri göstediklerini görmüştür. Özellikle daha yüksek düzeyde kaçınmacı stile sahip olan katılımcılardaki somatizasyon belirtilerinin ve ağrılı cinsel ilişki yaşama olasılıklarının arttığı gözlemlenmiştir (Granot ve ark., 2010). Daha sonra yapılan bir çalışmaya göreyse, her iki bağlanma stili de doğrudan somatizasyon ile ilişkili değildir. Bunun yerine bağlanma stillerinin ancak depresyon ve aksiyetenin aracılık ettiği ilişkilerde somatizasyonla doğrudan olmayan bir ilişkisi bulunduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, çoğu somatik şikayetin bozulan psikolojik sağlıkla birlikte ortaya çıkmaktadır (Neumann, Sattel, Gündel, Henningsen ve Kruse, 2015).

Bağlanma stillerinin olumsuz benliği yordama katsayılarına ait değerlere göre kaçınmacı bağlanmanın hostiliteyi anlamlı düzeyde yordamadığı ($t=-0,50$; $p>0,05$) kaygılı bağlanmanın hostiliteyi anlamlı düzeyde yordadığı ($t=7,64$; $p<0,001$) görülmektedir. Yapılan araştırmalar bağlanma stillerinin hostilite davranışlarında etkili olduğunu göstermiştir. Örneğin, cinsel ilişkilerdeki yüksek dozlu ilişki tepkileri, kaygılı bağlanma stiline sahip kadınlar tarafından, duygusal ilişkinin bir ölçütü olarak görülmektedir. Kaygılı bağlanan kadınların olumsuz cinsel bilişleri nedeniyle günlük ilişkilerine zarar verici davranışlarda buldukları görülmüştür. (Davis ve ark., 2004; Birnbaum, 2007). Bu sonuca paralel olarak, Critchfield ve arkadaşları (2008) özellikle kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin kendine zarar verme davranışında bulunmaya daha eğilimli olduklarını görmüştür. Ayrıca bu çalışma, hem kaygılı hem kaçınmacı bağlanma stiline sahip bireylerin daha çok ilişkisel saldırganlık biçimleriyle ilişkili olduğu sonucuna varmıştır.

BÖLÜM 4. SONUÇ

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulguların yorumlandığı ve sonrasında araştırılan problemin çözümü için başka hangi çalışmaların yapılmasının gerekli görüldüğüne ilişkin araştırmacının özgün değerlendirmelerini içeren bir öneriler altbölümleri yer almıştır.

Çalışmanın alt problemlerinden “Genç ve yetişkin kadınların cinsel yaşam kalitesi, cinsel özgüven, bağlanma stilleri (kaçınmacı ve kaygılı) ve psikolojik belirtileri (anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon, hostilite) arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?” sorusu elde edilen bulgular sonucu cevaplandırılmıştır. Bu bulgular; bağlanma stillerinin cinsel yaşam kalitesi ve cinsel özgüven bağlamında etkili olduğu ve aralarında bağlanma stillerinin özelliğine bağlı olarak pozitif veya negatif yönde ve farklı düzeylerde ilişki olduğudur. Aynı doğrultuda araştırma, kadınlarda bağlanma stillerinin psikolojik belirti düzeyleriyle de ilişkisinin olduğu ortaya konmuştur.

Kaçınmacı bağlanma stili ile kaygılı bağlanma stili arasındaki pozitif ilişki genç yetişkin ve yetişkin kadınların her iki bağlanma stiline de yatkın olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda kadınların bağlanma stilleri davranışlarında olumlu veya olumsuz olarak etkili olmaktadır.

Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği ile kaçınmacı ve kaygılı bağlanma stilleri arasındaki negatif ilişki, kadınların kaçınmacı veya kaygılı bağlanmalarının cinsel yaşam kalitelerini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu bağlamda genç yetişkin ve yetişkin kadınlar kaçınmacı ve kaygılı bağlandıkça cinsel yaşam kaliteleri de düşmektedir.

Kaçınmacı bağlanma stili ile anksiyete ve depresyon arasındaki pozitif ilişki, kadınların kaçınmacı bağlanma stiline kendilerinde anksiyete düzeyini ve depresyona girme olasılıklarını arttırdığını göstermektedir. Genç yetişkin ve yetişkin kadınlar kaçınmacı bağlanmaları arttıkça anksiyete düzeyleri ve depresyon düzeyleri artmaktadır.

Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği ile Cinsel Özgüven Ölçeği açığa vurma alt boyutu arasındaki pozitif ilişki, kadınların cinsel olarak kendilerini açıkça ifade edebilmelerinin cinsel yaşamlarında daha olumlu yaşantılara sahip olduklarını göstermektedir. Genç

yetişkin ve yetişkin kadınların cinsel olarak kendilerini açığa vurmaları arttıkça cinsel yaşam kaliteleri de artmaktadır.

İkinci alt problem olan “Genç ve yetişkin kadınların bağlanma stilleri cinsel yaşam kalitesini, cinsel özgüveni ve psikolojik belirtileri anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?” sorusu elde edilen bulgular sonucu cevaplandırılmıştır. Bu bulgular; bağlanma stillerinin kaçınmacı bağlanma ile cinsel yaşam kalitesi, cinsel özgüveni ve bazı psikolojik belirtileri anlamlı düzeyde yordamadığını ortaya koymuştur. Ancak kaygılı bağlanma stilinin cinsel yaşam kalitesini, cinsel özgüven düzeyini ve bazı psikolojik belirtileri anlamlı düzeyde yordadığını ortaya koymuştur.

Kaçınmacı bağlanan kadınların sahip oldukları bağlanma stilleri, cinsel yaşam kalitelerini düşürmekle beraber, bu düşüş istatistiksel olarak anlamlı görülmemektedir. Bununla beraber, kadınlardaki kaygılı bağlanma düzeyinin artması sonucu cinsel yaşam kalitesinin düşmesi istatistiksel olarak anlamlı görülmektedir. Kaygılı bağlanma düzeyleri arttıkça genç yetişkin ve yetişkin kadınların cinsel davranışlarındaki dalgalanmaların cinsel yaşam kalitelerinin düşmesine neden olabileceği düşünülmektedir.

Kaçınmacı bağlanan kadınların kaçınmacı bağlanma düzeyleri arttıkça cinsel özgüvenleri düşmekle beraber, bu düşüş istatistiksel olarak anlamlı görülmemektedir. Bununla beraber, kadınlardaki kaygılı bağlanma düzeyinin artması sonucu cinsel özgüvenlerindeki düşüş istatistiksel olarak anlamlı görülmektedir. Yüksek kaygılı bağlanma düzeyinin, genç yetişkin ve yetişkin kadınların cinsel davranışlarındaki aktivitelerinde düzensizliklere neden olurken, cinsel özgüvenlerini de düşürdüğü düşünülmektedir.

Kaçınmacı bağlanan kadınların bağlanma puanlarının artması anksiyete düzeylerini de arttırmakla beraber, bu artış istatistiksel olarak anlamlı görülmemektedir. Bununla beraber kadınlardaki kaygılı bağlanma düzeyinin artması sonucu anksiyetelerinin artması istatistiksel olarak anlamlı görülmektedir. Başka bir ifade ile, kaygılı bağlanma düzeyinin artması genç yetişkin ve yetişkin kadınların anksiyete yaşama olasılıklarının da artmasında etkili bir sebep olabilir.

Kaçınmacı bağlanan kadınların bağlanma düzeylerinin artması depresyon düzeylerini de arttırmakla beraber bu artış istatistiksel olarak anlamlı görülmemektedir. Bununla beraber kadınlardaki kaygılı bağlanma düzeyinin artması sonucu depresyon

belirtilerinin artması istatistiksel olarak anlamlı görülürken, kaygılı bağlanma düzeyinin artması genç yetişkin ve yetişkin kadınların depresyona girme olasılığını arttırıcı etmenlerden biri olarak sayılabilir.

Kaçınmacı bağlanan kadınların bağlanma düzeylerinin artması olumsuz benlik düzeylerini de arttırmakla beraber bu artış istatistiksel olarak anlamlı görülmemektedir. Bununla beraber kadınlardaki kaygılı bağlanma düzeyinin artması sonucu olumsuz benlik düzeylerinin artması istatistiksel olarak anlamlı görülürken, kaygılı bağlanma düzeyinin artmasının genç yetişkin ve yetişkin kadınların kendilerine ait olumsuz benlik algısı geliştirmelerinde rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Kaçınmacı bağlanan kadınların bağlanma düzeylerinin artması somatizasyon düzeylerini de arttırmakla beraber bu artış istatistiksel olarak anlamlı görülmemektedir. Bununla beraber kadınlardaki kaygılı bağlanma düzeyinin artması sonucu soamtizasyon düzeylerinin artması istatistiksel olarak anlamlı görülürken, kaygılı bağlanma düzeyinin artması genç yetişkin ve yetişkin kadınların psikolojik kökenli bedensel ağrı yaşama olasılıklarının artmasında etkili olabilir.

Kaçınmacı bağlanan kadınların bağlanma düzeylerinin artması hostilete düzeylerini düşürmekle beraber bu düşüş istatistiksel olarak anlamlı görülmemektedir. Bununla beraber kadınlardaki kaygılı bağlanma düzeyinin artması sonucu hostilete düzeylerinin artması istatistiksel olarak anlamlı görülürken, kaygılı bağlanma düzeyinin artması genç yetişkin ve yetişkin kadınların hostilitelerinin oluşması ve agresif, gergin ve saldırgan davranışlar gösterme olasılığının artmasında etkili olabilir.

Öneriler

Araştırmacılara önerilerimiz aşağıdaki gibidir:

- Bağlanma boyutlarının cinselliğe etkisi ile ilgili yurt içi literatürün sınırlı olması sebebiyle yeni araştırmaların yapılması faydalı olacaktır.
- Bu araştırmanın odağı kadın cinselliği üzerinedir. Erkek katılımcılardan oluşacak örneklem üzerinde, erkeklerin bağlanma stilleri ile cinsel yaşam kaliteleri ve cinsel özgüven ilişkilerinin araştırılacağı çalışmalar yapılabilir.
- Kadın ve erkek cinsel yaşam kaliteleri ve cinsel özgüvenleri karşılaştırılarak araştırılabilir.
- Araştırmanın en ciddi sınırlılıklarından olan Türkiye alanyazınında cinselliğin çok az çalışılmış olmasından ötürü üniversitelerde Cinsel Eğitim Merkezleri kurularak bu alanda bilimsel projeler gerçekleştirilebilir.

- Toplumsal cinsiyet konularına dikkat çeken araştırmalar yapılabilir.
- Engelli bireylerin bağlanma, cinsel yaşam kalitesi, cinsel özgüven ilişkileri veya cinselliği ile ilgili diğer konular araştırılabilir.
- LGBTI (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks) bireylerin bağlanma, cinsel yaşam kalitesi, cinsel özgüven ilişkileri veya cinselliği ile ilgili diğer konular araştırılabilir.

Alanda çalışanlara önerilerimiz ise aşağıdaki gibidir:

- Toplumsal cinsiyet konu başlığı ile başta çocuklar ve ergenlere yönelik olmak üzere genç kız ve kadınlara cinsel eğitim programları geliştirilebilir.
- Kadın cinselliği ve sorunları ile ilgili medyada kampanyalar oluşturulabilir.
- Yine kadınlara yönelik cinsellik ile ilgili bilgilendirici seminerler düzenlenebilir.
- Sosyal medyada kadınların evlilik ve cinsel sorunları hakkında bilgi alabilecekleri bir platform oluşturulabilir.
- Kadınların cinsel özgüven ve cinsel yaşam kalitelerini artırıcı yaygın psikolojik danışmanlık hizmetleri sağlanabilir.
- Cinsel sorunların konuşulabilmesi için kadınlara yönelik terapi veya paylaşım grupları oluşturulabilir.
- Evlilik hazırlığı içerisinde olan bireyler için cinsel eğitim programları oluşturulabilir.
- Kadının kendi bedenini tanıyıp sevmesi ve cinselliğinden keyif almasını sağlamak için eğitim seminerleri ve broşürler hazırlanabilir.
- Sağlık kuruluşlarında, cinsel problem yaşayan bireyler için cinsel terapistler bulundurulabilir.
- Üniversitelerde ilgili bölümlerin müfredatlarına sağlıklı cinsel yaşam ve cinsel sorunlarla baş edebilme ile ilgili dersler dahil edilebilir.
- Eğitim vakıflarıyla ortaklaşa cinsel sağlık ile ilgili programlar oluşturulabilir.

EKLER

EK-1

KİŞİSEL BİLGİLER FORMU

Açıklama: Bu araştırmanın amacı Didem Küt'ün T.C. Maltepe Üniversitesi Gelişim Psikolojisi Doktora tez çalışması kapsamında yürütülen ‘Genç Yetişkin ve Yetişkin Kadınların Bağlanma Stilllerinin Cinsel Yaşam Kalitesi Düzeyleri, Cinsel Öz-güven ve Psikolojik Belirtileri Bakımından İncelenmesi’ konulu çalışma için bilgi toplamaktır. Bu kitapçıkta 5 tane ölçek vardır. Anketlerdeki soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Araştırmanın amacına ulaşması için bütün soruları eksiksiz bir şekilde size uygun gelen cevapları içtenlikle cevaplamanız geçerli ve güvenilir sonuçlar elde etmek açısından önemlidir. Çalışmada kimlik belirleyici, bilgiler istenmemektedir. Sorulara vereceğiniz yanıtlar tamamen araştırma ve bilimsel yayın amacı ile kullanılacak ve tez kapsamında değerlendirilecektir. Bu ankete katıldığınız için teşekkür ederim.

Not: İstedığınız yerde çalışmayı sonlandırabilirsiniz. Çalışma sonucu ve bulgular ile ilgili bilgi almak istediğinizde araştırmacıya didemkut@gmail.com adresinden ulaşabilirsiniz.

KİŞİSEL BİLGİLER ve SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1) Doğum Yılıınız: .....

2) Eğitim düzeyiniz nedir?

( ) Okur-yazar değil ( ) Okur-yazar ( ) İlkokul ( ) Ortaokul

( ) Lise ( ) Yüksek okul ( ) Üniversite ( ) Lisans üstü

3) Mesleğiniz:

( ) Öğretmen ( ) Akademisyen ( ) Tıp Doktoru/Sağlık Çalışanı

( ) Avukat ( ) Mühendis ( ) Öğrenci ( ) Oyuncu

( ) Psikolog/Sosyolog/PDR ( ) Diğer

EK-2

CİNSEL YAŞAM KALİTESİ ÖLÇEĞİ TÜRKÇE FORMU(KADIN)

1=Tamamen katılıyorum, 2=Büyük ölçüde katılıyorum, 3=Kısmen katılıyorum, 4=Kısmen katılmıyorum, 5= Büyük ölçüde katılmıyorum, 6=Hiç katılmıyorum

		1	2	3	4	5	6
1	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, hayatımın eğlenceli /zevкли bir parçası olduğunu düşünüyorum.						
2	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, hayal kırıklığı hissediyorum.						
3	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, kendimi üzgün (depresif) hissediyorum.						
4	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, kendimi bir kadın olarak eksik hissediyorum.						
5	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, kendimi iyi hissediyorum.						
6	Cinsel bir eş olarak kendime güvenimi yitirdim.						
7	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, sıkıntı hissediyorum.						
8	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, kızgınlık hissediyorum.						
9	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, eşime yakın olduğumu hissediyorum.						
10	Cinsel yaşamımın geleceği hakkında endişeleniyorum.						
11	Cinsel ilişkiden zevk almıyorum.						
12	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, utanıyorum.						
13	Cinsel konularla ilgili eşimle konuşabileceğimi düşünüyorum.						
14	Cinsel ilişkiden kaçmıyorum.						
15	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, suçluluk hissediyorum.						
16	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, eşimin rencide olmuş ya da reddedilmiş hissetmesinden endişeleniyorum.						
17	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, bir şeyleri kaybetmiş gibi hissediyorum.						
18	Cinsel yaşamımı düşündüğümde, cinsel ilişki sıklığından memnunum.						

EK- 3

YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ÖLÇEĞİ- II

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer halihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğunuzu varsayarak cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Hiç katılmıyorum Kararsızım/ fikrim yok Tamamen katılıyorum

1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
7. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsedığım kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7

14. Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
16. Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
17. Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5	6	7
18. Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5	6	7
19. Romantik ilişkide olduğum kişi kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5	6	7
21. Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
22. Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
23. Birlikte olduğum kişinin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
24. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
25. Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
27. Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
28. Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissedirim.	1	2	3	4	5	6	7
29. Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıktan sonra, "gerçek ben"den hoşlanmayacağından korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
30. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
31. Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendirir.	1	2	3	4	5	6	7
32. Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
33. Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım	1	2	3	4	5	6	7
34. Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7

35.Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgını olduğumda önemser.	1	2	3	4	5	6	7
36.Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5	6	7

EK- 4**CİNSEL ÖZGÜVEN ÖLÇEĞİ (CÖÖ)**

	CİNSEL ÖZGÜVEN ÖLÇEĞİ	Hiçbir zaman	Nadiren	Sıklıkla	Her zaman
1	Cinsellik konusunda sevdiğim ve sevmediğim şeyleri eşimle paylaşabilirim.				
2	Cinsel fantezilerimi eşimle paylaşabilirim.				
3	Cinsel duygularımı eşimle paylaşabilirim.				
4	Cinsel sorunlarımı eşimle konuşabilirim.				
5	Cinsel isteklerimi eşime yansıtabilirim.				
6	Eşime cinsel sinyaller gönderebilirim.				
7	Eşimle cinsel duygularımı paylaşırken gözlerine bakabilirim.				
8	Karşı cinsle aynı ortamda yalnız kalabilirim.				
9	Karşı cinsle yakın ilişki kurabilirim.				
10	Karşı cinsle yakın ilişkilerim bana eğlenceli gelir.				
11	Başkalarının cinsel konulardaki görüşlerine saygı duyarım.				
12	Cinsel ilişkiye girdiğim kişinin eleştirilerini anlayışla karşılarım.				
13	Cinsel sorunlar yaşadığımda olumlu şeyler düşünürüm.				

EK-5

KISA SEMPTOM ENVANTERİ

Aşağıda, insanların bazen yaşadıkları belirtilerin ve yakınmaların bir listesi verilmiştir. Listedeki her maddeyi lütfen dikkatle okuyunuz. Daha sonra, o belirtinin SİZDE BUGÜN DAHİL, SON BİR HAFTADIR NE KADAR VAR OLDUĞUNU yandaki bölmede uygun olan yere işaretleyiniz. Her belirti için sadece bir yeri işaretlemeye ve hiçbir maddeyi atlamamaya özen gösteriniz. Yanıtlarınızı kurşun kalemle işaretleyiniz. Eğer fikir değiştirirseniz ilk yanıtınızı siliniz.

Yanıtlarınızı aşağıdaki ölçeğe göre değerlendiriniz:
Bu belirtiler son bir haftadır sizde ne kadar var?

0. Hiç yok 1. Biraz var 2. Orta derecede var 3. Epey var 4. Çok fazla var

Aşağıdaki belirtiler son bir haftadır sizde ne kadar var?

		1	2	3	4
1	İçinizdeki sinirlilik ve titreme hali				
2	Baygınlık, baş dönmesi				
3	Bir başka kişinin sizin düşüncelerinizi kontrol edeceği fikri				
4	Başınıza gelen sıkıntılardan dolayı başkalarının suçlu olduğu duygusu				
5	Olayları hatırlamada güçlük				
6	Çok kolayca kızıp öfkelenme				
7	Göğüs (kalp) bölgesinde ağrılar				
8	Meydanlık (açık) yerlerden korkma duygusu				
9	Yaşamınıza son verme düşünceleri				
10	İnsanların çoğuna güvenilmeyeceği hissi				
11	İştahta bozukluklar				
12	Hiçbir nedeni olmayan ani korkular				
13	Kontrol edemediğiniz duygu patlamaları				
14	Başka insanlarla beraberken bile yalnızlık hissetmek				
15	İşleri bitirme konusunda kendini engellenmiş hissetmek				
16	Yalnızlık hissetmek				
17	Hüzünlü, kederli hissetmek				
18	Hiçbir şeye ilgi duymamak				
19	Ağlamaklı hissetmek				
20	Kolayca incinebilme, kırılmak				
21	İnsanların sizi sevmediğine, kötü davrandığına inanmak				
22	Kendini diğerlerinden daha aşağı görme				
23	Mide bozukluğu, bulantı				
24	Diğerlerinin sizi gözlediği ya da hakkınızda konuştuğu duygusu				
25	Uykuya dalmada güçlük				
26	Yaptığınız şeyler tekrar doğru mu diye kontrol etmek				
27	Karar vermede güçlükler				
28	Otobüs, tren, metro gibi umumi vasıtalarla seyahatlerden korkmak				
29	Nefes darlığı, nefessiz kalmak				
30	Sıcak-soğuk basmaları				
31	Sizi korkuttuğu için bazı eşya, yer ya da etkinliklerden uzak kalmaya çalışmak				

32	Kafanızın “bomboş” kalması				
33	Bedeninizin bazı bölgelerinde uyuşmalar, karıncalanmalar				
34	Günahlarınız için cezalandırılmanız gerektiği				
35	Gelecekle ilgili umutsuzluk duyguları				
36	Konsantrasyonda (dikkati bir şey üzerinde toplama) güçlük/zorlanmak				
37	Bedeninizin bazı bölgelerinde zayıflık, güçsüzlük hissi				
38	Kendini gergin ve tedirgin hissetmek				
39	Ölme ve ölüm üzerine düşünceler				
40	Birini dövme, ona zarar verme, yaralama isteği				
41	Bir şeyleri kırma, dökme isteği				
42	Diğerlerinin yanındayken yanlış bir şeyler yapmamaya çalışmak				
43	Kalabalıklarda rahatsızlık duymak				
44	Bir başka insana hiç yakınlık duymamak				
45	Dehşet ve panik nöbetleri				
46	Sık sık tartışmaya girmek				
47	Yalnız bırakıldığında/kalındığında sinirli hissetmek				
48	Başarılarınız için diğerlerinden yeterince takdir görmemek				
49	Yerinde duramayacak kadar kendini tedirgin hissetmek				
50	Kendini değersiz görmek				
51	Eğer izin verirsiniz insanların sizi sömüreceği duygusu				
52	Suçluluk duyguları				
53	Aklınızda bir bozukluk olduğu fikri				

KAYNAKÇA

- Acar, Z. (2008). *Doğum sonrası dönemdeki kadınların cinsel işlevleri ve etkileyen faktörler* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar M. C., Waters E. & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: a psychological study of strange situation*. Hillsdale. N.J:Erlbaum.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachment beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709 – 716.
- Akyüz, E. Ö. (2009). *Doğum sonrası cinsel sorunlar ve etkileyen etmenlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Aydın.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014). *Ruhsal bozuklukların tanınal ve sayımsal el kitabı (DSM-5)*. (E. Köroğlu, Çev.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press.
- Atak, H. ve Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17 (1), 39-50.
- Basson, R., Leiblum, S., Brotto, L., Derogatis, L., Fourcroy, J., Fugl-Meyer, K., ... & Schover, L. (2004). Revised definitions of women's sexual dysfunction. *The Journal of Sexual Medicine*, 1(1), 40-48.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7(2), 147-178.
- Bartholomew, K., Horowitz, L. M. (1991). Attachment style among young adults: A test for a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226 – 244.
- Berscheid, E., & Ammazalorso, H. (2001). Emotional experience in closerelationships. G. J. O. Fletcher & M. S. Clark (Eds.), In *Blackwell handbook of social psychology: Interpersonal processes*. Malden, MA: Blackwell.

- Birnbaum, G. E., Reis, H. T., Mikulincer, M., Gillath, O., & Orpaz, A. (2006). When sex is more than just sex: Attachment orientations, sexual experience, and relationship quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(5), 929.
- Birnbaum, G. (2007). Attachment orientations, sexual functioning, and relationship satisfaction in a community sample of women. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(1), 21–35.
- Bogaert, A. F., & Sadava, S. (2002). Adult attachment and sexual behavior. *Personal Relationships*, 9, 191–204.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Clinical applications of attachment theory*. London, England: Routledge.
- Bowlby, J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *American Journal of Psychiatry*, 145, 1-10.
- Boyce, P., Parker, G., Barnett, B., Cooney, M. & Smith, F. (1991). Personality as a vulnerability factor to depression. *British Journal of Psychiatry*, 159, 106-114.
- Bowleg, L., Belgrave, F. Z. & Reisen, C.A. (2000). Gender roles, power strategies, and precautionary sexual self-efficacy: Implications for black and Latina women's HIV/AIDS protective behaviors. *Sex Roles*, 42, 613. <https://doi.org/10.1023/A:1007099422902>
- Bozkurt, A. (1996). *Erkek cinsel işlev bozukluklarında psikopatolojinin araştırılması* (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi). Gülhane Askeri Tıp Akademisi Askeri Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı ,Ankara.
- Branden, N. (1969). *The psychology of self-esteem: A revolutionary approach to self understanding*. California: Bantam Books.
- Brassard, A. , Dupuy, E. , Bergeron, S. & Shaver, P. R. (2015) Attachment insecurities and women's sexual function and satisfaction: The mediating roles of sexual self-esteem, sexual anxiety, and sexual assertiveness. *The Journal of Sex Research*, 52(1), 110-119.
- Brassard A., Shaver P. R. & Lussier Y. (2007). Attachment, sexual experience, and sexual pressure in romantic relationships: A dyadic approach. *Personal Relationships*, 14, 475–493.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult romantic attachment: An integrative overview. J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.). In *Attachment theory and close relationships* (46-76). New York: Guilford Press.

- Brennan, K. A., & Shaver, P. R. (1998). Attachment styles and personality disorders: Their connections to each other and to parental divorce, parental death, and perceptions of parental caregiving. *Journal of Personality*, 66(5), 835-878.
- Brennan, K. A., & Morris, K. A. (1997). Attachment styles, self-esteem, and patterns of seeking feedback from romantic partners. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23(1), 23-31.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Butzer, B., & Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal Relationships*, 15(1), 141-154.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 22. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmak, E. (2011). *Vajinismus olan kadınlarda bağlanmanın cinsel işlev ve klinik bulgulara etkisi* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Catanzaro, A., & Wei, M. (2010). Adult attachment, dependence, self-criticism, and depressive symptoms: a test of a mediational model. *Journal of Personality*, 78, 1135–1162.
- Cavell, M. (2003). The social character of thinking. *Journal of American Psychoanalytic Association*, 51, 3.
- Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. CETAD. (2017). *Cinsel Sağlık ve üreme sağlığı alanında ulusal ve yerel medya yoluyla savunuculuk projesi bilgilendirmedosyası*. (http://www.cetad.org.tr/cetaddata/book/26/269201116550-bilgilendirme_dosyasi_5.pdf 22.11.2017 tarihinde erişildi.)
- Chiou, Wen-Bin. (2006). Adolescents' sexual self-disclosure on the internet: Deindividuation and impression management. *Adolescence*, 41,163.
- Critchfield, K. L., Levy, K. N., Clarkin, J. F., & Kernberg, O. F. (2008). The relational context of aggression in borderline personality disorder: Using adult attachment style to predict forms of hostility. *Journal of Clinical Psychology*, 64(1), 67-82.
- Cupach, W. R. & Comstock, J. (1990). Satisfaction with sexual communication in marriage: Links to sexual satisfaction and dyadic adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 179–186.

- Cupach , W. R. & Metts , S. (1995). The role of sexual attitude similarity in romantic heterosexual relationships. *Personal Relationships*, 2, 287 – 300.
- Çayan, S., Akbay, E., Bozlu, M., Canpolat, B., Acar, D., ve Ulusoy E. (2004). The prevalence of female sexual dysfunction and potential risk factors that may impair sexual function in Turkish women. *Urologia Internationalis*, 72, 52-57.
- Çelen, N. (2011). *Bir Dönüşüm süreci ergenlik ve genç yetişkinlik*. 2.baskı. İstanbul: Papatya Yayınevi.
- Çelik, E. (2012a). *Evli bireylerin cinsel özgüven düzeyleri ile cinsel öz-yeterlik, evlilik yaşam doyumu ve cinsel utangaçlıkların incelenmesi*(Yayımlanmış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çelik, E. (2012b). *Sexual self-confidence: The Study of scale development, reliability and validity*. IV. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitapçığı. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Çeri, Ö., Yılmaz, A., ve Soykan, A. (2008). Cinsel işlev bozuklukları. *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*, 1(2), 71-78.
- Davila, J., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1999). Attachment change processes in the early years of marriage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(5), 783-802.
- Davis, D., Shaver, P. R., & Vernon, M. L. (2004). Attachment style and subjective motivations for sex. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(8), 1076-1090.
- Davis, D., Shaver P. R., Widaman K. F., Vernon M. L., Follette W. C., Beitz K., (2006). “I can’t get no satisfaction”: Insecure attachment, inhibited sexual communication, and sexual dissatisfaction. *Personal Relationships*, 13, 465–483.
- Davison, S. L., Bell, R. J., LaChina, M., Holden, S. L., & Davis, S. R. (2009). The relationship between self-reported sexual satisfaction and general well-being in women. *The Journal of Sexual Medicine*, 6(10), 2690-2697.
- Demir, Ö., Parlakay, N., Gök, G., ve Esen, A. A. (2007) Hastane çalışanı bayanlarda cinsel işlev bozukluğu. *Türk Üroloji Dergisi*, 33 (2): 156-160.
- Derogatis, L.R.(1993). *BSI Brief Symptom Inventory: Administration, scoring, and procedure manual*. 4th Ed. Minneapolis, MN: National Computer Systems.
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (1948). *Sağlık tanımı*. (http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/152184/RD_Dastein_speech_well_being_07Oct.pdf adresinden erişildi.)
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (2014). *Ruh sağlığı*. (http://www.who.int/mental_health/en/ adresinden erişildi.)

- Doron, G., Moulding, R. & Kyrios M. (2009). Adult attachment insecurities are related to obsessive compulsive phenomena. *J Soc Clin Psychology*, 28, 1022–1049.
- Ege, E., Akın, B., Arslan, S.Y., ve Bilgili, N. (2010). Sağlıklı kadınlarda cinsel fonksiyon bozukluğu sıklığı ve risk faktörleri. *Tübvav Bilim Dergisi*, 3(1):137-44.
- Elsenbruch, S., Hahn, S., Kowalsky, D., Öffner, A. H., Schedlowski, M., Mann, K., & Janssen, O. E. (2003). Quality of life, psychosocial well-being, and sexual satisfaction in women with polycystic ovary syndrome. *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, 88(12), 5801-5807.
- Erikson, E. (1968). *Identity youth and crisis*. New York: W. W. Norton & Company.
- Ertan, Ö. (2002). *Bağlanma stillerinin eş seçimi ile kritik ve kritik olmayan evlilik dönemlerindeki doyum üzerindeki rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ertem, G. & Sevil, Ü. (2009). Gebeliğin cinselliğe etkisi, *Dirim Tıp Gazetesi*, 85(1): 40-47.
- Feeney, J. A. & Noller P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 281- 291.
- Feeney J. A., Noller P. & Patty J. (1993). Adolescents' interactions with the opposite sex: Influence of Attachment Style and Gender. *Journal of Adolescence*, 16(2), 169.
- Feeney, J. A., Peterson, C., Gallois, C., & Terry, D. J. (2000). Attachment style as a predictor of sexual attitudes and behavior in late adolescence. *Psychology and Health*, 14, 1105–1122.
- Feeney, J. A., & Noller, P. (2004). Attachment and sexuality in close relationships. In *The handbook of sexuality in close relationships* (183- 201).
- Feeney, J.A. (2008). Adult romantic attachments: Developments in the study of couple relationships. J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.) In *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (456- 481). NewYork: Guilford Press.
- Fraley, R. C., & Davis, K. E. (1997). Attachment formation and transfer in young adults' close friendships and romantic relationships. *Personal Relationships*, 4(2), 131-144.
- Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4(2), 132.

- Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of personality and social psychology*, 78(2), 350.
- Gates, E. A., & Galask, R. P. (2001). Psychological and sexual functioning in women with vulvar vestibulitis. *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology*, 22(4), 221-228.
- Gentzler, A. L. & Kerns, K.A. (2004). Associations between insecure attachment and sexual experiences. *Personal Relationships*, 11(2), 249-265.
- Gjerdingen, D. K., Froberg, D. G., & Kochevar, L. (1991). Changes in women's mental and physical health from pregnancy through six months postpartum. *Journal of Family Practice*, 32(2), 161-167.
- Granot, M., Zisman-Ilani, Y., Ram, E., Goldstick, O., & Yovell, Y. (2010). Characteristics of attachment style in women with dyspareunia. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 37(1), 1-16.
- Göknaç, Ö. (2011). *Aşk ve Evlilik*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Güleç, C. (2009). *Pozitif Ruh Sağlığı*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Gülsün, M. (2003). *Evlilik ilişkisinin cinsel işlev bozukluğu bağlamında incelenmesi* (Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). GATA Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.
- Gülsün, M., Aydın, H. ve Gülçat, Z. (2005), A study on marital relationship and male sexual dysfunction. *Psychiatry in Turkey*, 7 (3), 98-102.
- Hatfield, E., & Rapson, R. L. (1993). *Love, sex, and intimacy: Their psychology, biology, and history*. New York: HarperCollins.
- Hatfield, E., & Rapson, R. L. (1996). *Love and sex: Cross-cultural perspectives*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as adult attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511 – 524.
- Hazan, C., & Zeifman, D. (1994). Sex and the psychological tether. K. Bartholomew & D. Perlman (Eds.). In *Advances in personal relationships, Vol. 5. attachment processes in adulthood* (151-178). England: Jessica Kingsley Publishers.
- Holder-Perkins, V. & Wise, T. N. (2001). Somatization disorder. *American Psychiatric Publishing*, 20, 1-7.
- Illing, V., Tasca, G. A. & Balfour, L. (2010). Attachment insecurity predicts eating disorder symptoms and treatment outcomes in a clinical sample of women. *J Nerv Ment Dis*, 198, 653–659.

- Impett, E. A., & Peplau, L. A. (2003). Sexual compliance: Gender, motivational, and relationship perspectives. *Journal of Sex Research*, 40(1), 87-100. (<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00224490309552169>)
- Işık, E. ve Taner Y. (2006). Çocuk, ergen ve erişkinlerde anksiyete bozuklukları: Obsesif Kompulsif Bozukluk. İstanbul: Golden Basım. 239-277.
- Kahraman, S. (2015). *Ergenlerde Bağlanma Stilllerinin Saldırganlık Davranışları ve Depresyon Düzeyi ile İlişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karamustafaloğlu, O., ve Yumrukçal, H. (2011). Depresyon ve anksiyete bozuklukları. *Şişli Eftal Hastanesi Tıp Bülteni*, 45, 65-74.
- Kapdağlı, D. (2009). *Postmenopozal kadınlarda cinsel yaşam kalitesinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmış Uzmanlık Tezi). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği ABD, Adana.
- Kılıç, M. (1991). Belirti tarama listesinin (SCL-90-R) geçerlik ve güvenilirliği *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(2): 45-52.
- Kudiaki, Ç. (2002). *Cinsel doyum ve evlilik uyumu arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kütmeç, C. (2009). Kadınlarda cinsel fonksiyon bozukluğu ve hemşirelik bakımı. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 111-136.
- Lauman, E., Paik, A, & Rosen, R.C. (1999). Sexual dysfunction in the USA: Prevalance and predictors. *JAMA*, 281,537- 544.
- Lauster, P. (2005). *Özgüven öğrenilebilir*. (L. Yarbaş, Çev.). İzmir: İlya Yayınevi.
- Levinson, D. J. (1986). A conception of development. *American Psychologist*, 41 (1), 1986: 3-13.
- Main, M., & Cassidy, J. (1988). Categories of response to reunion with the parent at age 6: Predictable from infant attachment classifications and stable over a 1-month period. *Developmental Psychology*, 24(3), 415.
- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50 (1&2, 209), 66 – 104.
- MacNeil, S., & Byers, E. S. (2009). Role of sexual self-disclosure in the sexual satisfaction of long-term heterosexual couples. *Journal of Sex Research*, 46, 1-12.
- Masters, W. H. & Johnson, V. E. (1966). *Human sexual response*. Boston: Little Brown.

- Masterson, J. F. (2008). *Bağlanma kuramı ve norobiyolojik kişilik bozuklukları*. (H.Şentürk, Çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Mert, D. G. & Özen, N. E. (2011). Genel psikiyatri polikliniğine başvuran kadın hastalarda cinsel işlev bozukluğu ve ilişkili sosyokültürel parametrelerin değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 14 (2):85-93.
- Ménard, A. D., & Offman, A. (2009). The interrelationships between sexual self-esteem, sexual assertiveness and sexual satisfaction. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 18(1/2), 35.
- Mete, S. (2008). *Kadın ve cinsellik* (A. Şirin, Ed.). İstanbul: Bedray Yayıncılık. 110-121.
- Metts, S. & Cupach, W. R. (1989). The role of communication in human sexuality. K. McKinney & S. Sprecher (Eds.), In *Human Sexuality: The Societal and Interpersonal Context* Norwood, NJ: Ablex Publishing Corporation. 139–161.
- Mikulincer, M. (1997). Adult attachment style and information processing: Individual differences in curiosity and cognitive closure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 1217–1230.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2003). The attachment behavioral system in adulthood: Activation, psychodynamics, and interpersonal processes. *Advances in Experimental Social Psychology*, 35, 56-152.
- Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, Dynamics and change*. NewYork, NY: Guilford Press.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2012). An attachment perspective on psychopathology. *World Psychiatry*, 11(1), 11-15.
- Milles, G.E., & Gay, L.R. (2016). *Educational research: Competencies for analysis and applications*. 11. Ed. UK: Pearson Education.
- Montesi, J. L., Fauber, R. L., Gordon, E. A., & Heimberg, R. G. (2011). The specific importance of communicating about sex to couples' sexual and overall relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28, 591–609.
- Murphy, B., & Bates, G. W. (1997). Adult attachment style and vulnerability to depression. *Personality and Individual Differences*, 22(6), 835-844.
- Nazik, E. ve Eryılmaz, G. (2011). Kadında disparoni ve hemşirelik yaklaşımı. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4 (1):211-215.
- Neumann, E., Sattel, H., Gündel, H., Henningsen, P., & Kruse, J. (2015). Attachment in romantic relationships and somatization. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 203(2), 101-106.

- Oğuzülgen, İ. ve Peşkirioğlu, L. (2005). Kadın cinsel işlev bozukluğu. *Türk Androloji Derneği Androloji Bülteni*. (www.androloji.org.tr adresinden erişim sağlanmıştır).
- Öksüz, E. ve Malhan, S. (2006). Prevalence and risk factors for female sexual dysfunction in Turkish women. *The Journal of Urology*, 175, 654-658.
- Olsson, A., Lundqvist, M., Faxelid, E. & Nissen E. (2005). Women's thoughts about sexual life after childbirth: focus group discussions with women after childbirth. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 16, 75-77.
- Otchet, F., Carey, M. S., & Adam, L. (1999). General health and psychological symptom status in pregnancy and the puerperium: What is normal? *Obstetrics & Gynecology*, 94(6), 935-941.
- Özerdoğan, N., Sayiner F. D., Giray S., Özdemir E., ve Savcı A. (2009). Kadınların doğum şekli tercihlerini etkileyen faktörler. *Perinatoloji Dergisi*, 17(3): 104-12.
- Pastore, L., Owens, A., & Raymond, C. (2007). Postpartum sexuality concerns among first-time parents from one US academic hospital. *The Journal of Sexual Medicine*, 4(1), 115-123.
- Plybon, L. E., Holmer, H., Hunter, A., Sheffield, C., Stephens, C. & Cavolo, L. (2009). The impact of body image and Afrocentric appearance on sexual refusal self-efficacy in early adolescent African American girls. *Sex Education*, 9, 437-448.
- Reissing, E. D., Laliberte, G. M., & Davis, H. J. (2005). Young women's sexual adjustment: The role of sexual self-schema, sexual self-efficacy, sexual aversion and body attitudes. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 14, 3-4.
- Rholes, W.S. & Simpson, J.A. (2004). Attachment theory: Basic concepts and contemporary questions: Theory, research, and clinical implications. W. S. Rholes & J. A. Simpson (Eds.). In *Adult attachment: Theory, research, and clinical implications*. NY: Guilford.
- Rosenthal, D., Moore, S., & Flynn, I. (1991). Adolescent self-efficacy self-esteem, and sexual risk-taking. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 1, 77-88.
- Rostosky, S.S., Dekhtyar O., Cupp P.K. & Anderman E.M. (2008). Sexual self-concept and sexual self-efficacy in adolescents: a possible clue to promoting sexual health?. *Journal of sex research*, 45(3), 277-286.
- Santrock, J. W. (2004). *Yaşam boyu gelişim gelişim psikolojisi*. 13.Baskı. İstanbul: Nobel Yayın Evi.
- Schachner D. A. & Shaver P. R., (2004). *Attachment dimensions and sexual motives*. *Personal Relationships*, 11, 179-195.

- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N. ve Uysal, A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-12.
- Shafer, A. B. (2001). The Big Five and sexuality trait terms as predictors of relationships and sex. *Journal of Research in Personality*, 35, 313–338.
- Shaver, P. R., & Mikulincer, M. (2006). A behavioral systems approach to romantic love relationships: Attachment, caregiving, and sex. R. J. Sternberg & K. Weis (Eds.). In *The Psychology of Love* (2nd ed.). New Heaven, CT: Yale University Press. (<https://goo.gl/hkjdBW> 8.12.2017 tarihinde erişildi.)
- Shaver, P. R., & Hazan, C. (1988). A biased overview of the study of love. *Journal of Social and Personal relationships*, 5(4), 473
- Shirvani, M. A., Nesami, M. B., & Bavand, M. (2010). Maternal sexuality after child birth among Iranian women. *Pakistan Journal of Biological Sciences*, 13(8), 385-389.
- Sibley, C. G., Fischer, R., & Liu, J. H. (2005). Reliability and validity of the revised experiences in close relationships (ECR-R) self-report measure of adult romantic attachment. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(11), 1524-1536.
- Simpson, J. A., Campbell, L., & Weisberg, Y. J. (2006). Daily perceptions of conflict and support in romantic relationships: The ups and downs of anxiously attached individuals. *J Pers Soc Psychol.*, 88(3):510-31 (<http://psycnet.apa.org/record/2006-04116-0093>.01.2018 tarihinde erişildi.)
- Snell, W. E., & Finney, P. D. (1993). Measuring relational aspects of the self: Relational-esteem, relational-depression, and relational-preoccupation. *Contemporary Social Psychology*, 17(2), 44-55.
- Snell, W. E., Fisher, T. D., & Walters, A. S. (1993). The multidimensional sexuality questionnaire: An objective self-report measure of psychological tendencies associated with human sexuality. *Annals of Sex Research*, 6(1), 27-55.
- Soygür, H., Alptekin, K., Atbaşoğlu, E. C., ve Herken, H. (2007). *Şizofreni ve diğer psikotik bozukluklar*. 1. Baskı. Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları. 500.
- Sprecher, S., Cate, R. M., Harvey, J. H., & Wenzel, A. (2004). Sexual satisfaction and sexual expression as predictors of relationship satisfaction and stability. In *The handbook of sexuality in close relationships* (235-256).
- Sroufe, L. A. (2000). Early relationships and the development of children. *Infant Mental Health Journal*, 21, 67–74.

- Stefanou, C., & McCabe, M. P. (2012). Adult attachment and sexual functioning: A review of past research. *The Journal of Sexual Medicine*, 9(10), 2499-2507.
- Sümer N. ve Güngör D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 43, 71-109.
- Sümer, N., Ünal, S., Selçuk, E., Kaya, B., Polat, R., ve Çekem, B. (2009). Bağlanma ve psikopatoloji: Bağlanma boyutlarının depresyon, panik bozukluk ve obsesif-kompulsif bozuklukla ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 38-45.
- Symonds, T., Boolell, M., & Quirk, F. (2005). Development of questionnaire on sexual quality of life in women. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31, 385-397.
- Şahin, N. H ve Durak, A. (1994). Kısa semptom: Türk gençleri için uyarlaması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31): 44-56.
- Şahin, N. H., Çeri, Ö., Düzgün, G., Ergün, H., Karşlı, E., Koç, V., Örfli, P. ve Uzun, C. (2007). *Kişilerarası tarz ölçeği* (Yayımlanmamış Çalışma). Ankara.
- Tashbulatova, D. (2007). *İnfertil kadınlarda cinsel fonksiyonlara etki eden faktörler* (Yayımlanmış Tıpta Uzmanlık Tezi). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji Anabilim Dalı, Adana.
- Theiss, J. A. (2011). Modeling dyadic effects in the associations between relational uncertainty, sexual communication, and sexual satisfaction for husbands and wives. *Communication Research*, 38 (4), 565–584.
- Timm, T. M. & Keiley M. K. (2011). The effects of differentiation of self, adult attachment, and sexual communication on sexual and marital satisfaction: a path analysis. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 37, 206–223.
- Tolan, Ö. (2002). *Üniversite öğrencilerinde kaygı belirtileri ve bağlanma biçimleri ile kişilerarası şemalar arasındaki ilişkiler* (Uzmanlık Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tracy, J. L., Shaver, P. R., Albino, A. W., & Cooper, M. L. (2003). Attachment styles and adolescent sexuality. In *Adolescent romance and sexual behavior: Theory, research, and practical implications* (137-159).
- Tuğut N. ve Gölbaşı Z. (2010). Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kadın Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 32, 172-180.
- Tunç, S. (2005). *Gebelik ve cinsel doyum* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tükel, R. (1997). Obsesif kompulsif spektrum bozuklukları. *Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, 5, 5-12.

- Vural, B. (2007). *Evlilik öncesi cinsel danışmanlık programının yeni evli çiftlerin cinsel doyumuna etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Wei., M., Heppner, P. P. & Mallinckrodt, B. (2003). Perceived coping as a mediator between attachment and psychological distress: A structural equation modeling. *Journal of Counseling Psychology*, 50(4), 438-447.
- Wearden, A. J., Lambertson, N., Crook, N., & Walsh, V. (2005). Adult attachment, alexithymia, and symptom reporting: An extension to the four category model of attachment. *Journal of Psychosomatic Research*, 58(3), 279-288.
- Yaşar, M. R. (2003). *Depresyonun sosyolojik açıdan incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Yaşar, H., Özkan L. ve Tepeler A. (2010). Kadınlarda cinsel fonksiyon bozukluklarına güncel yaklaşım. *Klinik ve Deneysel Araştırmalar Dergisi*, 1 (3): 235-240.
- Yeşiltepe, Ü. ve Kızılkaya, (2008). Kadın cinsel fonksiyon bozukluğu sınıflandırması, son dönemde yapılan değişiklikler ve yeni sınıflama İçin Öneriler. *Türk Androloji Derneği, Androloji Bülteni*. (www.androloji.org.tr adresinden erişim sağlanmıştır.)
- Yolalan H. (2013). *Ergenlerde depresyon ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yüksel, Ş. ve Cindoğlu, D. (2006). *Kadın cinselliği*. Cinsel Eğitim ve Araştırma Derneği; Değerlendirme Formu-5. (www.cetad.org.tr. Adresinden erişim sağlanmıştır.)
- Zeanah, P., & Schwarz, J. C. (1996). Reliability and validity of the sexual self-esteem inventory for women. *Assessment*, 3(1), 1-15.
- Zeifman, D., & Hazan, C. (2008). Pair bonds as attachments: Reevaluating the evidence. Cassidy J. & Shaver P. (Eds.). In *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (436–455) .NY: Guilford Press.

